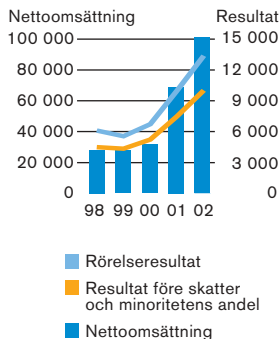

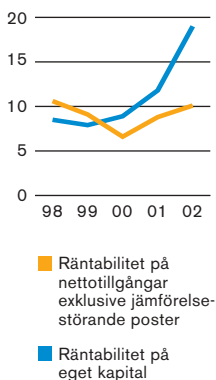

Lita på kraften!

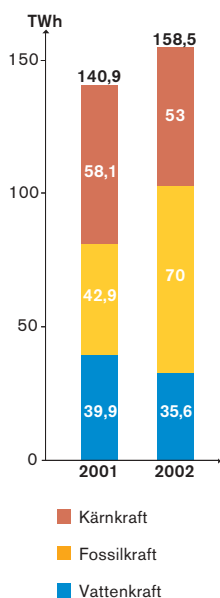
Omsättnings- och resultatutveckling, MSEK

Räntabilitet, %

Total Elproduktion

År 2002 i korthet

- Omsättningen ökade med 46 procent till 101 miljarder SEK (69) och nettoresultatet med 81 procent till 7,6 miljarder SEK (4,2).
- Rörelseresultatet exklusive jämförelsestörande poster ökade med 46 procent till 12,9 miljarder SEK (8,8). Det höga elpriset på den nordiska marknaden vid årets slut förbättrade rörelseresultatet med cirka 5 procent.
- Avkastningen på nettotillgångar exklusive jämförelsestörande poster ökade till 10,1 procent (8,8). Avkastningen på eget kapital ökade till 19,1 procent (11,8).

Vattenfalls vision är att vara ett ledande europeiskt energiföretag. Idag producerar Vattenfall el och värme samt levererar energi till cirka 6 miljoner kunder i norra Europa. De största elkunderna är industrier och energiföretag. För vidare information om Vattenfallkoncernen se www.vattenfall.com

Vattenfallkoncernen

	Norden	Tyskland och Polen	Summa
Omsättning MSEK	37 162	63 863	101 025
Elproduktion TWh *	87	71	158
Värmeförsäljning TWh	8	26	34
Anställda **	8 550	25 698***	34 248

* Volymsiffror avser normalårsproduktion i Norden och egen produktion i Tyskland. Av produktionen i Norden disponerar Vattenfall cirka 70 TWh medan resten tillfaller minoritetsdelägare.

** Medelantalet anställda under året.

*** I siffran ingår anställda i övriga länder med 124.

Kalendarium

Bolagsstämma **10 april**
 Tremånadersrapport **13 maj**
 Sexmånadersrapport **31 juli**
 Niomånadersrapport **6 november**

Om vårt ansvar 2002

Rapporten "Om vårt ansvar 2002" som innehåller Vattenfalls miljöredovisning kommer att publiceras under våren 2003 och kan beställas på www.vattenfall.com

Kontakt/Info

Rapporter kan beställas från
 Vattenfall Support AB
 162 87 Stockholm
 Telefon 08-739 57 14
 E-post info@vattenfall.com
 Se också Vattenfalls hemsida på Internet www.vattenfall.se och www.vattenfall.com

	År 2002 i korthet
2	Koncernchefens kommentar
6	Det här är Vattenfall
8	Översikt Norden - Tyskland - Polen
10	Vattenfalls marknader
12	Elmarknaden i Nordeuropa
14	Marknadsutveckling
15	Konkurrenssituation
16	Vattenfalls verksamhet
18	Norden
25	Tyskland
31	Polen
32	Årsredovisning 2002
33	Förvaltningsberättelse
36	Vattenfalls risker och riskhantering
40	Koncernens resultaträkning
42	Koncernens balansräkning
44	Koncernens kassaflödesanalys
46	Moderbolagets resultaträkning
47	Moderbolagets balansräkning
48	Moderbolagets kassaflödesanalys
49	Redovisnings- och värderingsprinciper
52	Noter
69	Förslag till vinstdisposition
70	Revisionsberättelse
71	Definitioner
73	Flerårsöversikt
74	Styrelse och Revisorer
75	Koncernledning
76	Ord och förkortningar

Nyckeltal

	2002	2001
Nettoomsättning, MSEK	101 025	69 003
Rörelseresultat (EBIT), MSEK	13 363	9 959
Resultat före skatter och minoritetens andel, MSEK	9 987	7 454
Räntabilitet på eget kapital, %	19,1	11,8
Räntabilitet på nettotillgångar exkl jämförelsestörande poster, %	10,1	8,8
Soliditet, %	20,0	22,7
Internt tillförda medel (FFO), MSEK	17 106	13 148
Investeringar, MSEK	39 932	43 443
Försäljning av el, totalt, TWh	188,3	149,9
Försäljning av värme, totalt, TWh	33,5	25,4
Produktion av el, TWh	158,5	140,9
Medelantal anställda i koncernen	34 248	23 814

Vattenfall öppnar möjligheter i Europa

Vattenfall har nu tagit steget fullt ut i Europa. När Vattenfall bolagiserades för tio år sedan låg hela verksamheten med något enstaka undantag i Sverige. Idag är den svenska verksamheten en del i en väsentligt större helhet. Under de tre senaste åren har Vattenfall vuxit kraftigt genom ett antal förvärv i Tyskland och Polen. Samtidigt har engagemang utanför Europa avvecklats. Kärnverksamheten är i dag koncentrerad till Finland, Tyskland, Polen och Sverige.

Som årets bokslut tydligt visar har expansionen gått hand i hand med en kraftig resultatförbättring. Det goda

resultatet har skapats genom ett tålmodigt arbete på bredden i organisationen. Vi har stegvis koncentrerat oss på kärnverksamheten inom el och värme. Uppdelning av verksamheten enligt värdekedjans skilda led har resulterat i effektivisering och pressade kostnader, varje led i verksamheten drivs nu på marknadens villkor. Idag gör vi saker klokare och med tydligare krav på vad som skall åstadkommas. Ökad konkurrens och koncentration på huvudverksamheten har skapat en positiv förändringskraft i organisationen.

Årets kraftiga resultatförbättring beror huvudsakligen på en positiv utveckling i Tyskland, en positiv vändning inom enheterna i Marknad Norden samt en avveckling av icke-kärnverksamheter inom IT-området. Vattenfalls resultat innehåller alltid en väderberoende komponent. På grund av extremt låg nederbörd under andra halvåret 2002 steg elpriserna på den nordiska marknaden kraftigt mot slutet av året. Sammantaget beräknas denna inverkan ha betytt ett positivt resultat tillskott i storleksordningen fem procent av resultatet.

Att Vattenfall förändrats är en del av den omstrukturerad av hela elindustrin som pågår i Europa. Vattenfall är det enda kvarvarande svenska elföretaget av någon betydelse. Övrig svensk elindustri ingår endera i större internationella koncerner eller utgörs av mindre, i huvudsak kommunalt ägda, företag.

De drivkrafter som nu förändrar Europas el-, värme- och gasföretag kan beskrivas med tre ord; avreglering, integrering och marknadsnotering. En viktig faktor i denna omvandling är skapandet av den inre energimarknaden inom EU. Det första steget (direktiv 1996) har öppnat upp frågan, det steg vi nu står inför kommer att leda till en situation med fullständigt öppna och avreglerade marknader från 2007, dvs en allt större grad av marknadsintegrering med nedrivna gränser. Detta gäller såväl el som gas.

• Den mänskliga kraften

Vattenfalls verksamhet bygger i grunden på kraften från mer än 34 000 medarbetare i norra Europa. Fem teman är centrala i Vattenfalls HR-arbete:

- Kultur och värderingar
- Ledarskap och ledarutveckling
- Kompetensutveckling
- Arbetsmiljö
- Belöningsmodeller

Under år 2002 har vi arbetat med vår kultur och våra värderingar i alla delar av organisationen för att skapa en gemensam värdegrund för den internationella koncern som vi nu byggt upp. Inom Vattenfalls projekt "Mångfald ger mer" riktas särskilt fokus på kvinnliga medarbetare.

Vattenfalls huvudkonkurrenter är ett antal europeiska företag

	Elförsäljning (TWh)	Omsättning (EUR miljarder)
E.ON AG	318 ¹	70 ² /18 ³
RWE AG	255 ¹	57 ² /22 ³
Electricité de France	407 ⁴	41
Enel S.p.A	206	30
Endesa	134	16
Electrabel (Suez)	104	13
Vattenfall (2002)	188	11

¹ Inklusive elhandel

Siffror från 2001, RWE från 2000/2001

² Exklusive skatt på el

³ E.ON Energi, RWE affärsområde energi

⁴ Elförsäljning i Frankrike

De stora företagen har vuxit kraftigt och kommer att fortsätta att växa – storlek ger skalfördelar. De flesta av våra konkurrenter har fördubblat sin storlek under den senaste femårsperioden.

Den underliggande volymtillväxten i branschen är svag. Den stora förändringen är marknadsintegrationen och den strukturrationalisering denna har utlöst. Genom strukturaffärer kan ekonomiska skalfördelar realiserars. Den stora omstrukturering som nu sker är kopplad till skapandet av en öppen gemensam energimarknad. Pusslet läggs nu.

Vattenfall har genom tillväxt under lönsamhet skapat en stark position i norra Europa

De marknadspositioner som Vattenfall nu skapat utgör en bra plattform för fortsatt värdeskapande. Den pågående integrationsprocessen i Europa skapar öppningar för att successivt bygga vidare på de uppnådda positionerna. Vattenfall har en klar och realistisk möjlighet att långsiktigt tillhöra de ledande energiföretagen i Europa. När energipusslet nu läggs är Vattenfall en av aktörerna.

Samhället och industrin lever i förändringens och globaliseringsens tid. Länder och marknader knyts allt tätare samman. Europa står nu inför nästa stora steg genom utvidgningen till EU 25.

En viktig del i denna förändring är krav på ökat och tydligare ansvarstagande från de internationella företagens sida. Ett ledande företag måste också vara ett ansvarstagande företag.

För Vattenfall med hela sin verksamhet inom energiområdet är detta krav särskilt tydligt. Kunder och allmänhet måste kunna lita på kraften från Vattenfall. Vi har en stark ambition att vara en god kraft i samhället, att vara tydliga i vårt etiska förhållningssätt och att öppet redovisa hur vi uppfyller vårt ansvar.

Energi är i grunden en positiv kraft i samhället. Energi, och då alldeles särskilt elenergi, är grunden för ekonomisk tillväxt och skapar förutsättningar för en livskvalitet som vi ofta tar för självklar. Samtidigt innebär all energiförsörjning någon form av miljöpåverkan. Ett långsiktigt framgångsrikt energiföretag måste se miljötänkande och ansvarstagande som en helt integrerad del av verksamheten. För Vattenfall är ansvarstagande en central del i vår värdegrund.

Vi siktar högt, vi skall helt enkelt vara bäst. Vattenfalls ambition är vara Nummer Ett för Kunden, för Miljön, för Ekonomin. På så sätt tar vi vårt ansvar – det är vårt löfte gentemot kunder, allmänhet och samhälle.

Att ta ansvar gentemot kunden, miljön och ekonomin innebär att verka för effektivitet och effektiva lösningar. Uthållig effektivitet kräver en väl fungerande marknad. Endast en väl fungerande marknad kan ge den kombination av risk, pris och tid som bäst passar de enskilda kundernas behov. En väl fungerande marknad är samtidigt nödvändig för att skapa miljöeffektiva lösningar. En väl fungerande marknad ger samtidigt största möjliga bidrag till den ekonomiska tillväxten i samhället.

Vintern 02/03 har varit ett verkligt stresstest för den nordiska elmarknaden. En extremt torr höst tillsammans med mycket låg nederbörd i början av vintern skapade den värsta torrårssituation vi upplevt på femtio år. Marknaden har fungerat även om påfrestningarna varit stora. De stundtals höga priserna och de kraftiga variationerna har tydliggjort att kunden inte bara kan se till priset utan också måste lägga stor vikt vid pridförsäkringen. Kundens behov av en stark och uthållig partner har också tydliggjorts.

Vattenfalls policy är att i förväg prissäkra vår produktion genom terminskontrakt. På så sätt reducerar vi vår riskexponering mot skilda väderutfall. I en torrårssituation innebär det dock samtidigt att de möjliga intäkterna kraftigt begränsas. Under år 2002 blev medelspotpriset på den nordiska elbörsen 24,6 öre per kilowattimme. Produktion Nordens intäkter motsvarade ett medelpris

som var väsentligt lägre. Hade år 2002 blivit ett våtår hade vår prissäkringspolicy å andra sidan givit oss högre intäkter än vad det då väsentligt lägre spotpriset inneburit. Vår policy innebär att vi utjämnar våra intäkter från elproduktionen över längre tidsperioder. Elproduktion är en riskutsatt verksamhet med stora svängningar i förutsättningar mellan åren.

De priser som uppstått i vinter speglar en övergående bristsituation i vattenmagasinen. Situationen har mycket liten relevans med avseende på de framtida elpriserna. Kraftbalansen i det nordiska systemet i ett normalårsläge är god och Vattenfalls bedömning är att denna situation kommer att bestå under resten av det innevarande decenniet. Vår bedömning är därför att det i rådande marknadsituation inte är möjligt att etablera ytterligare storskalig kraftproduktion under kommersiella villkor.

Energiproduktion påverkar miljön. Det idag och i framtiden överskuggande problemet är växthuseffekten.

Frågan är global, växthusgaserna känner inga gränser. Först och främst handlar det om koldioxid. Kraftproduktion svarar globalt för ungefär en tredjedel av de totala utsläppen. En rad åtgärder kommer att behövas vidtas under lång tid. Långsiktigt behövs ny teknik för att minimera, helst helt eliminera utsläppen. Kortsiktigt behövs åtgärder som så långt möjligt minskar de utsläpp som nuvarande produktion orsakar.

För att få en effektiv styrning av alla de åtgärder som måste vidtas måste marknadslösningar etableras som styr de ekonomiska resurserna till de åtgärder som ger bäst utdelning. Även om en global handel är omöjlig att etablera i ett första steg bör de åtgärder som nu vidtas i Europa utformas så att en gemensam handelslösning successivt kan utvecklas. Att agera ansvarsfullt beträffande växthuseffekten innebär att långsiktighet och gemensamma lösningar måste väga tungt. Ett ansvarsfullt agerande innebär också att kärnkraftavvecklingen i länder som

• Vattenfall öppnar framtida möjligheter

Vattenfall forskar om morgondagens teknik. Ny teknik testas i egna anläggningar och hos kunder. Ökad användning av IT i våra energisystem öppnar nya möjligheter för intelligent styrning och övervakning, förnybara bränslen är en del i ett uthålligt energisystem, CO₂ separation och lagring kan vara en möjlighet att hantera klimatfrågan och energiföretagets roll för att försörja ett transportsystem med vätgas är exempel på FoU-satsningar i koncernen.

Sverige och Tyskland tydligare måste kopplas till klimatpolitiken.

Hur ett system för koldioxidhandel utformas är av stor vikt för Vattenfall som har ett stort engagemang i brunkolsbaserad elproduktion i östra Tyskland. De aktuella kraftverken hör till de modernaste i världen med mycket bra miljöprestanda. Den minskning av koldioxidutsläppen som redan genomförts i östra Tyskland motsvarar i storlek de totala svenska utsläppen.

Elbranschen, inklusive Vattenfall, har hittills inte varit tillräckligt duktiga och lyhörda för kundernas krav och behov. Detta vare sig det gäller avbrott, korrekta och lättförståeliga räkningar eller produktpaketeringar som är anpassade till olika kundgrupper.

Detta har vi från Vattenfalls sida bestämt oss för att ändra på. En väl fungerande marknad bygger ytterst på kundernas förtroende, såväl för stora industriella kunder som för små lägenhetskunder. Som stor aktör på marknaden har vi ett självklart ansvar att stödja en väl fungerande marknad och att förklara hur marknaden fungerar. I Sverige har Vattenfall tagit ett antal initiativ. Under 2001 tog vi beslut om åtgärder för att öka kvaliteten i nät-tjänsten och införde som första företag ett tydligt garanti-åtagande. Ett viktigt delmål som uppnåtts är också en väl fungerande kundservice. Under året har den nya organisationen lyft Vattenfalls servicenivå från att ligga under branschsnittet, till att under den hektiska vintern hantera kunderna så väl att våra kunder nu är mer nöjda än de främsta konkurrenternas kunder. Detta är resultatet av en hög tillgänglighet och ett professionellt bemötande. Under 2002 har vi tagit beslut om en kraftfull satsning för att bli Nummer Ett för Kunden, vi skall få bort preliminärdebitering och obegripliga räkningar. Kunderna skall alltid få en tydlig bild av vad det är de betalar för!

Vattenfall är en av aktörerna i det europeiska energi-marknadspussel som nu läggs. Vår vision är att utvecklas till ett ledande europeiskt energiföretag. Vattenfall förändras för att skapa värde och därigenom förvalta ägarens investeringar på bästa sätt. Kunderna, allmänheten och samhället kan lita på kraften från Vattenfall.

År 2002 har varit ett viktigt steg för Vattenfall. Ett varmt tack till alla medarbetare som bidragit till att gå från vision till handling. Vi kommer att fortsätta på den inslagna vägen. Endast ett starkt Vattenfall kan bidra till konkurrens, effektivitet och framåtskridande.

Lars G Josefsson
VD och Koncernchef
Stockholm den 20 februari 2003

• Lita på kraften från Vattenfall

Sedan våren 2002 arbetar Vattenfall med ett samlat ansvarsprogram. Tre områden där vi skall förtydliga och konkretisera genomförda insatser är:

- Att vara en god kraft i samhället
- Att tydliggöra vårt etiska förhållningssätt
- Att tydligt redovisa hur vi tar ansvar för viktiga frågor i vår verksamhet

Vattenfall är även en av huvudmännen bakom akademien för etik i arbete tillsammans med Alecta, ICA, Praktikertjänst, SEB, WM-data samt TRR Trygghetsrådet.

Vattenfall verkar för acceptans och förståelse för energiförsörjningens villkor och möjligheter. En öppen och tydlig redovisning ger omvärlden insyn. Frågor som rör Vattenfalls arbete med ansvarsfrågor och förhållningssätt redovisas separat i rapporten "Om vårt ansvar 2002".

"Vattenfalls ambition är att vara nummer ett för kunden, miljön och ekonomin"

Koncernledning				Koncernstaber	
Norden		Tyskland		Polen	
Elproduktion	Elnät Sverige	Elproduktion	Trading	EW Värme- produktion	GZE Distribution och försäljning
Mega	Elnät Finland				
Supply & Trading	Försäljning Sverige	Transmission	Distribution		
Värme	Försäljning Finland	Värme	Försäljning		
Tjänster					

Vision

Vattenfall - ett ledande europeiskt energiföretag.

Avregleringen har skapat helt nya förutsättningar. Nationella avgränsningar och skyddade marknader håller på att bli historia. En marknad med stark konkurrens där ett tiotal större företag leder utvecklingen är under framväxt i Europa. Vattenfall är ett av dessa, med fokus på Norden, Tyskland och Polen.

Att vara ledande innebär att Vattenfall ska vara kundernas främsta val, att Vattenfall ska vara nummer ett för miljön och medverka i utvecklingen av framtidens uttåliga energilösningar.

Affärsidé

Vattenfall utvecklar kundernas konkurrenskraft, miljö och livskvalitet genom effektiva energilösningar och service i världsklass.

Vattenfalls ambition är att vara nummer ett för kunderna, miljön och ekonomin. Grunden för Vattenfalls marknadsposition är hög prestationsförmåga beträffande drift och ekonomi, i kombination med ansvarstagande. Vattenfall har kapacitet och kompetens att erbjuda energi, främst el och värme, som ger god ekonomi och miljö nu och i framtiden och som svarar upp mot kundernas individuella behov av kvalificerade energilösningar. Genom att tillhandahålla energi för högre livskvalitet värme och ljus, komfort och bekvämlighet, trygghet och säkerhet, tillförlitlighet och god resurshållning – ger Vattenfall sina kunder värde för pengarna.

Ekonomiska mål

Fokus ligger på värdeskapande och lönsam tillväxt.

Ägarens långsiktiga avkastningsmål är 15 procent på synligt eget kapital efter skatt. Avkastningen för 2002 uppgick till 19,1 procent (11,8). Omräknat till koncernens långsiktiga krav på lönsamhet, uttryckt som avkastning på nettotillgångar, motsvaras detta av en avkastning på cirka 11 procent före skatt. Avkastningen för 2002 uppgick till 10,1 procent (8,8). Ägarens mål, uttryckt som räntetäckningsgrad, är 3,5 till 5 gånger. Utfallet för 2002 blev 2,6 gånger (2,6).

Det är Vattenfalls ambition att från kreditvärderings-synpunkt behålla en rating på Single A nivå.

Utdelningspolicy

Avsikten är att hålla en långsiktigt stabil utdelning, som normalt ska motsvara en tredjedel av nettoresultatet.

Strategier

Vattenfalls övergripande strategiska inriktning är att genom tillväxt utveckla sin position som ett ledande europeiskt energiföretag. Efter en omfattande expansion i Tyskland och Polen fokuserar företaget dock på kort sikt på att konsolidera sig såväl operationellt som finansiellt.

Vattenfall har under de senaste åren koncentrerat verksamheten till el och värme på fyra huvudmarknader – Finland, Tyskland, Polen och Sverige. Samtidigt har en betydande expansion genomförts i Tyskland och Polen, vilket har belastat bolagets finansiella ställning. För att säkerställa realiserandet av värdena av förvärven samt framtida finansiell balans kommer Vattenfall under de närmaste åren att koncentrera sig på följande områden

- uppnående av de ekonomiska målen
- integration och konsolidering av de tyska enheterna i Vattenfall Europe
- renodling av verksamheten genom avyttring av tillgångar utanför kärnverksamheten.

Efter genomförd konsolidering kommer Vattenfall åter att fokusera på sin huvudinriktning – att genom tillväxt skapa mervärden.

Fokus på värdeskapande

Varje affärsenhet har mål för värdeskapande.

Värdeskapande innebär att avkastningen på tillgångarna (rörelseresultatet) ska vara minst lika stor som kostnaden för att hålla dessa tillgångar, det vill säga finansieringskostnaden. Finansieringskostnaden omfattar både kostnaden för lånade pengar och ägarens krav på avkastning på insatt kapital.

Finansieringskostnaden sätter ribban för vad som ska nås och passeras. Skillnaden mellan var koncernen befinner sig och denna gräns, uttryckt i miljoner kronor kallas för gap. Är avkastningen under gränsen ska åtgärder vidtas för att stänga gapet. Ligger koncernen över bör ytterligare mervärden skapas, främst genom tillväxt.

För varje affärsenhet har individuella mål formulerats som sammantaget ska motsvara eller överstiga koncernmålet.

Koncernstruktur

En organisation som speglar värdekedjan.

Koncernledningen fokuserar i huvudsak på strategisk utveckling med tonvikt på långsiktiga utvecklings- och finansieringsfrågor, styrfrågor, målformulering och avvikelseanalys.

Koncernledningen styr affärsenheterna genom att respektive medlem i koncernledningen, på koncernchefens uppdrag, ansvarar för styrningen av specifika affärsenheter. Affärsverksamheten i Norden och Tyskland är i huvudsak organiserad i affärsenheter efter elens värdekedja. Vattenfall Polen ansvarar för alla Vattenfalls affärer i Polen.

Den gällande strukturen innebär att affärsenheterna har ett långtgående och självständigt uppdrag att utveckla den egna verksamheten inom ramen för koncernens långsiktiga mål. I koncernens direktiv för affärsplanering specificeras koncerngemensamma mål för värdeskapande och tillväxt.

Norden

Elproduktion Norden

- har en produktionskapacitet motsvarande ungefär 20 procent av den el som förbrukas i Norden. Den el som produceras säljs inom Vattenfall och till den nordiska elbörsen Nord Pool.

Marknad Norden

- omfattar affärsenheterna *Försäljning Sverige, Försäljning Finland, Mega* samt *Supply & Trading*. Försäljningen omfattar i första hand el och energirelaterade tjänster och riktar sig till privatkunder, energiföretag, industrier och övriga företag. Mega ansvarar för försäljningen till stor-kunder. Supply & Trading samordnar den finansiella handeln med el och andra energirelaterade produkter i Norden, bland annat miljömärkt och miljödeklarerad el. Dessutom förvaltar Supply & Trading portföljer åt försäljningsenheterna.

Elnät Norden

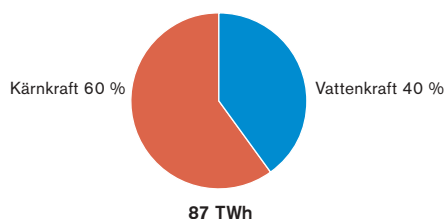
- består av affärsenheterna Elnät Sverige och Elnät Finland som tillsammans distribuerar el till 1,3 miljoner kunder.

Värme Norden

- svarar för försäljning av värme samt äger och driver anläggningar för kraftvärme, fjärrvärme och färdig värme i Norden och i de baltiska länderna.

Tjänster

- bedriver konsult-, entreprenad- och FoU-verksamhet inom energi-, infrastruktur- och industrisektorn.

Tyskland

Elproduktion

- har en produktionskapacitet på motsvarande ungefär 17 procent av den el som förbrukas i Tyskland. Den el som produceras säljs inom Vattenfall till affärsenheten Trading.

Trading

- fungerar som en central stödfunktion för affärsenheterna när det gäller handel med el och tar över och säkrar risker längs hela värdekedjan. Affärsenheten bedriver även egen tradingverksamhet.

Transmission

- förvaltar och driver högspänningsnätet i östra Tyskland och Hamburg.

Distribution

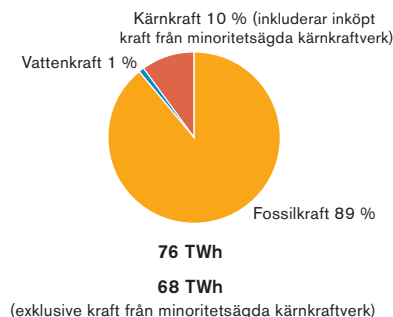
- distribuerar el till 3,4 miljoner kunder i Tyskland. Huvuddelen går till kunder i Berlin och Hamburg.

Försäljning

- svarar för all försäljning och marknadsföring av el och elrelaterade tjänster till återförsäljare och slutkunder.

Värme

- bedriver två av de största fjärrvärmesystemen (Berlin och Hamburg) i Västeuropa. I affärsenhetens ansvar ingår produktion och försäljning av värme.

Polen

Elektrocieplownie Warszawiske S.A. (EW) - Värmeproduktion

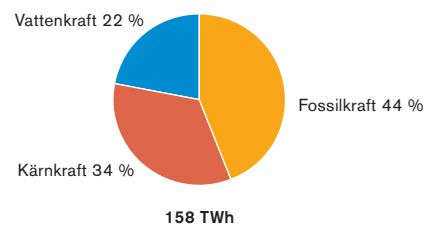
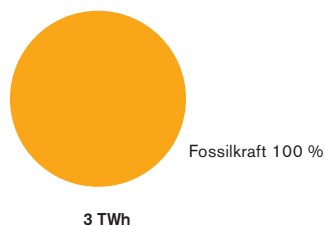
Vattenfall äger det polska kraftvärmebolaget EW till 69 procent. Bolaget producerar årligen cirka 13 TWh värme vilket motsvarar en marknadsandel på 27 procent. Elproduktionen uppgår till cirka 3 TWh.

Gornoslaski Zaklad Elektroenergetyczny S.A. (GZE) - Distribution och försäljning

Distribution och försäljning sker genom intressebolaget GZE som är Polens största nätbolag med cirka 1,1 miljoner kunder. Vattenfall äger 32 procent av bolaget men har managementansvaret och kommer enligt avtal att bli majoritetsägare under 2003. Av den totala försäljningen sker 43 procent till industrikunder inom regionen, 47 procent till hushållskunder och företag inom regionen och 10 procent till stora kunder utanför regionen.

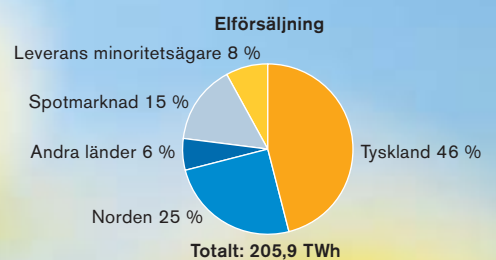
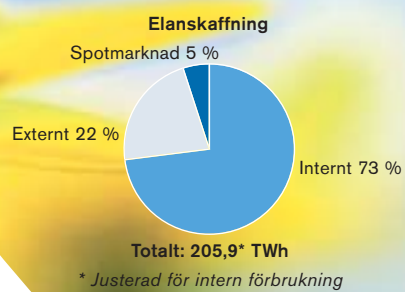
Vattenfall totalt

"Grunden för Vattenfalls marknadsposition är hög prestationsförmåga i kombination med ansvarstagande"

Vattenfalls elbalans 2002

Vattenfalls vision är att vara ett ledande europeiskt energiföretag

Fokus ligger på Norden, Tyskland och Polen. I Norden är Vattenfall den ledande elproducenten och strävar efter att behålla och utveckla denna ställning i takt med att marknaden utvecklas.

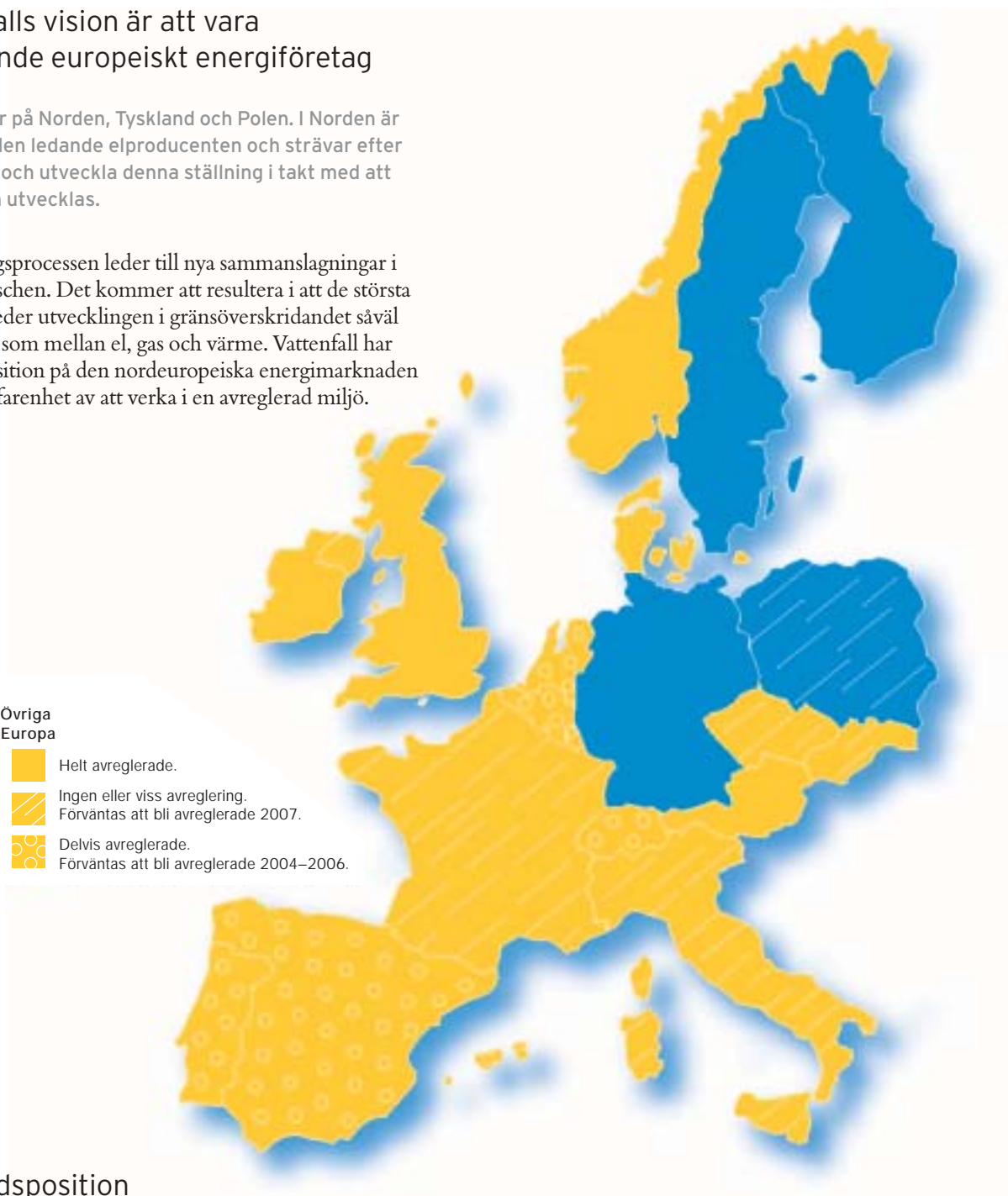
Avregleringsprocessen leder till nya sammanslagningar i energibranschen. Det kommer att resultera i att de största företagen leder utvecklingen i gränsöverskridandet såväl geografiskt som mellan el, gas och värme. Vattenfall har en stark position på den nordeuropeiska energimarknaden och lång erfarenhet av att verka i en avreglerad miljö.

Vattenfalls huvudmarknader

Övriga Europa

- Helt avreglerade.
- Ingen eller viss avreglering. Förväntas att bli avreglerade 2007.
- Delvis avreglerade. Förväntas att bli avreglerade 2004–2006.

Marknadsposition

På den tyska marknaden är Vattenfall den tredje största elproducenten. Sett ur ett europeiskt perspektiv är Vattenfall den femte största producenten och det största fjärrvärmeföretaget med ett starkt fäste i norra Europa.

	Sverige	Finland	Tyskland	Polen
Elproduktion och försäljning	1	2	3	Bland de 3 största *
Elhandel	Bland de 3 största i Norden		Bland de 5 största	n/a
Distribution	1	2	4	2 efter polska staten
Fjärrvärme	2	Mindre omfattning	1	1

* Endast inom försäljning.

Elmarknaden i Nordeuropa

Den ökade friheten i handeln med el har skapat dynamik i den tidigare statiska elbranschen. Senare års nationella avregleringsformer har haft olika detaljlösningar men samma mål - att effektivisera branschen. Utvecklingen av elmarknaden har nått olika långt i olika länder. Vattenfall har etablerat sig som en betydelsefull aktör på den nordeuropeiska marknaden och kan dra nytta av erfarenheter från avregleringsförloppet i Sverige och Finland på den tyska och polska marknaden där en mycket snabb utveckling sker.

Den nordiska marknaden

Den totala produktionskapaciteten i Norden under ett normalår är cirka 410 TWh, varav Vattenfalls andel är cirka 20 procent. Därutöver finns importmöjligheter via utlandsförbindelserna. Energiförbrukningen ligger idag på cirka 380 TWh per år. Under 1990-talet har elbranschen i Norden stegvis genomgått en genomgripande förändring. Förr debiterades abonnenterna ett visst pris baserat på leverantörens kostnad som fastställdes i så kallade tariffer. Idag väljer kunderna elleverantör och önskad mix av pris och risk på en öppen marknad.

Värdekedjan

Produktion, distribution och försäljning av el drivs efter avregleringen som fristående affärsverksamheter och de kommersiella riskerna har blivit väsentligt större. Genom utvecklade marknadsinstrument och organiserade handelsplatser som Nord Pool kan riskerna hanteras i en gränsöverskridande handel med hela Europa.

Avregleringen har lett till att även kontraktspriserna för bilaterala kontrakt mellan leverantör och förbrukare är relaterade till en gemensam och transparent marknadsplats där priset bestäms av utbud och efterfrågan.

Distributionen av el till förbrukarna hanteras av särskilda nätbolag. Nättjänsten är en separat affär där kunden betalar en nätavgift för sitt utnyttjande av stamnät, regionnät och lokalnät.

På slutkundsmarknaden kan stora aktörer själva hantera pris- och volymriskerna genom att vara aktiva på elbörsen. Små elkunder kan dock av praktiska skäl inte själva agera på elbörsen för att hantera riskerna. Lösningen är istället att elleverantörerna övertar både pris- och volymrisk från kunderna.

Stora som små kunder i Norden är fria att köpa el av vilken leverantör som helst. Totalkostnaden för kunder i olika regioner skiljer sig dock åt på grund av tillkommande faktorer som skatter och nätavgifter.

Priset går upp bland annat av:

- Underkapacitet i elproduktion
- Låg magasinifyllnad
- Hög efterfrågan
- Kalla vinterdagar
- Högkonjunktur
- Stigande fossilbränslepriser

Priset går ner bland annat av:

- Överkapacitet i elproduktion
- Kraftig nederbörd
- Låg efterfrågan
- Industrisemester
- Lågkonjunktur
- Sjunkande fossilbränslepriser

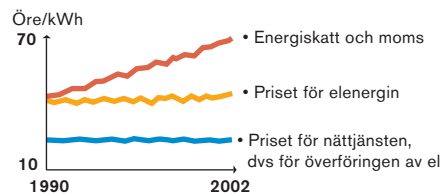

Vad påverkar elpriset?

Priset på den nordiska producentmarknaden styrs efter avregleringen av tillgång och efterfrågan. Priset sätts på den nordiska elbörsen – Nord Pool som tillhandahåller två marknadsplatser; en för fysisk elhandel och en för handel med standardiserade finansiella terminskontrakt där förväntad elproduktion och elförbrukning kan "läsas in" prismässigt i förväg.

I Norden varierar börspriserna mycket. Utbudet på el påverkas i stor omfattning av nederbörden, eftersom vattenkraften är den största energikällan. Förändringar i nederbörd avspeglas direkt i marknadens prissättning av elen. Efterfrågan är direkt kopplad till vintertemperaturen eftersom många bostäder i Norge och Sverige är eluppvärmda.

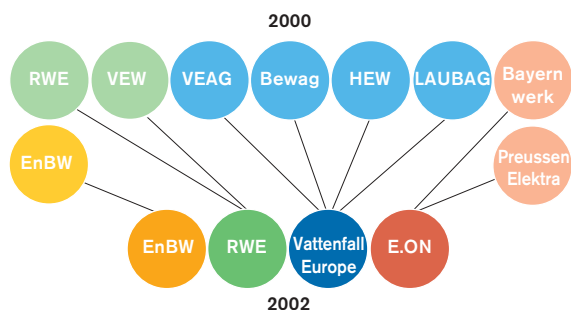
Att vara ett ledande företag innebär ett särskilt ansvar för att marknaden fungerar och att marknadspositionen inte missbrukas. Vattenfalls ambition är att aktivt verka för en väl fungerande marknad genom att främja öppenhet och genomlysning av marknadens funktionssätt.

Skatternas andel (energiskatt + moms) av det totala elpriset har ökat sedan början av 90-talet och är nu 40 procent.

Elbranschens ekonomiska kedja

Den tyska energimarknaden har konsoliderat de senaste två åren.

Den tyska marknaden

Med en befolkning på mer än 80 miljoner invånare, en elkonsument på över 500 TWh och en installerad effekt på över 110 000 MW är Tyskland Europas största elmarknad. Elproduktionen baseras till 51 procent på kol, 33 procent på kärnkraft, 7 procent gas, 5 procent vattenkraft, och 2 procent övrigt. Genom avregleringen 1998 konkurrerades elförsäljningen i ett slag för samtliga kundkategorier. Till skillnad från andra länder tillsattes ingen oberoende statlig tillsynsmyndighet för elnätverksamheten. Istället överlät man till marknadsaktörer via sina branschorganisationer att utforma regler för utnyttjande av elnäten och prissättning av transporttjänsterna. Den ursprungliga överenskommelsen "Verbändevereinbarung 1" från 1998 har vidareutvecklats och innebär att man nu tillämpar avståndsoberoende nättariffer, så kallade punktstariffer, på liknande sätt som i Skandinavien.

Elmarknadsaktörerna måste kunna skilja på produktion, transmission, distribution och försäljning i den ekonomiska redovisningen. Nätverksamheten måste dock inte separeras från övrig verksamhet i särskilda juridiska enheter, vilket är ett krav i Sverige.

Avregleringen 1998 ledde omedelbart till kraftiga fall i elpriserna, främst för industrikunder (30–40 procent) men även för hushållssektorn (10–20 procent). Nya energiskatter har lett till att prisnedgången i konsumentledet inte fått fullt utslag. Ett stort antal nya elhandelsföretag startade aggressiva försäljningsaktiviteter men otillräcklig lönsamhet har gjort att många av dessa dragit sig tillbaka. Få hushållskunder har bytt leverantör eftersom de etablerade aktörerna svarat med prissänkningar och nya kontraktformer.

Efter flera stora fusioner har konkurrensen på den tyska marknaden förändrats avsevärt. Även om antalet aktörer minskat finns fortfarande ett stort antal kvar inom nätverksamhet och försäljning. Dessa kan grupperas i tre nivåer.

- Fyra stora integrerade företag, RWE, E.ON, Vattenfall och EnBW. Samtliga är verksamma i hela värdekedjan för el och äger var sin del av det tyska högspänningsnätet (380–220 kV)
- Ett 40-tal regionala energiföretag som främst fungerar som återförsäljare

- Cirka 800 Stadtwerke dvs kommunala bolag som förutom el ofta tillhandahåller andra Utility-tjänster såsom värme, gas, vatten och nätrafik.

Handeln med el organiserades inledningsvis i två konkurrerande elbörser, Frankfurt och Leipzig. Otillräcklig likviditet och lönsamhet ledde dock till en sammanslagning och koncentration av börshandeln till Leipzig (EEX). Spothandelssystemet är uppbyggt enligt samma modell som den nordiska börser Nord Pool. Likviditeten är dock avsevärt sämre.

Den polska marknaden

Den polska marknaden är uppdelad i tre sektorer – produktion, distribution och försäljning. Den totala produktionskapaciteten i Polen uppgår till 146 TWh under ett normalår varav Vattenfalls andel utgör 3 procent. Förbrukningen ligger avsevärt lägre på 125 TWh, vilket innebär att det i dagsläget finns ett överutbud på marknaden. Elkonsumenterna per capita i Polen ligger cirka 40 procent lägre än genomsnittet för övriga Europa.

Energisektorn är fortfarande till största delen statsägd och privatiseringsprocessen går långsamt som ett resultat av en haltande ekonomisk utveckling. En förändring förutses dock nu när ett polskt EU-medlemskap är sannolikt från och med år 2004.

Den polska elbörsen Gielda täcker endast 2 procent av den totala efterfrågan på el trots att priset för handel med fysisk el ligger 7–10 procent under de långsiktiga avtalen.

Graden av privatisering varierar i de olika delarna av värdekedjan. På produktionsidan har majoriteten av kraftvärmeverken privatiserats och cirka 30 procent av elproduktionen. När det gäller distributionssektorn är endast 18 procent i privata händer.

Elpriset i Polen

Energisektorn håller på att avregleras. Kunder som förbrukar mer än 10 GWh per år kan fritt välja elleverantör, medan elpriset för mindre kunder med en årlig förbrukning på under 10 GWh regleras av den polska energimyndigheten (ERA). Från och med 2005 kommer enligt lag alla kunder att kunna välja den elleverantör de önskar.

Energimyndigheten försöker gradvis anpassa sig till EUs direktiv för elmarknaden. Från och med 2003 kommer avkastning på eget kapital delvis att ligga till grund för hur tarifferna sätts för eldistributions- och kraftvärmebolagen. Många steg återstår dock för Energimyndigheten i anpassningen mot en helt avreglerad marknad. Bland annat bör en annan modell för att reglera nätverksamhet utformas. Nuvarande "Cost-Plus" modell, som innebär att företagen får täckning för sina kostnader plus en marginal stimulerar inte att nätverksamheten bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Förväntad marknadsutveckling

Energi, miljö och prispåverkan

I flera länder diskuteras olika system för att främja elproduktion från förnybara energikällor. Det är viktigt att sådana system inte snedvrider konkurrensen.

I och med att Europas energimarknader integreras är det också viktigt med en harmonisering av stödsystemen. En internationell harmonisering är nödvändig för att styra investeringarna till de platser som är bäst ur ett ekonomiskt perspektiv, dvs där investeringarna är mest kostnadseffektiva.

Handel med elcertifikat är ett marknadsbaserat stödssystem som rätt utformat kan uppfylla dessa önskemål. I Sverige gäller en ny lag om elcertifikat från och med den 1 maj 2003. Ett kvotbaserat svenskt certifikatsystem införs för att främja elproduktion från förnybara energikällor.

Sverige har redan idag en av Europas strängaste miljölagstiftningar och mycket höga skatter på energi. Målet är att styra användningen bort från fossila bränslen till mer uthålliga energislag. Växthuseffekten är identifierad som det viktigaste miljöproblemet, även om inte alla länder är beredda att ställa upp på internationella avtal om utsläppsbegränsningar.

Det är rimligt att förvänta sig att det inom EU fortsatt kommer att införas styrmedel som ska minska de samlade utsläppen av koldioxid. Sådana styrmedel höjer kostnaden för den produktion som baseras på fossila bränslen och påverkar prisnivån för hela marknaden, eftersom fossilbaserad elproduktion normalt är marginalprissättande.

Utvecklingen på längre sikt

På längre sikt kommer en allt mer integrerad och öppen elmarknad att växa fram i Europa. Prisbildningen på marknaden blir mer transparent och korrelerad mellan olika länder och marknader. De internationella råvarumarknaderna för el, naturgas, oljeprodukter och kol växer samman och allt fler sammansatta produkter handlas.

Alla elkunder kommer att fritt kunna välja leverantör. Successivt kommer ny kapacitet att behövas på grund av nedläggning av föråldrade anläggningar och stigande efterfrågan. Elpriset kommer sannolikt att stiga till dess att det är i paritet med den långsiktiga marginalkostnaden och nybyggnation påbörjas.

Elmarknaden kommer att ge tillräckliga incitament för elproducenterna att bygga nya anläggningar när sådana behövs. En förutsättning är dock att styrmedel och tillståndprocesser anpassas till den konkurrensutsatta och internationella elmarknadens behov. Vilka kraftslag som kommer att tillkomma beror på hur styrmedlen och tillståndprocesserna är utformade. Elmarknaden och elpriset kommer också att ge kunderna incitament till besparingar och effektiviseringar.

Under förutsättning att marknadspriset tillåts stiga till de nivåer som behövs, och inte störs otillbörligt av regleringar och styrmedel, så kommer en utbyggnad av bio-bränsleeldad kraftvärme och mottryck att ske. Uttjänt kolbaserad elproduktion kommer i första hand att ersättas av naturgas som, när det gäller nya enheter, används i så kallade gaskombianläggningar.

Sammantaget kommer den avreglerade och konkurrensutsatta elmarknaden att bidra till en positiv utveckling av förnybara energikällor. Elproduktionen kommer att anpassas till kundernas behov på ett helt annat sätt än vad den reglerade elmarknaden lyckades med.

Vattenfalls konkurrenssituation

Konkurrenterna till Vattenfall är inte i första hand andra svenska kraftföretag eller energiverk utan stora internationella koncerner som tyska E.ON och RWE, franska EDF, italienska Enel och spanska Endesa. För att tillhöra de ledande energiföretagen i Europa krävs lönsamhet, operativ effektivitet och förmågan att hantera risker. Vattenfall har genom att fokusera på tillväxt under lönsamhet skapat en stark position i norra Europa och de marknadspositioner som Vattenfall nu har utgör en bra plattform för fortsatt värdeskapande.

Norden

På den nordiska elproduktionsmarknaden konkurrerar Vattenfall i första hand med norska Statkraft, finska Fortum och Sydkraft majoritetsägt av tyska E.ON. På elnätsmarknaden finns andra och mer lokalt viktiga aktörer som Granninge i Sverige samt Helsingfors Energi och Espoon Sähkö i Finland.

Elproduktion

Total marknadsvolym cirka 380 TWh

Företag	Andel i %
Vattenfall	20
Fortum	14
Statkraft	9
Sydkraft	8
Elsam	4
Övriga	45

Distribution

Sverige Totalt antal kunder cirka 5,2 miljoner

Företag	Andel i %
Vattenfall	17
Fortum	17
Sydkraft	15
Göteborg Energi	5
Granninge	4
Övriga	42

Finland Totalt antal kunder cirka 2,2 miljoner

Företag	Andel i %
Fortum	18
Vattenfall	16
Helsingfors Energi	14
Espoon Sähkö	7
Tammerfors	5
Övriga	40

Tyskland

Avregleringen 1998 inledde en omstrukturering av den tyska marknaden, där Vattenfall och dess tyska dotterbolag spelat en avgörande roll. Integrationen av de förvärvade bolagen HEW, VEAG, Bewag och LAUBAG i Vattenfall-koncernen är ett flerårigt arbete som fortskrider enligt plan. Genom förvärven i Tyskland är Vattenfall nummer tre på elproduktion efter RWE och E.ON. Den fjärde största aktören i Tyskland är EnBW (Energie Baden-Württemberg) som ägs till 34,5 procent av EDF (Electricité de France).

Elproduktion

Total marknadsvolym cirka 480 TWh

Företag	Andel i %
RWE	38
E.ON	27
Vattenfall	17
EnBW	12
Övriga	6

Distribution

Totalt antal kunder cirka 42 miljoner

Företag	Andel i %
E.ON	16
RWE	16
EnBW	12
Vattenfall	8
Övriga	48

Polen

I Polen har Vattenfall en stark marknadsposition genom förvärven av kraftvärmeproducenten EW i Warszawa och eldistributionsbolaget GZE i Övre Silesien. Vattenfall är marknadsledande i kraftvärmesektorn med 27 procent marknadsandel följd av EDF med 24 procent och RWE med 4 procent av marknaden.

När det gäller eldistribution och försäljning är Vattenfall via GZE den största icke statsägda eldistributören med 10 procent av marknaden.

Värmeproduktion

Total marknadsvolym cirka 47,3 TWh

Företag	Andel i %
Vattenfall	27
EDF	24
RWE	4
Polska Staten	45

The image shows an industrial site. In the foreground, there are three tall, white, cylindrical chimneys or smokestacks. To the left, a modern industrial building with a grey, corrugated metal facade and several windows is visible. The sky is bright blue with scattered white clouds. The overall scene suggests a clean, modern industrial environment.

"Fokus på långsiktigt värdeskapande
och lönsam tillväxt"

Betydelsefulla händelser för Vattenfall 2002

Kraftig tillväxt i omsättning och resultat

Omsättningen ökade med 46 procent till 101 miljarder SEK (69) och rörelseresultatet ökade med 34 procent till 13,4 miljarder SEK (10,0). Rörelseresultatet, exklusive jämförelsestörande poster, ökade med 46 procent till 12,9 miljarder SEK (8,8).

Omsättningsökningen beror främst på att Bewag konsoliderades i Vattenfallkoncernen från och med 1 februari 2002. Det starkt förbättrade rörelseresultatet (4 094 MSEK) exklusive jämförelsestörande poster förklaras främst av

- ökad lönsamhet i den tyska verksamheten genom kostnadsreduceringar och bättre priser (1 260 MSEK)
- kraftigt förbättrat resultat (757 MSEK) för resultatområdet Marknad Norden. Verksamheten har vänt från förlust till vinst
- avveckling av icke kärnverksamhet inom IT-området (1 111 MSEK)
- förbättrat resultat inom Elproduktion Norden (482 MSEK)

Renodling av verksamheten

Under året renodlades verksamheten genom att tillgångar utanför kärnverksamheten såldes. Vattenfall ökade samtidigt sin andel i de tyska elbolagen Bewag och HEW.

Vattenfall lanserades i Tyskland

Vattenfall lanserade sitt varumärke i Tyskland i samband med tillkännagivandet av namnet på det tyska holdingbolaget – Vattenfall Europe AG. De förvärvade tyska bolagen HEW, VEAG och LAUBAG överfördes under hösten formellt till Vattenfall Europe. Fusionen med Bewag godkändes på bolagstämorna för Vattenfall Europe och Bewag i början av 2003.

Ekonomistyrning med lönsamhet i centrum

Vattenfalls ekonomiska styrmodell som bygger på långsiktigt värdeskapande, och som implementerades under 2001, användes fullt ut under året. Detta har bidragit till en ökad koncentration på lönsamhet och medfört betydande effektiviseringar i stora delar av organisationen.

Vattenfalls kreditbetyg bekräftades

De båda kreditvärderingsinstituten Moody's och Standard & Poor's bekräftade Vattenfalls kreditbetyg som "Single A".

Belopp i MSEK	Nettoomsättning		Rörelseresultat	
	2002	2001	2002	2001
Elproduktion Norden	25 667	22 266	6 459	6 099
Marknad Norden	21 275	19 492	286	-511
Värme Norden	2 761	2 590	343	162
Elnät Norden	7 674	7 924	1 834	1 816
Tjänster	2 974	2 938	118	187
Tyskland	60 696	29 510	4 733	3 886
Polen	3 167	3 242	5	97
Övrig verksamhet	1 830	2 903	-386	-1 730
Övrigt och eliminerings *	-25 019	-21 862	-29	-47
Summa	101 025	69 003	13 363	9 959

* Avser huvudsakligen handel mellan Marknad Norden, Elnät Norden och Elproduktion Norden.

Myllykoski Paper i Myllykoski Finland.

Anställd vid Vattenfall training center i Jokkmokk.

På resa med tåg mellan Warszawa och Ostrow i Polen.

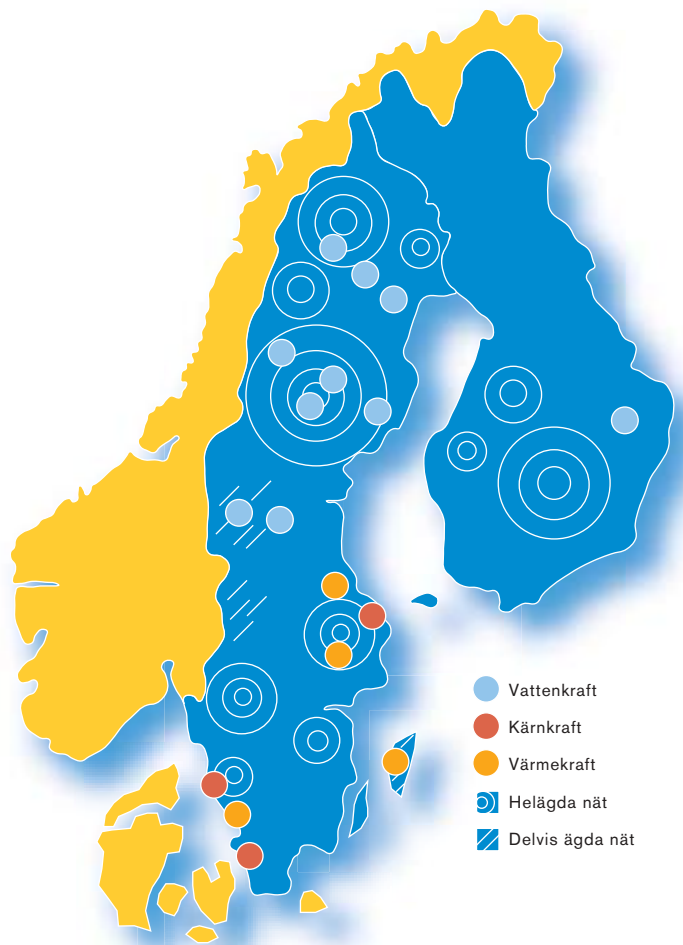

Norden - ledande på elmarknaden

Vattenfall är den största elproducenten i Norden med en marknadsandel på cirka 20 procent. Verksamheten är i huvudsak koncentrerad till Sverige och Finland.

Vattenfall verkar inom hela värdekedjan med produktion, handel på finansiell och fysisk marknad, distribution samt försäljning till företags- och hushållskunder. Därtill kommer produktion och försäljning av fjärrvärme samt energilösningar, underhålls- och konsulttjänster. I Norden verkar Vattenfall främst i Sverige och Finland. Majoriteten av tillgångarna i Sverige är koncentrerade till produktions- och distributionsledet medan de i Finland domineras av elnät.

Vattenfalls omsättning i Norden uppgick år 2002 till cirka 37 miljarder SEK, elproduktionen till 87 TWh och värmeproduktionen till 8 TWh. Vattenfall distribuerar och säljer el till cirka 1,3 miljoner kunder i Norden. Antalet anställda är 8 550.

400 kV ledning vid Närkes-Kil.

Forsmarks kärnkraftverk.

Olidan vattenkraftstation i Trollhättan.

Elproduktion Norden

Elproduktion Norden ansvarar för den samlade elproduktionsaffären på den nordiska elmarknaden. Totalt producerade Vattenfall 87 TWh år 2002, vilket motsvarar knappt 20 procent av den totala elförbrukningen i Norden. I affärsenheten ingår även dotterbolagen SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB), Vattenfall Bränsle AB och KSU (Kärnkraftsäkerhet och Utbildning AB).

De helt dominerande kraftkällorna är kärnkraft och vattenkraft.

Produktionsvolym under ett normalår:

54 TWh kärnkraft
33 TWh vattenkraft
0,05 TWh vindkraft

Reservkraft:

300 MW gasturbinkraft
1000 MW långtidskonserverad oljekondens

Viktiga händelser 2002

Årets resultatförbättring har uppnåtts främst genom översyn av anläggningsbeståndet, sänkta driftskostnader och ökad försäljning. Genomförda effektiviseringar har sänkt den rörliga produktionskostnaden för el och därmed stärkt konkurrenskraften.

I syfte att uppnå lönsamhetskravet som uttrycks som avkastning på nettotillgångar arbetar Vattenfall med att optimera anläggningarnas tillgänglighet för att bättre möta marknadens efterfrågan på kraft. Produktionsverksamhetens resultat är i hög utsträckning väderberoende, men variationerna i resultatet kan till viss del utjämnas genom prissäkring på elbörsen.

Frågan om effektutgång på den svenska elmarknaden har varit i fokus under det gångna året. Risk för effektbrist kan förekomma under enstaka, särskilt kalla vinterdagar. Frågan kommer att få en marknadsmässig lösning, vilket

Svenska Kraftnät ansvarar för och utreder. Vattenfall medverkar aktivt i arbetet med att lösa denna viktiga fråga.

Genomsnittspriset på den nordiska elbörsen var 24,6 öre per kWh under 2002. I januari var de nordiska vattenmagasinen relativt välfyllda och månadspriset var 22,6 öre per kWh. Den starka tillrinningen under våren bidrog till extra välfyllda magasin i maj månad och ett månadspris på 14,1 öre per kWh. Från början av juli och under resten av året blev tillrinningen den lägsta på mer än 50 år. Eftersom allt dyrare fossilkraft engagerades på den nordiska kraftmarknaden steg månadspriset på el successivt från augusti till december då månadspriset var 67,9 öre per kWh.

På grund av den extremt låga tillrinningen till de nordiska vattenmagasinen under senare delen av året har även frågan om energitillgång kommit upp till diskussion. Marknadsmekanismerna fungerar på det sätt som är avsett, genom att anläggningar med höga produktionskostnader tagits i drift när det varit möjligt att få lönsam avsättning för kraften.

Framtidsutsikter

En effektiv elproduktion kräver väl fungerande anläggningar. Omfattande reinvesteringar i såväl kärnkraft- som vattenkraftverk planeras för att uppdatera den tekniska nivån och säkerheten kring anläggningarna. Exempelvis kommer drygt en miljard kronor att investeras för att ytterligare höja dammsäkerheten vid vattenkraftverken.

När det gäller kärnkraftverkens moderniseringar belastas verksamheten av den produktionsskatt på 2,8 öre per kWh som riksdagen har beslutat. Skatten, som totalt uppgår till 1,4 miljarder kronor för 2002, skulle med fördel kunna användas för förnyelseinvesteringar som ökar effektiviteten i kärnkraftverken. Även fastighetsskatten är ett betydande problem för kraftindustrin.

I enlighet med den senaste energipropositionen har regeringen inbjudit kraftindustrin till överläggningar om kärnkraftens framtid. Att skapa klarhet kring dessa frågor är av stor betydelse för att få ett fullgott beslutsunderlag för de förnyelseinvesteringar som de svenska kärnkraftverken står inför.

Marknad Norden

Marknad Norden består av affärsenheterna Elförsäljning Sverige, Elförsäljning Finland, Mega och Supply & Trading.

Försäljning

Försäljningen omfattar i huvudsak el och energirelaterade tjänster men också telefoni. Vattenfall har cirka 1,2 miljoner kunder i Norden. Kunderna utgörs av privatkunder, energiföretag, industrier och övriga företag. Försäljningen i Danmark hanteras av Elförsäljning Sverige. Mega har ansvaret för den energiintensiva industrin i Norge.

Supply & Trading

- riskhantering och förvaltning

Supply & Trading samordnar concernens finansiella handel med el och andra energirelaterade produkter i Norden såsom miljömärkt och miljödeklarerad el samt väderderivat. Därutöver erbjuder Supply & Trading portföljförvaltning till interna och externa kunder genom bolaget Vattenfall Power Management AB. Uppdraget är att vara en servicefunktion där övriga enheter inom produktion och försäljning kan prissäkra sina volymer. Den finansiella marknaden för el, där Supply & Trading är en ledande aktör, kännetecknas av kraftigt varierande priser. Priserna följer den förväntade konsumtions- och produktionsnivån och reflekterar framtida produktionskapacitet. Denna styrs i sin tur av tillgången på vatten och den förväntade konsumtionsnivån. Supply & Trading ansvarar även för concernens engagemang i utlandskablarna KONTEK, mellan Danmark och Tyskland, och SwePol Link mellan Sverige och Polen.

Mega - specialiserade på stora kunder

Affärsenheten Mega ansvarar för de allra största kunderna, de flesta återfinns inom elintensiv industri. Mega erbjuder kundanpassade elkontrakt samt utvecklar och levererar energilösningar. Energilösningarna innebär bland annat att Vattenfall tar över ansvaret för kundens energibehov i anläggningen samt energi- och processeffektiviseringar. Kunden kan då koncentrera sig på sin kärnverksamhet. Ett exempel på en sådan energilösning är värmeanläggningen hos SCA i Munksund som invigdes under året.

Viktiga händelser 2002

Under året förbättrades lönsamheten kraftigt både inom elhandel och försäljning till slutkund. Elförsäljningen har ett marginalkrav på nettoomsättningen och elhandelsverksamhetens lönsamhet mäts som avkastning på riskmandatet. Utlandskablarnas lönsamhet uttrycks som avkastning på nettotillgångar.

Resultatförbättringen beror till största delen på att försäljningsverksamheten minskat pris- och volymrisker, infört en ny och effektivare organisation samt förenklat och förbättrat interna rutiner. I Finland har Vattenfall utvecklat nya och mer kundanpassade erbjudanden. Dessutom har administrationen effektiviserats genom en samordning av kundservicen för försäljning, nät och värme.

En omfattande satsning på att förbättra kundservicen har gjorts under året. Denna satsning har redan gett resultat och Vattenfalls kundtjänst har i en mätning rankats som den bästa i energibranschen av det oberoende undersökningsföretaget Profitel.

Under senhösten nådde Supply & Trading en överenskommelse med PSE (Polskie Sieci Elektroenergetyczne) avseende torrårsleveranser, det vill säga möjligheten att via SwePol Link importera el från Polen till Sverige. Leveranserna påbörjades i mitten av december och kommer att fortsätta till och med slutet av april 2003.

Framtidsutsikter

Diskussioner pågår mellan Vattenfall AB Supply & Trading och andra huvudintressenter för att hitta det mest effektiva sättet att nyttja KONTEK-kabeln på lång sikt. Dessa diskussioner kommer att fortsätta under 2003.

För att vara en framgångsrik aktör på elmarknaden krävs attraktiva erbjudanden, en väl fungerande och effektiv kundservice, låga administrationskostnader och en effektiv hantering av de risker som verksamheten medför. Vattenfall arbetar målinriktat med ständiga förbättringar inom ovan nämnda områden för att säkerställa ett långsiktigt värdeskapande och en stärkt konkurrenskraft.

Sedan ett par år tillbaka erbjuder Vattenfall även telefonitjänster. Under 2002 har antalet trafikminuter per månad vuxit från 30,8 miljoner till 49,9 miljoner. Goda erfarenheter från detta område gör att erbjudandet utökats till att även omfatta mobiltelefoni.

Vattenfall satsar på att vara nummer ett för kunden

Energisamarbete mellan Holmen och Vattenfall

Holmen är en av de större tillverkarna i Europa av tidnings- och journalpapper. Företaget tillverkar även kartong för konsumentförpackningar och produktionen sker främst i Sverige. I Sverige förbrukar Holmen cirka 4 TWh el per år. Vattenfall är sedan många år elleverantör till Holmens anläggningar i Sverige.

- Det känns naturligt för oss att ha ett så viktigt avtal med Vattenfall eftersom vi har många års erfarenheter av gott samarbete. Vi upplever att vi kan lita på Vattenfall, säger Åke Eklöf, VD för Holmen Kraft.

Energisamarbete mellan Ovako Steel och Vattenfall

Vattenfall och Ovako Steel har sedan lång tid tillbaka arbetat tillsammans kring energifrågor. Samarbetet har bland annat resulterat i att Vattenfall äger och driver det interna elnätet i Hofors samt att Vattenfall investerat i elutrustning för att förbättra elektrostålugnens prestanda.

Under det gångna året har samarbetet fortsatt genom utvecklingen av en modell för att prissätta prognosavvikelser avseende variationer i anläggningens elförbrukning. Vattenfall och Ovako har även inlett ett gemensamt arbete runt energieffektivisering. Hela verksamheten i Hofors har gått igenom och en första grov skattning av potentialen för energibesparande projekt har gjorts.

- Vi är verkligen nöjda med den kraft, i vidare bemärkelse, som samarbetet med Vattenfall tillför vårt företag, säger Sten Lyckström, Ämnestillverkningschef, Ovako Steel AB.

Papperstillverkning vid Holmen i Hallstabruk.

Omfattande satsning på kundservice

I Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag ingår att göra det bekvämt och enkelt för kunden och att skapa en smidigare elmarknad. Därför har Vattenfall, med början i Sverige, startat ett omfattande kundserviceprogram med målet att bli nummer ett för kunden. Under en treårsperiod kommer minst 600 miljoner kronor att investeras i programmet.

Alla Vattenfalls kunder i Sverige ska erbjudas enklare fakturor och betalningsrutiner. Den nuvarande preliminärdebiteringen ska avvecklas och kunden blir i fortsättningen debiterad endast sin faktiska förbrukning. De kunder som förbrukar mer än 8 000 kWh årligen, cirka 300 000, kommer att få fjärravlästa elmätare som avläses varje månad. För lägenhetskunder införs möjligheten att välja en fast kostnad per månad med betalning via autogiro. Den fasta kostnaden baseras på lägenhetens storlek. Övriga kunder erbjuds möjligheter till självavläsning med enkla inrapporteringsrutiner. Detta möjliggör att kunden får exakta fakturor med full kontroll över den egna förbrukningen och elkostnaderna. I programmet ingår även åtgärder för att säkra kvalitet och effektivitet i rutiner inom Vattenfalls kundservice.

Kundservicehuset i Umeå.

Infocenter för besökare till Ringhals kärnkraftverk.

Elnät Norden

Elnät Norden omfattar affärsenheterna Elnät Sverige och Elnät Finland. Elnät Sverige bedriver region- och lokalnätverksamhet i Sverige genom ett helägt regionnätbolag samt i fyra helägda och två majoritetsägda lokalnätbolag. Totalt finns 905 000 lokalnätstkunder vilket ger en marknadsandel på cirka 17 procent. Av dessa finns ungefär två tredjedelar i landsbygdsområden. På regionnätsnivå har Vattenfall en marknadsandel mätt som transiterad volym på cirka 50 procent. I Finland är Vattenfall den näst största aktören på marknaden med 356 000 kunder, vilket motsvarar en marknadsandel på 16 procent.

Nätverksamhet i Sverige bedrivs under tillsyn av Energimyndigheten. Myndighetens uppgift är att bevaka att nätföretagen i landet har en effektiv nätverksamhet. I detta ingår möjlighet att pröva rimligheten i de priser som nätföretagen tar ut av kunderna. Vattenfall arbetar aktivt med utveckling av nätdriften såväl tekniskt som ekonomiskt.

Viktiga händelser 2002

Lönsamheten för nätverksamheten i Sverige och Finland mäts som kassaflödet av anläggningarnas nuanskaffningsvärde omräknat till rörelseresultat.

Vattenfall har i den svenska nätverksamheten helt kunnat undvika större nätstörningar under året. Det omfattande förbättringsarbete som genomförts de senaste två åren med förbättrad röjning av ledningsgator och med

investeringar i förbättringar av näten har givit resultat samtidigt som vädret inte utsatt verksamheten för samma omfattande belastning som tidigare år.

Arbetet med nätförbättringar kommer att fortgå under 2003 och åren närmast därefter. Vattenfall var först med att ge nätkunderna avbrottsgaranti. Under 2002 har kunderna dessutom erbjudits möjlighet att erhålla störningsinformation via SMS. Som stöd för nätövervakning och kundkommunikation har arbetet med att utveckla ett helt nytt driftövervakningssystem fortgått under året. Systemet kommer att tas i drift under 2003. Ett omfattande arbete har också gjorts för att förbättra kundservice. Det har givit kortare svarstider och högre servicenivå.

I Finland resulterade de stora störningar som inträffade under hösten 2001 i omfattande kritik mot hela elbranschen. För att vara bättre rustade vid störstörningar i framtiden har beredskapsplaner utarbetats och stora satsningar har gjorts i ny teknik. Ett helt nytt driftövervakningssystem och informationssystem tas därför i bruk även i Finland under 2003. Det ger förbättrad kundservice, både vid normaldrift och vid störstörningar.

Under året har de sex nätbolag Vattenfall förvärvat i Finland integrerats. Den operativa verksamheten bedrivs i en enhet – Vattenfall Verkko.

Framtidsutsikter

I den nya svenska ellagen från juli 2002 anges att tariffrerna ska vara skäliga i förhållande till den prestation elnätsföretagen utför åt sina kunder. Vad som är skäligt avgörs av Energimyndigheten som ska bedöma nätföretagens prestation.

Tillsynsmodellen, som benämns "nätnyttomodellen" kommer att användas första gången 2004 för att bedöma nätpiserna under 2003. Modellen är bra under förutsättning att den marknadsanpassas.

Även i Finland kommer ett nytt system för reglering att införas. Det sker i början av 2003.

En framgångsrik nätverksamhet med god avkastning kräver fortlöpande arbete med att öka effektiviteten i organisationen med väl fungerande rutiner, hög leveranssäkerhet och kundservice. Fortsatta strukturaffärer som utvecklar verksamheten är också prioriterat för att öka konkurrenskraften.

Skarvning av en jordkabel i Svenljunga.

Värme Norden

Värme Norden producerar och distribuerar värme i Sverige och Finland, Estland och Lettland. Inom produktområdet Färdig Värme levereras i Sverige och Finland 1,5 TWh per år, vilket gör Vattenfall till den tredje största värmeleverantören i Norden.

Vattenfalls årliga fjärrvärmeproduktion i Sverige är 3,9 TWh, i Finland 0,9 TWh och i de baltiska länderna 0,2 TWh.

Viktiga händelser 2002

Affärsenhetens uppdrag är att skapa värde genom att vara det mest attraktiva valet för kundens värmeleveranser. Lönsamheten för värmeverksamheten i Norden mäts som avkastning på nettotillgångar. För att förbättra lönsamheten har avkastningskraven på investeringar skärpts, olönsamma anläggningar sålts, kostnadsbesparingar genomförts samtidigt som värmepriserna gradvis marknadsanpassats.

Försäljningen kännetecknades under året av rekordlåga nivåer under de tre första kvartalen men höga leveranser under det kalla fjärde kvartalet. För att mildra risk-exponering mot vädret har fjärrvärmeflexibilitet med större fast andel introducerats.

Under 2002 beslutade Vattenfall att bygga ut kraftvärmeverket i Uppsala med ett femte block som kommer att eldas miljövänligt med sopor. Investeringen uppgår till drygt en miljard kronor och anläggningen ska tas i drift våren 2005.

Vattenfall har under året blivit ensam ägare av Härjedalens Mineral AB som levererar torvbränsle till anläggningarna i Uppsala och Drefviken. Avsikten är att utveckla verksamheten till att även omfatta andra typer av biobränslen.

Framtidsutsikter

Tydliga och långsiktigt hållbara spelregler i energiskattefrågor är viktiga för att kunna fatta riktiga beslut gällande investeringar i anläggningar. För att marknaden ska fungera krävs att skattesystemet utformas så att alla aktörer behandlas likvärdigt.

Bild överst: Vattenfall Värme Uppsala AB.
Bild underst: Drefviken Värmeverk.

Flis till biobränsleanläggning.

Driftingenjör vid Vattenfall Värme Uppsala AB.

Sopförbränning vid Vattenfall Värme Uppsala AB.

Tjänster

Affärsenheten levererar konsulttjänster genom bolagen SwedPower och SwedPower International, entreprenadverksamhet genom Vattenfall Service Nord och Vattenfall Service Syd. Forskning och utveckling bedrivs i Vattenfall Utveckling.

Konsult- och entreprenadverksamheten har både interna och externa kunder, medan Vattenfall Utveckling främst är en resurs för strategisk forskning och utveckling inom Vattenfall. Totalt har affärsenheten 2 350 anställda, varav huvuddelen inom entreprenadsidan. Entreprenadverksamheten i Finland bedrivs av företaget Empower, i vilket Vattenfall äger 35 procent.

Ungefär 50 procent av försäljningen av konsulttjänster ligger utanför Vattenfall. Inom entreprenadverksamheten har den externa försäljningen ökat till cirka 25 procent.

Viktiga händelser 2002

Resultatet för Tjänster år 2002 var tillfredsställande. Affärsenhetens resultat visar en positiv trend de senaste åren och var exceptionellt starkt år 2001 beroende på vinster i samband med omstruktureringen av den finska entreprenadverksamheten. Affärsenheten har ett lönsamhetskrav uttryckt som en viss marginal på nettoomsättningen.

Under året har SwedPower etablerat sig på den östeuropeiska marknaden genom större uppdrag; dels vid kärnkraftverket i Ignalina, dels i Kosovo. Samarbete med

konsultdelarna inom Vattenfall Europe har också inletts under året för att ta vara på möjliga samordningsfördelar.

Vattenfall Service Syd har under 2002 etablerat sig i Malmöregionen.

Framtidsutsikter

Den totala marknaden för konsult- och entreprenadtjänster i Norden väntas vara av oförändrad storlek under kommande år. För att utveckla affärsenhetens konkurrenskraft fortsätter arbetet med att effektivisera organisationen och förmågan att skapa ännu mer attraktiva tjänster för kunderna. På den nordiska konsultmarknaden sker för närvarande en rad strukturförändringar. För Tjänster gäller det därför att se till att vara rätt positionerad i en rörlig marknad.

Övrig verksamhet

Den beslutade koncentrationen på kärnverksamheten i Norden, Tyskland och Polen innebar att verksamheten renodlades ytterligare under 2002. I september överläts Arrowhead AB till Song Networks Holding AB och dessutom deltog Vattenfall i en riktad nyemission med 200 MSEK. Transaktionerna fullföljdes under januari 2003 och efter detta äger Vattenfall mindre än 20 procent av aktierna i ett helt rekonstruerat Song.

I övrig verksamhet ingår också de helägda dotterbolagen Vattenfall Data, Vattenfall Support och Vattenfall Fastigheter samt bolagen i Nederländerna och Baltikum.

Tyskland - fokus på konsolidering

Genom omfattande förvärv de tre senaste åren har Vattenfall byggt upp en stark position i Tyskland. Vattenfall är nu den tredje största elproducenten och den största fjärrvärmeproducenten med en sammanlagd omsättning 2002 på 60 696 MSEK (29 510).

Elproduktionen uppgick till 68 TWh, vilket motsvarar cirka 17 procent av den totala tyska produktionen och en fjärrvärmeproduktion på 14 TWh. Vattenfall äger även transmissionsnätet (högspänningsnätet) i det forna Östtyskland och elnäten i Tysklands två största städer – Berlin och Hamburg. Nettotillgångarna var vid årsskiftet 60,5 miljarder SEK och antalet anställda 22 305. Rörelseresultatet uppgick till 4,7 miljarder SEK (3,9).

Vattenfall Europe bildas

Under året har integrationen av de tyska förvärven fortskridit enligt plan. Att lösa upp de tidigare komplicerade ägarförhållandena och integrera fyra stora energiföretag från väst och öst med olika företagskulturer är en stor utmaning. I samband med förvärven i Tyskland tog Vattenfall på sig fleråriga förpliktelser gentemot medarbetarna. I omfattande åtgärdsprogram ingår ytterligare aktiviteter till stöd för de som berörs av nedskärningarna.

Varumärket Vattenfall lanserades i Tyskland i och med tillkännagivandet av namnet på det tyska holdingbolaget – Vattenfall Europe AG. Bolaget bildades formellt i augusti genom en fusion av HEW och VEAG. Brunkolsproducenten LAUBAG hade dessförinnan övertagits av HEW. Beslut om att fusionera Bewag med Vattenfall Europe togs först i början av 2003. Därmed är den legala strukturen på plats. Huvudkontoret för Vattenfall Europe ligger i Berlin men flera viktiga funktioner, däribland Trading har baserats i Hamburg. HEW och Bewag är väl inarbetade varumärken på den lokala marknaden i Hamburg och Berlin och kommer därför att behållas. Antalet kunder i dessa städer är knappt 3 miljoner.

Både HEW och Bewag har sedan länge varit noterade på de tyska aktiebörserna. HEW, som nu uppgått i och namnändrats till Vattenfall Europe, är fortfarande börsnoterat men handeln är liten eftersom andelen fria aktier endast är 1 procent. Vattenfall AB kontrollerar direkt och indirekt cirka 97 procent av aktiestocken och EnBW cirka 2 procent. De tidigare aktieägarna i Bewag kommer efter fusionen att erhålla aktier i Vattenfall Europe enligt bytesförhållandet 1 Bewag aktie mot 0,5976 aktier i Vattenfall Europe.

Ny organisation i Tyskland för ökad konkurrenskraft

Verksamheten i Vattenfall Europe bedrivs formellt i ett antal dotterbolag men den operativa och finansiella styrningen sker genom de sex affärsenheterna Produktion, Trading, Transmission, Distribution, Försäljning och Värme. Organisationen är från och med 2003 uppdelad enligt värdekedjan och efter samma principer som Vattenfalls nordiska verksamhet när det gäller resultatmätning och utformning av lönsamhetskrav.

Ett omfattande omstrukturerings- och effektiviseringsarbete bedrivs som ska ge 400–500 miljoner EUR i årlig resultatförbättring med fullt genomslag 2005.

MSEK	2002	2001
Nettoomsättning	60 696*	29 510*
Rörelseresultat	4 733	3 886
Nettotillgångar	60 468	43 223
Antal anställda	22 305	11 055**

* Inklusive försäljning inom koncernen

** Medelantal anställda 2001

Det ångar om värmekraftverket i Jämschwalde.

Vattenfall Europe - Elproduktion

Affärsenheten Elproduktion består av elproduktionsanläggningarna i tidigare VEAG, HEW och Bewag samt utvinning av brunkol som bedrivs inom LAUBAG i östra Tyskland. Den samlade elproduktionen uppgick under 2002 till 68 TWh och inköpt kraft från delägda kärnkraftverk till drygt 8 TWh.

Elproduktionskapaciteten är 11 909 MW och utgörs till 58 procent av storskaliga värmekraftverk med brunkol som bränsle och till 14 procent av kärnkraft. Produktionsanläggningarna har låga rörliga kostnader vilket ger en långsiktigt stabil produktionsekonomi. Bränsleförsörjningen från de egna gruvorna säkrar samtidigt tillgången till bränsle. Flera av de brunkolseldade kraftverken producerar även värme, totalt 3 TWh, som distribueras och säljs till närliggande samhällen och industrier. Resterande 28 procent av produktionskapaciteten består till 16 procent av pumpkraft som används under perioder av hög belastning och till 12 procent av övriga bränslen. Pumpkraftverken utgör en viktig del av reglerkraften i det tyska systemet. Kraftverket Goldisthal tas i drift 2003, vilket gör att koncernens produktionskapacitet i pumpkraft ökar med cirka 60 procent.

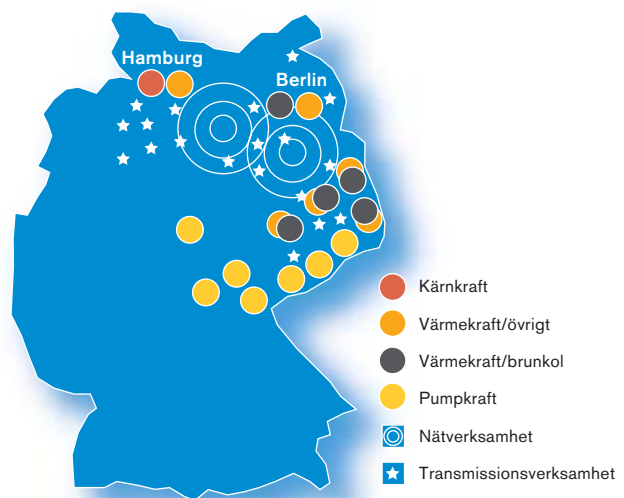
De stora kraftverken Schwarze Pumpe, Lippendorf och Boxberg 4 togs i drift under åren 1997–2000 och ersatte hela den äldre produktionskapaciteten i det forna Östtyskland. Dessa anläggningar är de mest moderna fossilbränsleeldade kraftverken i världen och har en teknisk verkningsgrad och miljöprestanda av absolut högsta klass. Kraftverken har bidragit till att Tysklands utsläpp av koldioxid reducerats avsevärt. Vattenfalls kärnkraftsproduktion bedrivs i fyra delägda kärnkraftverk; Brunsbüttel, Krümmel, Stade och Brokdorf som alla ligger i närheten av Hamburg. Brunsbüttel avställdes i februari 2002 på grund av skador i ett rörsystem. Avbrottet inklusive förseningen av återstarten har kostat uppskattningsvis 600 MSEK.

Viktiga händelser 2002

Under 2002 har en omfattande legal och operativ omstrukturering genomförts för att integrera de förvärvade företagens produktionsverksamheter. En betydande potential att minska kostnaderna har identifierats och ett program för genomförande inleddes 2002 och kommer att fortsätta under de närmaste två åren. Sänkta operativa kostnader är en förutsättning för att möta konkurrensen och uppnå verksamhetens ekonomiska mål.

Framtidsutsikter

Efterfrågan på el på den tyska marknaden förväntas stiga mindre än en procent per år samtidigt som produktionsutbudet kommer att vara i stort sett oförändrat. Ett ökat behov av reglerkraft kommer sannolikt att uppstå för nätoperatörerna. Den planerade ökningen av vindkraft i det tyska elsystemet kommer också att öka behovet av reglerkraft, vilket kan komma att skapa affärsmöjligheter för pumpkraftverken.

Vattenfall Europe - Trading

Tradingverksamheterna i de tyska dotterbolagen Bewag, VEAG och Nordic Powerhouse samlades under året i en ny affärsenhet med säte i Hamburg – Vattenfall Europe Trading. Uppdraget innebär att samordna all elhandel, såväl fysisk som finansiell inom Vattenfall Europe. Vattenfall Europe Trading agerar på elbörserna i Leipzig (EEX), Amsterdam (APX) och Paris (Powernext) och kan optimera och prissäkra framtida volymer åt affärsenheterna Produktion och Försäljning. Vattenfall Europe Trading riktar sig främst mot interna kunder, dvs de övriga affärsenheterna inom Vattenfall Europe, men också till externa kunder genom dotterbolaget Nordic Powermanagement GmbH.

Viktiga händelser 2002

Under sommaren fusionerades elbörserna i Leipzig och i Frankfurt till en börs – elbörsen i Leipzig (EEX). Vattenfall Europe är en av de största aktörerna på den tyska marknaden och genom att aktivt delta i utvecklingen av nya instrument och avtalsprodukter inom riskhantering och handel arbetar enheten med att kunna förstärka sin position ytterligare. Enheten är också starkt engagerad inom miljörelaterade handelsprodukter, såsom gröna certifikat.

Framtidsutsikter

Under 2002 minskade elhandelsvolymen på den finansiella marknaden starkt för produkter med lång löptid. Den främsta orsaken var Enrons konkurs som medförde att flera amerikanska aktörer drog sig ur marknaden. Totalt har dock omsättningen ökat på den fysiska elmarknaden, och volymen på den finansiella marknaden förväntas växa igen inom en snar framtid.

Vattenfall Europe - Försäljning

Vattenfall Europe Försäljning är den tredje största aktören på den tyska marknaden med en försäljningsvolym 2002 på 81 TWh, vilket motsvarar en marknadsandel på 15 procent. Av den totala volymen såldes 47 TWh till återförsäljare, 14 TWh till regionala kunder, 11 TWh till industrikunder och 9 TWh till hushållskunder. Detta motsvarar en marknadsandel på 20 procent av återförsäljarsegmentet och 6 procent av massmarknadssegmentet.

Viktiga händelser 2002

Försäljningsstrategin inriktas på att upprätthålla hög kundlojalitet genom att erbjuda attraktiva produkter och att fokusera på förbättrad lönsamhet. Detta innebär ett fortsatt arbete för att skapa kostnadseffektivitet, effektiva processer och system samt en professionell riskhantering i försäljningsprocessen. HEW rankades för fjärde året i rad av Kundenmonitor Deutschland som det bolag som har de nöjdaste kunderna på den tyska marknaden.

Under året har affärsenheten tecknat nya avtal med flera viktiga kunder inom industrikundssegmentet. Volymer inom befintliga avtal har ökat, positionen som försäljningspartner till återförsäljare i östra Tyskland har stärkts och samarbetet med lokala energibolag har utökats.

Framtidsutsikter

Under 2003 kommer en ny försäljningsorganisation att implementeras med tre varumärken; Bewag, HEW och Vattenfall Europe Försäljning. Vattenfall Europe Försäljning ska ansvara för säljaktiviteter riktade mot återförsäljare, kommuner och industrikunder medan varumärkena Bewag och HEW behålls för regionala säljaktiviteterna mot affärsenhetens 2,7 miljoner slutkunder i Berlin och Hamburg. Vattenfall Europe Försäljning har även etablerat sig som en aktör på den franska marknaden och är efter EDF den största aktören på den franska slutkundsmarknaden.

Interna effektivitetsökningar och tillvaratagna synergier och skalfördelar genom införandet av den nya försäljningsorganisationen förväntas påverka lönsamheten positivt under 2003. Ytterligare program för ökad kostnadseffektivitet är planerade för att förbättra konkurrenskraften och stärka positionen som den tredje största aktören på marknaden.

Värme kraftverket Schwarze Pumpe.

Kontorsmiljö på HEW.

Värme kraftverket Boxberg.

Transformatorstation.

Vattenfall Europe - Transmission

Vattenfall har den tredje största transmissionsverksamheten i Tyskland. Verksamheten innefattar stamnät i östra Tyskland och i Hamburgområdet med 10 500 km ledningar, ett antal transformerings- och kopplingsstationer och ett delägarskap i kabelförbindelsen KONTEK som går mellan Tyskland och Danmark.

Efter återföreningen av Väst- och Östtyskland har elförsörjningen i östra Tyskland genomgått stora förändringar. Elkonsumtionen i östra Tyskland har minskat betydligt de senaste tio åren bland annat beroende på att befolkningen flyttat till västra Tyskland. Detta har skapat ett behov att förstärka stamnätets överföringskapacitet mot västra Tyskland. I takt med att stora gamla kraftverk lagts ned har stamnätet byggts om och anpassats.

Vattenfalls stamnät är centralt beläget i Europa och är

integrerat med övriga Tyskland som i sin tur har förbindelser med Sydeuropa, Frankrike och Beneluxländerna. Det har också förbindelser med den Nordiska elmarknaden i norr, Tjeckien i söder samt med Polen i öster. Tillsammans med det polska stamnätet utgör det en länk mellan det stora elkraftsystemet i västra Centraleuropa och det växande systemet i Östra Europa.

Viktiga händelser 2002

Under året påbörjades ett program för att minska affärsenhetens kostnader. Från och med december 2002 övervakas och styrs nätet från ett gemensamt kontrollcenter i Berlin. Planering av fjärrstyrning av alla stationer pågår och under 2003 kommer anläggningstillgångarna från Hamburgs och Berlins stamnätsverksamheter att överföras till Vattenfall Europe Transmission.

Ett gemensamt balansområde har bildats vilket är ett avgörande steg i fusionen av de tidigare tre separata nätoperatörernas verksamheter.

I syfte att uppnå en mer effektiv kapitalanvändning och för att öka den operativa effektiviteten har verksamheten organisatoriskt delats upp i två skilda delar; Asset Management med ett kapitalförvaltningsfokus på den tekniska verksamheten och Service Management med fokus på arbetet i anläggningarna.

Under året drabbades östra Tyskland av svåra översvämningar, vilket även påverkade Vattenfalls anläggningar. Genom omfattande räddningsinsatser från personal och frivilliga kunde svåra skador undvikas.

Framtidsutsikter

Den allt större vindkraftproduktionen i det tyska systemet ökar systemoperatörernas behov av reglerkraft. Den installerade vindkrafteffekten i nätområdet har ökat till 4 200 MW, vilket ligger över genomsnittet för de tyska nätsystemoperatörerna. Den ökade effekten leder till mer överföring av vindkraft genom systemet till andra regioner i landet och trenden väntas fortsätta. År 2010 bedöms vindkraften ha byggts ut ytterligare till 10 000 MW installerad effekt och medför ett behov av att bygga bort flaskhalsar i nätets sydvästliga riktning.

Värme kraftverket Lippendorf.

Vattenfall Europe - Distribution

Vattenfall Europe har 3,4 miljoner nätkunder och är den fjärde största aktören på lokalnätmarknaden med en marknadsandel på cirka 8 procent. Verksamheten omfattar distribution av el i nordöstra Tyskland, Berlin och Hamburg men även i delstaterna Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg och Niedersachsen. Nätet har spänningsnivåer från 110 kV ned till 0,4 kV och en sammanlagd ledningslängd på 75 000 km. Nätet i Hamburg håller hög teknisk standard medan nätet i Berlin delvis är i behov av upprustning. En modernisering av nätet i östra delarna av Berlin pågår.

I Tyskland regleras nätverksamheten av en överenskommelse mellan nätföretagen och kunderna. Överenskommelsen fastställer hur nättarifferna ska beräknas. För att vara framgångsrik på en reglerad marknad krävs en effektiv struktur och hög kvalitet i den operativa driften.

Viktiga händelser 2002

Under året har en ny operativ organisation och styrning implementerats. Förändringsarbetet bedrivs på många områden inom Vattenfall Europe för att uppnå Best Practise i Europa. De operativa enheterna inom Vattenfall Europe Distribution styrs från och med 2003 som resultatenheter. En uppdelning på Asset Management och Service ger ett ökat fokus på lönsamhet och kund.

Framtidsutsikter

Nuvarande reglering av distributionen i Tyskland med tillämpning av den så kallade Cost Plus-modellen, där företagen får täckning för sina kostnader plus en marginal, saknar incitament till att förbättra kostnadseffektiviteten. En mer marknadsanpassad reglering, där företagen får behålla en större del av den vinstökning som strukturförändringar och effektiviseringar genererar, är en förutsättning för att affärsenheten ska kunna uppnå och bibehålla en lönsamhetsnivå i linje med koncernens avkastningskrav. Hur dessa frågor kommer att utvecklas i Tyskland styrs i hög grad av utvecklingen inom EU. Vattenfall deltar därför aktivt i frågor rörande EUs och Tysklands utveckling av system för reglering av nätverksamhet.

Kärnkraftverket Krümmel.

Värme kraftverket Tiefstack.

Värmekraftverket Mitte.

Vattenfall Europe - Värme

Vattenfall Europe Värme består av fjärrvärmeverksamhet i Berlin och Hamburg med produktion, distribution och försäljning av värme och i mindre omfattning även kyla. Verksamheten är den största fjärrvärmerörelsen i västra Europa med en marknadsandel på 27 procent i Berlin och 23 procent i Hamburg.

Produktionen av värme sker i huvudsak i kraftvärmeverk, men även i så kallade hetvattencentraler. Produktionssystemet har en kapacitet om 8 500 MW värme och 3 100 MW el, och med naturgas, olja, stenkol och brunkol som bränsle. Kraftvärmeverken producerar både el och värme samtidigt, vilket ger ett effektivt utnyttjande av bränslena.

Viktiga händelser 2002

Under året har flera långsiktiga kontrakt för leverans av värme tecknats med nya kunder.

Ett program har bedrivits under året i syfte att minska kostnaderna och effektivisera organisationen. Programmet

innehåller en rad åtgärder, bland annat att optimera produktionen, uppgradera förbränningsteknologin, förbättra bränslelogistiken och att samordna inköpen av bränsle.

Fjärrvärmerörelsen i Berlin/Charlottenburg, som förvärvades i slutet av 2001, har integrerats i verksamheten. Under året togs också beslutet att bygga om den gamla delen av distributionssystemet i Hamburg, som har ånga som energibärare, till ett modernt hetvattenbaserat system. Investeringarna görs under en period av åtta år och kommer att ge ett effektivare system med lägre drifts- och underhållskostnader.

Framtidsutsikter

Förbränningstekniken och minskade utsläpp från energiproduktionen kommer att vara viktiga frågor för framtiden, liksom teknik för att använda naturgas i energiproduktionen. Den framtida utvecklingen av värmeverksamheten påverkas i huvudsak av EU:s och Tysklands regler på miljöområdet, prisutvecklingen på naturgas samt graden av konkurrens från värmeformer som ersätter fjärrvärme.

Polen - Vattenfall ledande internationella energiaktören

Vattenfall är den största utländska aktören på energimarknaden i Polen. Verksamheten innefattar värme- och elproduktion, distribution och elförsäljning.

Vattenfall producerar värme genom det till 69 procent ägda dotterbolaget Elektrociepłownie Warszawskie (EW) i Warszawa. Distribution och försäljning av el sker genom intressebolaget Gornoslaski Zakład Elektroenergetyczny (GZE) i Övre Silesien i sydvästra Polen. Vattenfall äger 32 procent av företaget, har managementansvaret och kommer enligt avtal att bli majoritetsägare under 2003.

EW är marknadsledande på fjärrvärme i Polen med en årlig produktion på cirka 13 TWh värme vilket innebär en marknadsandel på 27 procent. I samband med värmeproduktionen produceras även drygt 3 TWh el per år. GZE är Polens största nätbolag med 1,1 miljoner kunder. Marknadsandelen är 7 procent mätt i antalet kunder och 10 procent räknat i transiterad volym. När privatiseringar genomförs i stor skala kommer Vattenfall att möta konkurrens från ett flertal stora europeiska aktörer på den polska marknaden. Ett omfattande effektiviseringsarbete pågår i de polska företagen för att stå välrustade när konkurrensen hårdnar. I samband med förvärven i Polen tog Vattenfall på sig fleråriga förpliktelser gentemot medarbetarna. I Polen finns femåriga anställnings- alternativt lönegarantier och olika program används för att hantera behovet av neddragningar.

Förutom pågående effektiviseringar och miljöinvesteringar prövas även möjligheterna att på sikt använda andra bränslen än kol i anläggningarna.

Viktiga händelser 2002

Sammantaget uppvisade den underliggande verksamheten en resultatförbättring med knappt 150 MSEK. Den polska verksamhetens lönsamhet mäts som avkast-

ning på nettotillgångar. Att verksamheten går något sämre än plan beror främst på den ekonomiska recessionen i landet. Lågkonjunkturen har medfört lägre försäljningsvolym och svårigheter för vissa kunder att betala sina fakturor. Andra problem är att den planerade avregleringen inte håller den takt som utlovats och att regelverket som styr distributionen inte medger marknadsmässig avkastning på investeringar.

Inom GZE har verksamheten vid de tidigare distriktskontoren avvecklats, underhållsverksamheten har samlats i två dotterbolag och elförsäljningen förts över till ett separat försäljningsbolag. Under året har också IT-verksamheten vid GZE och EW samlats i ett gemensamt serviceföretag – Infonet.

Verksamheten har effektiviserats genom att omorganisera ett flertal områden. Personal har utbildats och delar som inte tillhör kärnverksamheten har lagts ut på entreprenad. Stora ansträngningar har också gjorts för att minska obetalda förfallna kundfordringar, vilket har lett till att dessa reducerats betydligt.

Framtidsutsikter

Vattenfall var den första utländska aktören på den polska marknaden, vilket innebär ett försprång. För att förstärka konkurrenskraften ytterligare, ska Vattenfall satsa på chefsutbildning och uppträdning av system för kundhantering och fakturering.

Den polska energimarknaden står inför stora förändringar. Hur den polska energimyndighetens roll kommer att förändras om Polen från och med år 2004 blir medlem i EU kommer att ha mycket stor betydelse för Vattenfalls polska verksamhet. Den politiska och ekonomiska situationen i landet har medfört att privatiseringsprocessen går långsamt men ett stundande EU-medlemskap kommer sannolikt att innebära att takten ökar. Energimarknaden bedöms, enligt nuvarande planer, vara helt avreglerad i slutet av år 2005.

MSEK	2002	2001
Nettoomsättning	3 167	3 242
Rörelseresultat	5**	97
Nettotillgångar	6 108	6 357
Antal anställda	2 932	3 562*

* Medelantal anställda 2001.

** Minskningen beror på upplösningar av reserveringar om 130 MSEK som gjordes under 2001 samt den produktionsskatt på el som infördes 2002.

Anställd i Warszawa.

Kraftverket i Sikierki.

Årsredovisning 2002

Styrelsen och verkställande direktören för Vattenfall AB (publ) (556036–2138) får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för 2002, omfattande sidorna 32–73.

Koncernen

Omsättningen ökade med 46 procent till 101 miljarder SEK (69) främst till följd av förvärv i Tyskland.

Rörelseresultatet ökade med 34 procent till 13,4 miljarder SEK (10,0) – exklusive jämförelsestörande poster med 46 procent till 12,9 miljarder SEK (8,8).

Årets resultat ökade med 81 procent till 7,6 miljarder SEK (4,2) – exklusive jämförelsestörande poster med 98 procent till 7,2 miljarder SEK (3,7).

Avkastningen på nettotillgångar uppgick till 10,5 procent (9,9) och avkastningen på eget kapital till 19,1 procent (11,8). Justerat för jämförelsestörande poster var motsvarande värden 10,1 procent (8,8) respektive 18,3 procent (10,3).

Elförsäljningen ökade med 26 procent till 188,3 TWh (149,9) och värmeförsäljningen ökade med 32 procent till 33,5 TWh (25,4). Ökningen beror i huvudsak på de tyska förvärven.

Förvärv

Månad	Bolag	Förändring, %	Ny ägarandel, %	Kommentar
Februari	Bewag	44,8	89,5 av kapitalet 92,1 av rösterna	Förvärv via HEW AG
April	EW, Polen	14,2	69,2	Köp från personalen
Juni	EBH	25 + 25	100	Från EnBW resp RWE. EBH ägde en minoritetspost på 25 % i VEAG
Juli	Härjedalens Mineral AB	19	100	Från Härjedalens Kommun
Augusti	HEW	25,1	96,8	Från Hamburgs Stad

Väsentliga strukturförändringar

Under år 2002 fortsatte Vattenfall att omstrukturera och renodla verksamheten till huvudprodukterna el och värme inom huvudländerna Finland, Tyskland, Polen och Sverige.

I Tyskland övertog Vattenfall aktiemajoriteten i Bewag samt förvärvade Hamburg Stads återstående aktier i HEW AG.

En överenskommelse med BvS (efterföljaren till tyska Treuhandsanstalt) träffades om en förtida slutbetalning avseende alla gällande krav från tyska staten i samband med avtalen om privatisering av VEAG och LAUBAG. Därigenom öppnades vägen för Vattenfall att genomföra erforderliga strukturåtgärder för att konsolidera det nya Vattenfall Europe AG.

I Polen avyttrades två mindre värmebolag medan ägandet i värmebolaget EW i Warszawa ökades. I Danmark och Norge avyttrades Vattenfalls aktier i NESAs respektive Hafslund.

Arrowhead AB överläts till Song Networks Holding AB och dessutom deltog Vattenfall i en riktad nyemission med 200 MSEK. Transaktionerna fullföljdes under januari 2003 och efter denna affär kommer Vattenfall att äga mindre än 20 procent av aktierna i ett helt rekonstruerat Song.

Detaljer om väsentliga strukturaffärer 2002 framgår av nedanstående tabeller:

Avyttringar

Månad	Bolag	Förändring, %	Ny ägarandel, %	Kommentar
Mars	Ostrow Wielkopolski, Polen	23,2	0	Till Sydkraft
Mars	Ustka, Polen	34	0	Till Sydkraft
April	Hafslund ASA	5,8	0	Till Sydkraft
Juni	NESA	11,5	0	Till DONG
Juni	Nässjö Kraftvärmeverk	100	0	Till Nässjö Kommun

Personal

Medelantalet anställda uppgick till 34 248 (23 814). Löner och ersättningar uppgick till 12 455 MSEK (8 842). Antalet anställda, omräknat till helårsarbeten, var vid årets slut 33 927, varav 8 029 i Sverige, 535 i Finland, 22 305 i Tyskland, 2 932 i Polen och 126 i övriga länder. Ytterligare uppgifter om anställda, lönekostnader samt förmåner till ledande befattningshavare återfinns i not 32.

Forskning och utveckling (FoU)

Vattenfalls affärsenheter bedriver FoU som en integrerad del av sin verksamhet. Som komplement till dessa satsningar görs också mer långsiktiga FoU-satsningar i ett koncernprogram. Ansvar för detta program, liksom för koordinering av koncernens samlade FoU, ligger på koncernstab Koncernstrategier.

Satsningen på FoU uppgick under 2002 till 481 MSEK (564), varav 283 MSEK (357) inom Svensk Kärnbränslehantering AB. Kostnaderna för FoU utgjorde 0,5 procent (0,9) av nettoomsättningen.

Miljöpåverkan inom koncernen och moderbolaget

Moderbolaget bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken i Sverige. Denna utgörs i huvudsak av vattenkraftverk, vindkraftverk och förbränningsanläggningar för el- och värmeproduktion.

I moderbolaget finns 52 tillståndspliktiga förbränningsanläggningar för värme- och elproduktion samt

112 anmälningspliktiga värmeanläggningar. Av de tillståndspliktiga förbränningsanläggningarna för elproduktion är 2 kraftverk långtidskonserverade och 8 är gasturbinanläggningar som endast används som reservkraft. I moderbolaget finns totalt 42 vindkraftturbiner vilka är uppförda både enskilt och som grupper. Vindkraftverken är uppförda på sådant sätt att 10 anläggningar är tillståndspliktiga och resten anmälningspliktiga. I moderbolaget finns också vattenkraftverk med tillhörande vattenreglering som är provningspliktiga utanför miljöbalkens lagrum.

Även koncernens svenska dotterbolag bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB samt även Ringhals ABs dotterbolag Barsebäck Kraft AB producerar el i kärnkraftverk. SKB driver anläggning för slutförvar av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark och mellanlager av använt bränsle i Oskarshamn. I flera dotterbolag, bland annat Vattenfall Värme Uppsala AB, produceras el och värme huvudsakligen i förbränningsanläggningar. I svenska dotterbolag bedriver koncernen nätverksamhet för distribution och transmission av el enligt koncession. I koncernen finns också dotterbolag som utvinner torv i Sverige.

Produktionen av el i vatten- och kärnkraftverk är liksom nätverksamheten en väsentlig del i verksamheten till skillnad från övriga tillståndspliktiga verksamheter. Produktionen av el i vattenkraftverk bedrivs huvudsakligen inom moderbolaget. Övriga verksamheter som

utgör väsentlig del av verksamheten bedrivs huvudsakligen i dotterbolag.

Kärnkraftverken i Ringhals och Barsebäck är föremål för prövning om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt övergångsregler i samband med att miljöbalken instiftades.

Den huvudsakliga miljöpåverkan från kärnkraftverken är produktion av radioaktivt avfall och från förbränningsanläggningar utsläpp till luft av koldioxid och försurande ämnen. Den huvudsakliga miljöpåverkan från vattenkraft- och nätverksamheterna samt brytning av torv är markanvändning.

Koncernen bedriver också verksamhet som är tillståndspliktig enligt annan nationell lagstiftning än svensk i utländska dotterbolag. Betydande sådan verksamhet är produktion av el och värme i fossileldade förbränningsanläggningar i Tyskland och Polen samt i Tyskland även elproduktion i kärnkraftverk och utvinning av brunkol.

Moderbolaget

Nettoomsättningen för moderbolaget uppgick till 23 383 MSEK (21 875). Årets resultat uppgick till 4 514 MSEK (2 002). Investeringarna uppgick till 9 262 MSEK (19 275). Likvida medel uppgick till 3 313 MSEK (124), medan medel på koncernkonto, som förvaltas av Vattenfall Treasury AB, uppgick till 12 852 MSEK (6 978).

Vattenfall AB ägs till 100 procent av den svenska staten.

Styrelsen

Vattenfall ABs styrelse består av 13 ledamöter och tre suppleanter, varav tre ledamöter och tre suppleanter är utsedda av personalorganisationerna. Styrelsens sekreterare är anställd i Vattenfall AB. Under 2002 hade styrelsen nio sammanträden, inklusive det konstituerande mötet. Styrelsens arbete följer en årlig plan ägnad att säkerställa erforderligt beslutsfattande liksom styrelsens behov av information och påverkas i övrigt av styrelsens arbetsordning. Styrelsen träffar årligen bolagets revisorer.

Organisation

Koncernens riskhantering och rapportering samordnas av en riskkommitté under ledning av chefen för ekonomi och finans.

Syftet med riskkommitténs arbete är att säkerställa högklassig risk management i koncernen. Arbetet inriktas på att kartlägga risker i verksamheten längs hela värdekedjan och att utveckla passande modeller och mätmetoder för att hantera dessa. Riskkommittén granskar också policies och mandat som sedan fördelas i organisationen till de kontrollfunktioner som finns på affärsenheterna.

Riskkontroll

En grupp inom koncernfunktionen för riskkontroll säkerställer att affärsenheterna följer fastställda policies och mandat. På affärsenheterna finns lokala riskkontrollavdelningar som övervakar de portföljlimiter som finns och rapporterar till koncernfunktionen. Vattenfalls totala

risk sammanställs av en oberoende grupp inom riskkontrollfunktionen som också säkerställer att risken ligger inom koncernens riskmandat.

Riskmätning

Det riskmått som används för merparten av portföljerna är Value at Risk (VaR) som anger hur olika risker inom olika områden och marknader samspelar. Detta mått kompletteras av andra riskmått och olika typer av simuleringar.

Mandat och policies

Styrelsen ger årligen VD ett mandat för hur mycket risk som är acceptabelt i verksamheten. Detta mandat fördelas i organisationen genom policies som anger vad som gäller för respektive affärsenhet. Policyn reglerar vilka risker som får tas, vem som är ansvarig för dessa risker och hur övervakning och rapportering ska ske. Den enhet som tar risken är även ansvarig för att hantera den och tar ansvar för resultatet.

Riskhanteringsprocessen

Vattenfalls riskhantering är en kontinuerlig process för att definiera, identifiera, mäta, rapportera och följa upp risker. Riskhanteringsprocessen består av följande steg:

- Definiera de aktuella riskerna
- Identifiera var i organisationen riskerna uppstår
- Mäta riskerna på ett tillförlitligt sätt
- Hantera riskerna
- Rapportera enligt fastlagda rapporteringsrutiner
- Styra enligt fastlagd strategi och skriftligt regelverk.

Risker i koncernen

Anläggningsrisker

Vattenfalls största försäkringsbara risker är förknippade med driften av kraft- och värmeproducerande anläggningar.

Kärnkraftverken i Sverige har försäkringskydd för egendomsskada genom EMANI, ett europeiskt ömsesidigt försäkringsbolag. ONEIL, ett dotterbolag till det amerikanska ömsesidiga kärnkraftförsäkringsbolaget NEIL, deltar i detta försäkringsprogram i Sverige. Atomansvarsförsäkringen utfärdas av ett internationellt konsortium lett av ACE European Markets. Den tyska atomansvarsriskerna försäkras av den tyska atompoolen samt av det ömsesidiga åtagandet mellan tyska kärnkraftsoperatörer.

I Sverige gäller ett strikt och obegränsat ansvar för skador på tredje man orsakat av dammhaveri. Vattenfall har därför, tillsammans med andra vattenkraftoperatörer, en dammansvarsförsäkring.

Vattenfall Insurance, ett captivebolag, utfärdar egendoms- och avbrottsförsäkring för icke-nukleära anläggningar åt svenska koncernenheter. Försäkringsskyddet för liknande risker i Finland, Polen och Tyskland utfärdas av försäkringsbolag på respektive marknad.

I Tyskland är ansvaret för aktörer som driver kärnanläggningar obegränsat. Det obligatoriska försäkringsbeloppet för samtliga aktörer tillsammans är 2 500 MEUR. Skadekrav upp till 250 MEUR täcks genom den tyska Atomförsäkringspoolen. Skadekrav överstigande 250 MEUR upp till maximalt 2 500 MEUR täcks genom en gemensam ansvarsöverenskommelse (Solidarvereinbarung) mellan de tyska kärnkraftsoperatörerna. Denna överenskommelse innebär ett åtagande för två skador under ett och samma år. Vattenfallgruppens andel av denna ansvarsöverenskommelse utgör 185,94 MEUR per skada, eller 371,88 MEUR totalt motsvarande 3 419 MSEK.

Vattenfall Reinsurance S.A. i Luxemburg återförsäkras en del av Vattenfall Insurance:s försäkringsåtaganden. Genom skalfördelar och direkt tillgång till den interna

tionella återförsäkringsmarknaden kan de totala försäkringskostnaderna hållas låga.

Miljörisker

Förvärven av bolag i Tyskland och Polen innebär delvis ny verksamhet med andra miljöegenskaper och risker. Vattenfalls samlade miljörisker hanteras på samma sätt som koncernens övriga risker och analyseras och följs upp löpande. Vattenfalls mest betydande miljörisker handlar om utsläpp av klimatpåverkande koldioxid samt hanteringen av mark som förorenats från tidigare verksamhet.

Utsläpp av klimatpåverkande koldioxid från fossileldade kraftverk är en av de stora utmaningar som Vattenfall och energisektorn står inför. Samhällets företrädare ägnar frågan stort intresse och Vattenfall behandlar frågan utifrån ett integrerat riskperspektiv där både tekniska och politiska aspekter ingår. Vattenfall har bland annat tagit initiativ till ett projekt för storskalig separation och lagring av koldioxid som delfinansieras av EU. Projektet sker i samarbete med några av de stora internationella konkurrenterna, däribland RWE.

Vattenfall äger ett antal fastigheter som behöver saneras efter tidigare verksamhet. I Sverige, Tyskland och Finland har dessa inventerats. I de tyska bolagen finns medel reserverade för sanering av förorenade markområden och åtgärdsplaner har utarbetats i samråd med berörda myndigheter. I Polen pågår sanering av förorenad mark som en del i det investeringsprogram som förhandlades fram i samband med förvärvet av EW. Under 2003 kommer marken samtliga fem anläggningar i Warszawa att inventeras för att identifiera föroreningar. I Sverige finns mark som förorenades i samband med att vattenkraften byggdes ut på 1950- och 60-talet. Ett åtgärdsprogram som innebär sanering av all förorenad mark som omger vattenkraftverken ska vara genomfört senast 2010. Vattenfall arbetar konsekvent med att tidigt tyda signaler om nya miljörön för att med framförhållning kunna vidta lämpliga åtgärder.

Politiska risker

Politiska risker definieras som den affärsrisk som kan uppstå till följd av politiska beslut. Det kan till exempel gälla osäkerhet vid en ny politisk majoritet eller vid förändringar av penning- och finanspolitik. I samband med förvärv och andra investeringar hanteras denna typ av risk genom en anpassning av kalkylräntan till ränteläge och landrisk. Det finns också en annan typ av politisk risk som handlar om förändringar i de regelverk som rör energibranschen. Exempel på det är förändrade skatter, miljöavgifter och förändringar i hur naturliga monopol

regleras. Denna typ av risker är svårare att förutse och gardera sig mot. Vattenfall bedriver därför en aktiv omvärldsbevakning och håller kontakt med beslutsfattare på alla relevanta marknader. Vattenfall deltar också i nationella och internationella branschorganisationer.

Elrisker

Elpriserisker

Priset på el styrs av utbud och efterfrågan som på vilken annan konkurrensutsatt marknad. I Norden är tillgången på vatten av stor betydelse för kraftproduktionen och får därför stor inverkan på priset på el. Efterfrågan och därmed priset styrs också i stor utsträckning av temperaturen då det till exempel under varma perioder inte behövs lika mycket el för att värma upp bostäder.

I Tyskland och Polen är elpriset till stor del beroende av priset på kol; dels för att det är insatsvaran i produktionen, dels för att tillgängligheten till produktionen har betydelse. Efterfrågan styrs här liksom i Norden av vädret.

För att hantera osäkerheten i prisutvecklingen säkrar Vattenfall sin produktion och försäljning med hjälp av elterminer som prismässigt låser in den förväntade framtida produktionen och försäljningen i förväg. Elterminer går att handla på börser såsom Nord Pool i Norden, EEX i Tyskland och med hjälp av bilaterala avtal i Polen.

Områdesrisker

Norden är uppdelat i olika prisområden. Begränsad överföringskapacitet av el mellan olika områden leder till att utbuds- och efterfrågesituationen skiljer sig åt. Således varierar även priset i de olika områdena.

Terminerna på Nord Pool handlas i systempris, dvs ett sammanvägt pris av de olika prisområdena. Genom att säkra produktion och försäljning i Sverige med terminer i systempris uppstår en så kallad områdesrisk. Denna risk kan hanteras på två sätt; dels med så kallade områdes-

swappar för att hantera skillnaden i pris mellan olika geografiska områden, dels med speciella kontrakt (STOSEK) för el levererad i Sverige i svenska kronor. Den volym som prissäkras genom ett sådant kontrakt har ingen områdesrisk för producerade eller sålda volymer i Sverige till svenska kronor. I Tyskland och Polen uppstår inte samma problem då det bara finns ett prisområde.

Profilirisker

De terminer som handlas på Nord Pool prissätts baserat på antagandet om en jämn nivå av kraft under hela tidsperioden. Kundens användningsmönster ser dock inte ut på det sättet. Det finns toppar och dalar i förbrukningen vilket gör det svårare att säkra exakt rätt nivå. Detta fenomen kallas profilrisk. För att hantera denna risk, använder Vattenfall förfinade mätmetoder för att uppskatta kunders förbrukning så exakt som möjligt. I Tyskland finns det kontrakt för att reglera både toppar och dalar i förbrukningen, vilket underlättar prissäkringsförfarandet.

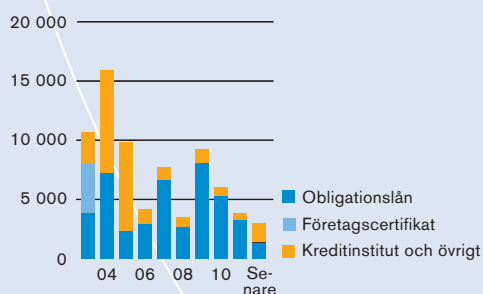
Finansiella risker

Refinansieringsrisk

Refinansieringsrisken minimeras genom en jämn fördelning av lånens förfalldagar och en lång genomsnittlig återstående löptid på låneportföljen. Förfallostrukturen på Vattenfalls lån framgår av diagrammet nedan. Den genomsnittliga återstående löptiden uppgick per den 31 december till 4 år (3,9). Målet är att den ska överstiga 5 år.

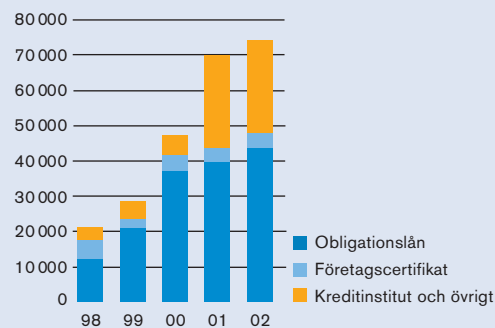
För att säkerställa kapitaltillgängligheten och samtidigt ha stor flexibilitet i valet av finansieringsperiod och form, har koncernen tillgång till flera olika låneprogram. För närvarande finns tre certifikatprogram; två MTN-program (medium term note) samt ett polskt låneprogram. Därutöver förfogar Vattenfall över cirka 27 miljarder SEK i lånelöften, vilka till en del tjänade som back-up

Förfallostruktur, MSEK *

* Exklusive lån från intressebolag och minoritetsägare.

Totala låneskulder, MSEK*

* Exklusive lån från intressebolag och minoritetsägare.

för certifikatupplåningen på 4 miljarder. Låneskuldens fördelning per lånetyp framgår av diagrammet nedan.

Koncernens mål för den kortfristiga kapitaltillgängligheten är att alltid ha minst 10 procent av koncernens omsättning i likvida medel eller bindande kreditlöften.

Vattenfalls kreditbetyg för lång- respektive kortfristig upplåning är A-/A-2 från Standard & Poor's samt A3/P-2 från Moody's. Ambitionen är att från kreditvärderingssynpunkt ha en rating på Single A nivå.

Ränterisk

Ränterisker i koncernens låneportföljer mäts med genomsnittlig räntebindningstid. Räntebindningstiden tillåts variera 12 månader över och under en normtid på 2,5 år.

Den genomsnittliga räntebindningstiden uppgick vid årsskiftet till 1,8 år.

Valutarisk

Vattenfall exponeras för valutarisker genom valutakursförändringar av framtida betalningsflöden, s k transaktionsexponering samt i omvärderingen av nettotillgångar i utländska dotterbolag, s k omräkningsexponering.

I den nordiska verksamheten uppstår merparten av transaktionsexponeringen i NOK i samband med prissäkring av el på exempelvis Nord Pool. Från och med 2003 kommer nya terminer även att noteras i EUR. I de tyska dotterbolagen finns transaktionsexponeringen främst i USD i samband med bränsleinköp. Transaktionsexponeringen i koncernens enheter ska valutasäkras hos eller genom Vattenfall Treasury. Valutariskerna hanteras där inom en fastställd risklimit för räntor och valutor. Eget kapital i utländsk valuta, valutasäkras med målet att säkra 100 procent efter skatt. Koncernens rörelseintäkter och kostnader fördelade per valuta framgår av tabellen nedan.

Koncernens mål vid hanteringen av transaktionsexponeringar är att minimera valutakursförluster med hänsyn tagen till säkringskostnader och skatteaspekter.

Koncernens rörelseintäkter/kostnader fördelade per valuta i %

Valuta	Intäkter	Kostnader
EUR	63	67
SEK	32	23
PLN	3	3
NOK	1	1
Övriga	1	6
Totalt	100	100

Värdena beräknade utifrån statistisk sammanställning av externa rörelseintäkter/-kostnader. Förändringar i lager samt investeringar ingår ej i sammanställningen.

Motpartsrisk

Vattenfall exponeras för motpartsrisker i samband med elhandel, placeringar och derivatavtal. Motpartsriskerna hanteras inom ramen för fastställda limiter baserade på extern kreditvärdering. De övervakas dagligen och kvantifieras löpande genom marknadsvärdering plus ett schablontillägg för framtida värdeförändring.

Under året har flera amerikanska företag lämnat den europeiska och nordiska marknaden av olika anledningar. Det har gjort att antalet motparter har minskat på de olika marknaderna men har inte påverkat Vattenfalls verksamhet.

Operativa risker

Operativ risk innebär risken att fel eller brister i företagets administrativa rutiner leder till ekonomiska eller förtroendemässiga förluster. De operativa riskerna kan delas in i:

- Administrativa risker som innebär risken för förlust på grund av brister i den egna organisationen, otydligt eller överlappande ansvar, arbetsfördelning, bristande kompetens, rapporteringsrutiner, riskmättnings- och värderingsmodeller samt kontroll- och uppföljningsrutiner.
- Juridiska risker som innebär risk för förlust som kan uppstå genom att kontrakt inte kan fullföljas på grund av bristfällig dokumentation, motpart som inte haft rätt att ingå kontrakt eller osäkerheter i kontraktets giltighet.
- IT-risker som innebär risken för förlust på grund av brister i IT-system.

För att begränsa operativa risker inom Vattenfall ansvarar varje affärsenhet för att det finns väl dokumenterade rutiner, tillförlitliga IT-system och tillfredsställande internkontroll.

Koncernens resultaträkning

Belopp i MSEK	not	2002	2001
Nettoomsättning	1, 2	101 025	69 003
Kostnader för sålda produkter	4, 5	-77 339	-52 408
Bruttoresultat		23 686	16 595
Försäljningskostnader		-4 386	-3 564
Administrationskostnader		-7 179	-5 133
Forsknings- och utvecklingskostnader		-486	-616
Övriga rörelseintäkter		4 254	5 104
Övriga rörelsekostnader		-1 869	-2 938
Andelar i intresseföretags resultat	6	-657	511
Rörelseresultat	7	13 363	9 959
Resultat från andra långfristiga värdepappersinnehav	9	229	259
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	10	2 781	1 973
Räntekostnader och liknande resultatposter	11	-6 386	-4 737
Resultat före skatter och minoritetens andel		9 987	7 454
Skatter	13	-1 763	-2 167
Minoritetens andel i årets resultat	14	-658	-1 097
Årets resultat		7 566	4 190
Resultat per aktie			
Antal aktier i tusental		131 700	131 700
Resultat per aktie, kronor		57,45	31,81
Resultat per aktie exklusive jämförelsestörande poster, kronor		54,91	27,72

Resultatområden

Belopp i MSEK	Nettoomsättning		Rörelseresultat		Rörelseresultat (EBIT) exklusive jämförelsestörande poster			
	2002	2001	2002	2001	Helår 2002	Helår 2001	Okt-Dec 2002	Okt-Dec 2001
Elproduktion Norden	25 667	22 266	6 459	6 099	6 465	5 983	2 652	1 721
Marknad Norden	21 275	19 492	286	-511	285	-472	-64	85
Värme Norden	2 761	2 590	343	162	326	129	215	103
Elnät Norden	7 674	7 924	1 834	1 816	1 828	1 783	658	586
Tjänster	2 974	2 938	118	187	117	151	46	45
Tyskland	60 696	29 510	4 733	3 886	4 747	3 487	960	1 681
Polen	3 167	3 242	5	97	5	97	47	83
Övrig verksamhet	1 830	2 903	-386	-1 730	-828	-2 290	-271	-940
Övrigt och elimineringsar *	-25 019	-21 862	-29	-47	-29	-46	5	-22
Summa	101 025	69 003	13 363	9 959	12 916	8 822	4 248	3 342

* Avser huvudsakligen handel mellan Marknad Norden, Elnät Norden och Elproduktion Norden.

Kommentarer

Nettoomsättning och resultat

Nettoomsättningen ökade med 46 procent till 101 025 MSEK (69 003). Omsättningssiffran omfattar inte finansiell elhandel. Omsättningsökningen förklaras främst av förvärvet i Tyskland. Bewag konsoliderades från 1 februari 2002, VEAG från 16 maj 2001 och LAUBAG från 1 juli 2001.

Rörelsens kostnader uppgick till 89 390 MSEK, vilket är en ökning med 27 669 MSEK som främst förklaras av förvärvade bolag. Kostnaden för sålda produkter ökade med 24 931 MSEK, medan kostnaderna för försäljning, forskning och utveckling samt administration ökade med 2 738 MSEK till 12 051 MSEK. Avskrivningarna uppgick till 15 118 MSEK (10 830). Negativ goodwill motsvarande förluster och omstruktureringkostnader har för 2002 i bruttoresultatet upplösts med 3 626 MSEK (2 539) avseende förvärvade bolag i Tyskland.

Rörelseresultatet ökade till 13 363 MSEK (9 959). Exklusive jämförelsestörande poster uppgick rörelseresultatet till 12 916 MSEK (8 822). Rörelsemarginalen minskade till 13,2 procent (14,4) och exklusive jämförelsestörande poster var den oförändrad 12,8 procent. Rörelseresultatet påverkades positivt av jämförelsestörande poster på 447 MSEK (1 137) bestående av nettot av realisationsvinster 838 MSEK och realisationsförluster 391 MSEK till följd av avyttrade tillgångar.

De finansiella intäkterna uppgick till 3 010 MSEK (2 232) och de finansiella kostnaderna till 6 386 MSEK (4 737). Finansnettot uppgick till -3 376 MSEK (-2 505). Försämringen i finansnettot hänför sig till ökade räntekostnader till följd av ökad upplåning. Vidare har finansnettot påverkats negativt på grund av värdeminskning i tyska placeringstillgångar. Räntetäckningsgraden uppgick till 2,6 ggr (2,6).

Resultatet före skatter och minoritetens andel ökade med 34 procent till 9 987 MSEK (7 454) och efter jämförelsestörande poster till 9 521 MSEK (6 327).

Skatter uppgick till 1 763 MSEK (2 167).

Årets resultat ökade med 81 procent till 7 566 MSEK (4 190) och exklusive jämförelsestörande poster med 98 procent till 7 231 MSEK (3 651).

Avkastningen på nettotillgångar uppgick till 10,5 procent (9,9) och avkastningen på eget kapital till 19,1 procent (11,8). Efter jämförelsestörande poster uppgick avkastningen på nettotillgångar till 10,1 procent (8,8) och avkastningen på eget kapital till 18,3 procent (10,3).

Resultatområden

Elproduktion Norden

Nettoomsättningen uppgick till 25 667 MSEK (22 266) och rörelseresultatet till 6 459 MSEK (6 099). Jämförelsestörande poster uppgick till -6 MSEK (116). Ökningen beror främst på högre marknadspriser. Totalt producerades i Norden 34,5 TWh vattenkraft (39,2) och 52,1 TWh kärnkraft (52,3). Försäljningen till elbörsen Nord Pool uppgick till 27,4 TWh (26,0).

Marknad Norden

Nettoomsättningen uppgick till 21 275 MSEK (19 492) och

rörelseresultatet till 286 MSEK (-511). Jämförelsestörande poster uppgick till 1 MSEK (-39). Det kraftigt förbättrade rörelseresultatet förklaras framför allt av ökad effektivitet och bättre resultat i den svenska elhandeln. Försäld volym enligt bilaterala avtal uppgick till 54,5 TWh el (65,5).

Värme Norden

Nettoomsättningen uppgick till 2 761 MSEK (2 590) och rörelseresultatet till 343 MSEK (162). Jämförelsestörande poster uppgick till 17 MSEK (33). Försäld volym uppgick till 4,8 TWh fjärrvärme (4,9) och 1,5 TWh Färdig Värme (1,4). Hög tillgänglighet i produktionsanläggningarna, förbättrade priser och kostnadsreduceringar förklarar resultatförbättringen.

Elnät Norden

Nettoomsättningen uppgick till 7 674 MSEK (7 924) och rörelseresultatet till 1 834 MSEK (1 816). Jämförelsestörande poster uppgick till 6 MSEK (33). Transiterad volym uppgick till 106,9 TWh i Sverige (111,5) och 5,6 TWh i Finland (5,6). Elnätsverksamheten är stabil och näten hade god tillgänglighet under året.

Tjänster

Tjänster omfattar entreprenad- och konsulttjänster samt FoU-tjänster. Nettoomsättningen uppgick till 2 974 MSEK (2 938) och rörelseresultatet till 118 MSEK (187). Jämförelsestörande poster uppgick till 1 MSEK (36).

Tyskland

Nettoomsättningen för Tyskland uppgick till 60 696 MSEK (29 510) och rörelseresultatet till 4 733 MSEK (3 886). Jämförelsestörande poster uppgick till -14 MSEK (399). Ökningen förklaras av att Bewag konsoliderades från 1 februari 2002 och att bolagen VEAG och LAUBAG ingick i koncernen endast från 16 maj respektive 1 juli 2001. I Tyskland uppgick volymen såld el till 93,9 TWh (51,7) och såld värme till 14 TWh (5,1). Den egna elproduktionen uppgick till 68,2 TWh (45,0), varav 2 procent vattenkraft, 1 procent kärnkraft och 97 procent fossilkraft.

Polen

Nettoomsättningen för Polen uppgick till 3 167 MSEK (3 242) och rörelseresultatet till 5 MSEK (97). I Polen uppgick volymen såld el till 3,3 TWh (3,5) och såld värme till 11,8 TWh (12,8).

Övrig verksamhet

Under övrig verksamhet samlas Vattenfalls affärer utanför kärnverksamheten, servicebolag, koncernstaber samt bolagen i Nederländerna och Baltikum. Under 2002 slöts avtal om avyttring av bredbandsaffären, Arrowhead AB. Nettoomsättningen uppgick till 1 830 MSEK (2 903) och rörelseresultatet till -386 MSEK (-1 730). Jämförelsestörande poster uppgick till 442 MSEK (560). Det stora negativa resultatet 2001 förklaras huvudsakligen av avvecklingen av intelligenta tjänster och reserveringar avseende bredbandsaffären.

Koncernens balansräkning

Belopp i MSEK	not	2002-12-31	2001-12-31
Tillgångar			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter	15	3 568	546
Hysesrätter och liknande rättigheter	15	1 856	1 159
Goodwill	15	826	973
Summa immateriella anläggningstillgångar		6 250	2 678
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	16	35 107	29 970
Maskiner och andra tekniska anläggningar	16	141 826	118 726
Inventarier, verktyg och installationer	16	1 925	1 637
Pågående nyanläggningar	16	5 869	8 479
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	17	245	172
Summa materiella anläggningstillgångar		184 972	158 984
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i intresseföretag	18, 19	18 042	23 021
Fordringar hos intresseföretag	17	1 978	2 184
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18, 19	1 354	19 449
Andra långfristiga fordringar	17	5 054	8 681
Summa finansiella anläggningstillgångar		26 428	53 335
Summa anläggningstillgångar		217 650	214 997
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager m m	20	7 112	6 567
Kortfristiga fordringar	21	36 041	27 139
Kortfristiga placeringar		8 958	6 202
Kassa och bank		6 515	4 138
Summa likvida medel		15 473	10 340
Summa omsättningstillgångar		58 626	44 046
Summa tillgångar		276 276	259 043
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	23		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		6 585	6 585
Kapitalandelsfond		1 077	157
Övriga bundna reserver		15 218	19 154
Fritt eget kapital			
Fria reserver		14 683	9 492
Årets resultat		7 566	4 190
Summa eget kapital		45 129	39 578
Minoritetens andel av eget kapital		9 960	19 080
Avsättningar	24	97 578	90 956
Långfristiga räntebärande skulder	25	67 158	58 420
Långfristiga icke räntebärande skulder	26	1 588	1 599
Summa långfristiga skulder		68 746	60 019
Kortfristiga räntebärande skulder	27	27 582	30 113
Kortfristiga icke räntebärande skulder	28	27 281	19 297
Summa kortfristiga skulder		54 863	49 410
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		276 276	259 043
Ställda säkerheter	29	3 453	285
Ansvarförbindelser	30	11 354	10 733
Åtaganden enligt konsortialavtal	Se not 31		

Kommentarer

Finansiell ställning

Tillgångar

Materiella anläggningstillgångar ökade med 25 988 MSEK till 184 972 MSEK. Ökningen beror till största delen på förvärvet av Bewag.

Andelar i intresseföretag uppgick till 18 042 MSEK vilket är en minskning med 4 979 MSEK. Minskningen är främst hänförlig till avyttringar av minoritetsposter i Danmark och Norge samt att Bewag till följd av förvärv övergått från att vara intressebolag till fullt konsoliderat koncernbolag.

Finansiella anläggningstillgångar har minskat med 26 907 MSEK till 26 428 MSEK. Minskningen beror främst på att tyska placeringstillgångar avyttrats i syfte att amortera externa räntebärande lån.

Likvida medel uppgick till 15 473 MSEK (10 340), vilket motsvarar 15,3 procent (15,0) av omsättningen. Härtill kommer 4 158 MSEK (22 647) i placeringstillgångar hos Vattenfall Europe. Under 2002 har placeringstillgångar omklassificerats till likvida medel (se avsnittet om redovisningsprinciper). Av likvida medel utgör 980 MSEK (966) placeringar avseende arbitrageaffärer med refinansieringsrisk och 3 419 MSEK Vattenfall Europe:s andel av ansvarsöverenskommelse mellan de tyska kärnkraftsoperatörerna avseende åtagande enligt den tyska

atomansvarighetslagen. Medelvolymen i likvida medel har under året varit cirka 23 897 MSEK (8 600). Härav utgjorde 968 MSEK (1 200) placeringar avseende räntearbitrageaffärer.

Eget kapital, avsättningar och skulder

Koncernens riskkapital, dvs eget kapital inklusive minoritetens andel uppgick till 55 089 MSEK (58 658), en minskning med 3 569 MSEK. *Eget kapital* ökade med 5 551 MSEK till 45 129 MSEK medan *minoritetens andel av eget kapital* minskade med 9 120 MSEK till 9 960 MSEK vilket huvudsakligen förklaras av minskade minoritetsposter i Vattenfall Europe AG. Soliditeten uppgick till 20,0 procent (22,7). Jämfört med det tredje kvartalet 2002 innebär det en förbättring med 1,6 procent.

Avsättningarna ökade med 6 622 MSEK till 97 578 MSEK (se vidare not 24).

Räntebärande skulder ökade med 6 207 MSEK till 94 740 MSEK. Ökningen är främst hänförlig till ökad upplåning för finansiering av de tyska förvärven. Av totala räntebärande skulder avser 20 693 MSEK skulder till minoritetsdelägare och intressebolag. Koncernens nettoupplåning uppgick till 75 207 MSEK (55 736). Nettoupplåningen sjönk under det fjärde kvartalet med 4 018 MSEK från 79 225 MSEK.

Kortfristiga icke räntebärande skulder ökade med 7 984 MSEK till 27 281 MSEK.

Koncernens kassaflödesanalys

Belopp i MSEK	2002	2001
Den löpande verksamheten		
Internt tillförda medel (FFO) **	17 106	13 148
Förändringar av rörelsetillgångar och skulder	2 997	-2 706
Kassaflöde från den löpande verksamheten	20 103	10 442
Investeringsverksamheten		
Investeringar ***	-39 932	-43 443
Försäljningar ****	3 683	20 459
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-36 249	-22 984
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	-16 146	-12 542
Finansieringsverksamheten		
Förvärvade/sålda likvida medel och räntebärande skulder, netto	-1 373	2 351
Minoritetens andel av lämnat koncernbidrag	-22	-
Utdelning	-1 364	-1 784
Kassaflöde efter utdelning *	-18 905	-11 975
Nettoupplåning vid årets början	-55 736	-43 311
Kassaflöde efter utdelning	-18 905	-11 975
Kursdifferenser på nettoupplåningen	-566	-450
Nettoupplåning vid årets slut *****	-75 207	-55 736
* Tilläggsupplysning		
Kassaflöde efter utdelning	-18 905	-11 975
Förändring räntebärande fordringar och skulder, netto *****	6 914	14 532
Omräkningsdifferenser	-728	240
Omklassificering av placeringstillgångar till likvida medel	17 852	-
Förändring likvida medel	5 133	2 797
** Internt tillförda medel, dvs årets resultat justerat för nedanstående poster, vilka ej ingår i kassaflödet.		
	2002	2001
Årets resultat	7 566	4 190
<i>Ej kassaflödespåverkande poster:</i>		
Avskrivningar	15 118	10 830
Upplösning negativ goodwill	-3 626	-2 539
Ej utdelad andel i intresseföretags resultat	739	-903
Orealiserade kursvinster	-39	-211
Orealiserade kursförluster	15	171
Realisationsvinster	-860	-2 232
Realisationsförluster	394	1 318
Återförda nedskrivningar/nedskrivningar av aktier	-13	113
Förändring räntefordran	-124	-53
Förändring ränteskulder	374	120
Förändring avsättningar	-3 224	179
Förändring skatteskulder	128	-738
Minoritetens andel av årets resultat	658	1 097
	17 106	13 148
*** Investeringar		
	2002	2001
Förvärv av koncernföretag	24 045	16 675
Investeringar i intresseföretag och andra långfristiga värdepappersinnehav	4 574	19 085
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	7 975	7 454
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	3 338	229
	39 932	43 443
Tillgångar i förvärvade koncernföretag utgörs främst av anläggningstillgångar. Se vidare noterna 15, 16 och 18.		
**** Försäljningar		
	2002	2001
Försäljning av materiella och immateriella anläggningstillgångar	1 143	1 938
Försäljning av aktier och andelar	2 540	18 521
	3 683	20 459

Betald ränta uppgick till 5 822 MSEK (4 468) och erhållen ränta till 2 239 MSEK (1 826). Betald skatt uppgick till 1 635 MSEK (2 905).

Kommentarer

Löpande verksamhet

Kassaflödet från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder ökade med 3 958 MSEK till 17 106 MSEK. Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 20 103 MSEK (10 442).

Investeringsverksamhet

Koncernens investeringar uppgick till 39 932 MSEK (43 443), varav tillväxtinvesteringarna, dvs företagsförvärv och expansionsinvesteringar i anläggningstillgångar, uppgick till 30 650 MSEK (38 478). Företagsförvärv uppgick till 28 619 MSEK (35 760). Förvärv av koncernföretag svarade för 24 045 MSEK (16 675), intresseföretag 4 176 MSEK (18 186) och andra långfristiga värdepapper 398 MSEK (899).

I materiella anläggningstillgångar investerades 7 975 MSEK (7 454).

I elproduktionsanläggningar investerades 2 071 MSEK (1 935) och i elnätanläggningar 2 306 MSEK (1 885). Inom värmeområdet – fjärrvärme, Färdig Värme och kraftvärme – uppgick investeringarna till 1 152 MSEK (2 051).

Resterande investeringar avsåg framför allt investeringar i inventarier, verktyg och installationer. Expansionsinvesteringar i anläggningstillgångar uppgick till 2 031 MSEK (2 719). Tyskland och Värme Norden svarade för den största delen.

Försäljning av materiella anläggningstillgångar är främst hänförlig till resultatområdena Marknad Norden, Elnät Norden och Övrig affärsverksamhet.

I immateriella tillgångar investerades 3 338 MSEK (229) som till största delen utgjordes av investeringar i nya gruvsrättigheter i Tyskland.

Finansieringsverksamhet

Nettoskuldsättningen, dvs räntebärande skulder och avsättningar minus finansiella tillgångar och likvida medel, ökade med 19 471 MSEK till 75 207 MSEK.

Ökningen förklaras av upplåning för att finansiera köpet av amerikanska Mirant's aktiepost i Bewag (44,76 procent för 1,163 MUSD) samt köpet av Hamburg Stads resterande aktier (25,1 procent för 869 MEUR) i HEW.

All publik upplåning sker genom Vattenfall Treasury AB under garanti från Vattenfall AB.

***** Nettoupplåning

	2002-12-31	2001-12-31
Räntebärande skulder och avsättningar	-94 838	-88 723
Kortfristiga placeringstillgångar (se not 21)	4 158	4 951
Likvida medel	15 473	10 340
	-75 207	-55 736

***** Ökning av räntebärande fordringar och skulder, netto

	2002	2001
Ökning av lån	26 656	55 193
Amortering av skuld	-21 806	-18 014
Förvärvade räntebärande skulder	2 064	-22 647
	6 914	14 532

Moderbolagets resultaträkning

Belopp i MSEK	not	2002	2001
Nettoomsättning	1, 3	23 383	21 875
Kostnader för sålda produkter	4	-16 650	-15 501
Bruttoresultat		6 733	6 374
Försäljningskostnader		-708	-772
Administrationskostnader		-1 254	-1 257
Forsknings- och utvecklingskostnader		-119	-156
Övriga rörelseintäkter		248	790
Övriga rörelsekostnader		-101	-352
Rörelseresultat	7	4 799	4 627
Resultat från andelar i koncernföretag	8	-409	-2 626
Resultat från andelar i intresseföretag	6	21	272
Resultat från andra långfristiga värdepappersinnehav	9	439	-32
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	10	1 293	1 152
Räntekostnader och liknande resultatposter	11	-2 185	-2 039
Koncernbidrag		2 090	2 646
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		6 048	4 000
Bokslutsdispositioner	12	115	-874
Resultat före skatt		6 163	3 126
Skatt		-1 649	-1 124
Årets resultat		4 514	2 002

Moderbolagets resultat- och balansräkning

Moderbolagets balansräkning

Belopp i MSEK	not	2002-12-31	2001-12-31
Tillgångar			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter	15	34	96
Hyresrätter och liknande rättigheter	15	569	593
Goodwill	15	–	1
Summa immateriella anläggningstillgångar		603	690
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	16	11 640	11 676
Maskiner och andra tekniska anläggningar	16	6 795	5 798
Inventarier, verktyg och installationer	16	49	52
Pågående nyanläggningar	16	221	825
Summa materiella anläggningstillgångar		18 705	18 351
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	18, 19	38 093	31 659
Fordringar hos koncernföretag	17	4 187	2 525
Andelar i intresseföretag	18, 19	2 687	2 692
Fordringar hos intresseföretag	17	1 932	1 837
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18, 19	82	802
Andra långfristiga fordringar	17	173	850
Summa finansiella anläggningstillgångar		47 154	40 365
Summa anläggningstillgångar		66 462	59 406
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager m m	20	65	49
Kortfristiga fordringar	21	16 077	17 029
Kassa och bank	22	3 313	124
Summa omsättningstillgångar		19 455	17 202
Summa tillgångar		85 917	76 608
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	23		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (131 700 000 aktier à nom 50 kr)		6 585	6 585
Reservfond		1 317	1 316
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst		5 197	6 367
Årets resultat		4 514	2 002
Summa eget kapital		17 613	16 270
Obeskattade reserver	12	11 320	11 065
Avsättningar	24	142	139
Långfristiga räntebärande skulder	25	35 926	25 937
Långfristiga icke räntebärande skulder	26	3 690	3 514
Summa långfristiga skulder		39 616	29 451
Kortfristiga räntebärande skulder	27	8 071	4 725
Kortfristiga icke räntebärande skulder	28	9 155	14 958
Summa kortfristiga skulder		17 226	19 683
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		85 917	76 608
Ställda säkerheter	29	3 273	–
Ansvarsförbindelser	30	82 934	77 918
Åtaganden enligt konsortialavtal	31		

Moderbolagets kassaflödesanalys

Belopp i MSEK	2002	2001
Den löpande verksamheten		
Årets resultat	4 514	2 002
Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet	-482	6 187
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder (internt tillförda medel)	4 032	8 189
Kassaflöde från förändringar i rörelsetillgångar och rörelseskulder	-1 291	3 701
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 741	11 890
Investeringsverksamheten		
Investeringar i koncernföretag, intresseföretag och andra långfristiga värdepappersinnehav	-7 611	-18 411
Investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar	-512	-809
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	96	353
Försäljning av aktier och andelar	1 422	4 565
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-6 605	-14 302
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	-3 864	-2 412
Finansieringsverksamheten		
Upptagna lån	8 083	3 403
Utbetald utdelning	-1 030	-990
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	7 053	2 413
Årets kassaflöde	3 189	1
Likvida medel		
Likvida medel vid årets början	124	123
Årets kassaflöde	3 189	1
Likvida medel vid årets slut	3 313	124

Betald ränta uppgick till 2 086 MSEK (2 015) och erhållen ränta till 1 011 MSEK (1 116). Betald skatt uppgick till 1 215 MSEK (1 385).

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Koncernens räkenskaper har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen med tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer.

Från 2002 tillämpas följande nya rekommendationer utgivna av Redovisningsrådet: RR1:00 Koncernredovisning, RR15 Immateriella tillgångar, RR16 Avsättningar, ansvarsförbindelser och eventualtillgångar, RR17 Nedskrivningar, RR19 Verksamheter under avveckling, RR21 Lånekostnader samt RR23 Upplysningar om närstående. Ingen av rekommendationerna har medfört någon väsentlig effekt på Vattenfalls redovisningsprinciper jämfört med föregående år.

Under 2003 träder sex nya rekommendationer i kraft utgivna av Redovisningsrådet. Dessa rekommendationer (RR22 Utformning av finansiella rapporter, RR24 Förvaltningsfastigheter, RR25 Rapportering för segment – rörelsegränar och geografiska områden, RR26 Händelser efter balansdagen, RR27 Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering samt RR28 Statliga stöd) förväntas inte medföra någon väsentlig effekt på Vattenfallkoncernens balans- och resultaträkning.

Placeringsstillgångar i tyska koncernföretag vilka per 2001-12-31 redovisades under Kortfristiga fordringar (377 MSEK) samt under Andra långfristiga värdepappersinnehav (17 475 MSEK) har från och med 2002-06-30 omklassificerats till Kortfristiga placeringar.

Koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar moderbolaget och företag där Vattenfall vid årsskiftet innehar mer än 50 procent av rösterna eller på annat vis har ett bestämmande inflytande.

Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att i koncernens eget kapital ingår endast koncernens andel av efter förvärvet intjänat eget kapital i dotterföretag. Vid förvärv sker en marknadsvärdering av det förvärvade bolagets tillgångar och skulder. Uppskjuten skatt beaktas på övervärden förutom beträffande fallrätter, vilka heller inte är föremål för avskrivning. Återstående skillnad mot förvärvspris redovisas som goodwill alternativt som negativ goodwill. Negativ goodwill avser förväntade framtida förluster, kostnader för omstruktureringsåtgärder och andra kostnader som inte kan redovisas som identifierbara skulder vid förvärvstidpunkten. Negativ goodwill

är hänförlig till förvärvat verksamhet i Tyskland. För närvarande pågår ett omfattande omstruktureringsarbete i Tyskland som bedöms vara avslutat år 2005. Negativ goodwill löses upp i takt med att omstruktureringskostnader uppkommer. Vattenfalls bedömning är att kvarvarande omstruktureringskostnader inryms i redovisad negativ goodwill. Negativ goodwill redovisas som avsättning i koncernens balansräkning.

Under året förvärvade bolag inkluderas i koncernens resultaträkning från tidpunkten för förvärvet. Avyttrade bolag ingår i koncernens resultaträkning till tidpunkten för avyttringen.

Internvinster vid försäljning mellan koncernföretag elimineras med beaktande av uppskjuten skatt.

Innehav av intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden innebärande att i koncernens balansräkning förändras det bokförda värdet på aktieinnehaven med Vattenfalls andel av respektive företags resultat efter skatt samt med avskrivningar på övervärden.

Intresseföretagen intas i vissa fall av praktiska skäl i Vattenfallkoncernens bokslut med en viss tidsförskjutning.

Utländska valutor

Vid upprättandet av koncernens bokslut omräknas samtliga poster i resultaträkningarna för utländska dotterföretag till svenska kronor efter de genomsnittliga valutakurserna under räkenskapsåret (medelkurser). Samtliga dotterbolag bedriver självständig verksamhet, varav följer att samtliga poster i balansräkningen, utom nettoresultaten, omräknas efter valutakurserna vid respektive årsskiftet (balansdagens kurser). De differenser som uppstår genom omräkningar av balansräkningar redovisas direkt mot eget kapital. Den differens som uppkommer i koncernens balansräkning genom att årets resultat i utländska dotterbolag omräknas till svenska kronor efter medelkurs påverkar koncernens fria reserver. Vattenfall tar från tid till annan lån och s k valutaswappar i utländska valutor för att skydda koncernens nettoinvesteringar i utländska bolag. Kursdifferenser på dessa lån behandlas analogt med omräkningsdifferenserna och förs till koncernens eget kapital.

Fordringar och skulder (inklusive avsättningar) i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs, såväl i de enskilda koncernföretagen som i koncernens bokslut. Vid terminssäkring av underliggande fordran eller skuld används dagskursen vid tillfället för valutasäkringen.

Viktigare valutakurser använda i koncernbokslutet

Land	Valuta	Medelkurser		Balansdagskurser	
		2002	2001	2002-12-31	2001-12-31
Euro	EUR	9,1552	9,2629	9,1930	9,4190
Danmark	DKK	1,2320	1,2432	1,2375	1,2665
Norge	NOK	1,2180	1,1489	1,2595	1,1835
Polen	PLN	2,3923	2,5069	2,3000	2,6900
USA	USD	9,7232	10,3467	8,8250	10,6680

Nettoomsättning - Intäktsredovisning

Rörelsens intäkter redovisas vid leveranstidpunkten exklusive mervärdesskatt och punktskatter, i huvudsak energiskatt. Anslutningsavgifter, dvs den avgift som kund betalar i samband med anslutning till elnätet, intäktsförs vid tidpunkten för anslutningen. Konsult- och entreprenadtjänster utförs på löpande räkning eller till fast pris. För uppdrag med fast pris tillämpas successiv vinstavräkning. I de fall förluster befaras reserveras sådana förluster värderade till bolagets självkostnad.

Energiderivat

Vattenfall är aktiv på energiderivatmarknaden i Skandinavien (Nord Pool) och i nordeuropa via marknadsplatserna i Leipzig och Amsterdam samt på de europeiska OTC marknaderna genom bilaterala avtal. Handel som görs med syfte att prissäkra produktions- eller försäljningsvolymer redovisas brutto i enlighet med det underliggande fysiska avtalets leveransperioder.

Övriga handelstransaktioner redovisas i enlighet med lägsta värdets princip utifrån en kollektiv värdering, dvs vinster redovisas i samband med att vinsten realiserar medan eventuella förluster redovisas så snart de uppstår. Finansiella instrument som innehas i tradingsyfte netto-redovisas i resultaträkningen. Bevakning av värdet av ingångna avtal sker genom daglig "mark - to market" värdering.

Avskrivningar

Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärde med linjär fördelning efter anläggningarnas bedömda nyttjandeperiod. Avskrivningar är i resultaträkningen fördelade på respektive funktion. Därutöver görs i moderbolaget avskrivningar utöver plan som redovisas som bokslutsdisposition respektive obeskattad reserv.

Avskrivningstider (år)

	Maskiner, inventarier	Byggnader	Markan- läggningar
Fastigheter	30	25-50	25
Vattenkraftanläggningar	40	50	25
Värmekraftanläggningar *	25	25	25
Gasledningar	20	-	-
Ledningar och transformatorstationer **	30	30	30
Maskiner m m för gruvsdrift	5-20	-	-
Inventarier m m	3-10	-	-

* 15 år för förnyelseinvesteringar i kärnkraftanläggningar.

** 25-35 år på lokala distributionsnät.

Avskrivning av immateriella tillgångar görs över respektive tillgångs nyttjandeperiod och i förekommande fall med beaktande av underliggande avtal. Goodwill förvärdad före 1997 skrivs av på högst 10 år, medan goodwill förvärdad 1997 och därefter skrivs av på högst 5 år.

Immateriella anläggningstillgångar

Som immateriella anläggningstillgångar redovisas bland annat koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter samt goodwill. Dessa tillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Eventuellt nedskrivningsbehov prövas kontinuerligt.

Koncernens utgifter för utveckling fyller ej de kriterier som gäller för aktivering av immateriella tillgångar. Sådan utgifter för utveckling kostnadsföres allt eftersom de uppstår i likhet med utgifter för forskning.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde justerat för uppskrivningar med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Eventuellt nedskrivningsbehov prövas kontinuerligt. Uppskrivningar redovisas med beaktande av uppskjuten skatt.

Vid förhyrning av tillgång via finansiell leasing/hyresavtal av väsentligt värde aktiveras tillgången och redovisas som anskaffning av materiella anläggningstillgångar. Motsvarande skuld redovisas bland andra kortfristiga skulder respektive andra långfristiga skulder.

Varulager m m

Varulager värderas enligt lägsta värdets princip, dvs det lägsta av anskaffningsvärde enligt först in/först ut-principen och verkligt värde. Förbrukning av kärnbränsle beräknas som värdet av minskningen av energiinnehållet

i bränslepatronerna och baserar sig på anskaffningskostnaden för varje enskild laddning. Värdet i den energi som finns lagrad i form av vatten i regleringsmagasin redovisas inte som tillgång.

Pågående arbeten

Pågående arbeten värderas till faktiskt nedlagda direkta kostnader plus skälig andel av indirekta kostnader. Resultat av eventuella förlustuppdrag kostnadsföres omedelbart med totalt befarad förlust utan hänsyn till uppdragets upparbetsgrad.

Fordringar

Fordringar tas upp med det belopp varmed de beräknas inflyta.

Kortfristiga placeringar

Kortfristiga placeringar inkluderar obligationer, certifikat och andra räntebärande instrument. Sådana placeringar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet på balansdagen. Orealiserade förluster avräknas mot realiserade vinster. Överskjutande förluster redovisas över resultaträkningen, medan motsvarande vinster inte ingår i redovisat resultat.

Avsättning för pensioner

Pensionsåtaganden avseende pensioner i svenska koncernbolag är beräknade enligt sedvanliga svenska försäkringstekniska grunder. Den i balansräkningen upptagna avsättningen motsvarar dessa pensionsåtaganden nettoredovisade mot tillgängligt kapital i en egen pensionsstiftelse.

Pensionsförpliktelser i de under 2001 och 2002 förvärvade bolagen i Tyskland är till övervägande del sk temporära åtaganden. Även premiebestämda åtaganden finns i tyska bolag. Den i balansräkningen upptagna avsättningen avseende tyska koncernbolag är nettoredovisad mot tillgängligt kapital i en egen sk Pensionskasse.

Pensionsavsättningarna för de tyska bolagen har beräknats på aktuariella grunder enligt den sk Projected Unit Credit Method enligt IAS19.

Andra avsättningar

Andra avsättningar är skulder som är ovissa vad gäller förfallotider eller beloppens storlek och avsättning sker

för kända åtaganden eller befarade risker efter individuell prövning. Avsättning sker med nuvärdet av på balansdagen uppskattade åtaganden. Utöver avsättningar för pensionsförpliktelser görs exempelvis avsättningar i Tyskland av bolagen själva för framtida hantering av kärnkraftsavfall. De svenska kraftföretagen gör däremot inte motsvarande avsättningar utan betalar istället avgifter till Kärnavfallsfonden för framtida hantering av kärnkraftsavfall.

Skatter

Koncernens skattekostnad beräknas som summan av årets aktuella skatt och årets förändring av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder. Uppskjuten skatt innebär att de sk temporära skillnader som ibland föreligger vad gäller tidpunkt för beskattningen och mätningen av vissa händelser mellan skattelagstiftning och god redovisningssed ska beaktas. Temporära skillnader kan härigenom uppstå mellan skattepliktigt resultat och redovisat resultat samt mellan det skattemässiga värdet av tillgångar och skulder och dessas redovisade värde. En uppskjuten skatteskuld redovisas i de fall återvinningen eller regleringen leder till framtida skatteutbetalningar. En uppskjuten skattefordran redovisas i de fall återvinningen eller regleringen leder till att framtida skatter reduceras. Värderingen av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder sker till per balansdagen beslutad skattesats i respektive land utan diskontering. Vad avser temporära skillnader i aktier i dotterföretag har dessa inte beaktats i moderbolagets räkenskaper, eftersom avkastning från dessa förväntas återinvesteras. Temporära skillnader hänförliga till underskottsavdrag beaktas enbart i de fall det är sannolikt att sådana underskottsavdrag kan utnyttjas inom en överskådlig framtid.

Skattelagarna i Sverige och i vissa andra länder ger företag möjlighet att skjuta upp skattebetalning genom avsättning till obeskattade reserver. I moderbolaget Vattenfall AB redovisas obeskattade reserver som en särskild post i balansräkningen i vilken uppskjuten skatt ingår. I moderbolagets resultaträkning redovisas avsättningar till, respektive upplösningar av, obeskattade reserver under rubriken bokslutsdispositioner. Den redovisade skattekostnaden i moderbolaget Vattenfall AB utgörs av skatten på resultatet efter bokslutsdispositioner.

Noter

Belopp i MSEK där inte annat anges.

Not 1 - Nettoomsättning

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Omsättning inklusive punktskatter	106 248	71 570	25 056	22 880
Punktskatter	-5 223	-2 567	-1 673	-1 005
Nettoomsättning	101 025	69 003	23 383	21 875

Nettoomsättningens fördelning på resultatområden

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Elproduktion Norden	25 667	22 266	22 704	19 665
Marknad Norden	21 275	19 492	24 410	25 596
Värme Norden	2 761	2 590	1 264	891
Elnät Norden	7 674	7 924	65	24
Tjänster	2 974	2 938	29	27
Tyskland	60 696	29 510	–	–
Polen	3 167	3 242	–	–
Övrig affärsverksamhet	1 830	2 903	86	855
Övrigt och eliminerings	-25 019	-21 862	-25 175	-25 183
Summa	101 025	69 003	23 383	21 875

Av koncernens nettoomsättning utgjorde 33 procent (42) försäljning i Sverige, 60 procent (43) Tyskland, 3 procent (5) Polen och övriga världen 4 procent (10).

Not 2 - Entreprenadintäkter

Uppdragsintäkter uppgick under året till 586 MSEK (503). Summa uppdragsutgifter och redovisade vinster (med avdrag för redovisade förluster) för på balansdagen pågående entreprenaduppdrag uppgick till 416 MSEK (66). Härtill relaterade förskott uppgår till 16 MSEK (17).

I balansräkningen redovisas såsom tillgång uppdragsutgifter och redovisade vinster (med avdrag för redovisade förluster) för pågående uppdrag till 243 MSEK (20).

Not 3 - Försäljning och inköp inom koncernen

Av moderbolagets totala försäljningsintäkter och inköpskostnader avser 13 procent (14) av försäljningen och 48 procent (47) av inköpen affärer med andra företag inom koncernen.

Not 4 - Kostnader för sålda produkter

Direkta kostnader inkluderar produktionsskatter och -avgifter med 4 672 MSEK (3 312) för koncernen och för moderbolaget 155 MSEK (229) samt fastighetsskatter med 327 MSEK (555) för koncernen och för moderbolaget 275 MSEK (275). I kostnaderna ingår även räntedelar relaterade till årliga pensionskostnader, kärnkraftsavsättningar och övriga avsättningar i de tyska bolagen med sammanlagt 1 529 MSEK (1 400).

Not 5 - Kostnader för restprodukthantering

	Koncernen	
	2002	2001
Avgifter till Kärnavfallsfonden		
– egna högaktiva restprodukter *	479	525
– SVAFO **	79	79
Avsatt för framtida hantering av låg- och medelaktivt avfall	70	69
Summa	628	673

* Enligt lagen (1995: 1544) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m m ska den som har tillstånd att i Sverige inneha eller driva en kärnkraftreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, betala en avgift för att finansiera omhändertagandet av använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall. Avgiften betalas till Kärnavfallsfonden och är baserad på den energi som levereras från reaktorn. Fonden betalar tillbaka medlen i takt med att kärnkraftföretaget har utbetalningar för hantering och slutförvaring av i reaktorn använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, som härrör från reaktorn efter det att kärnbränslet eller kärnavfallet förts bort från anläggningen, avveckling och rivning av reaktoranläggningen samt den forskning och utveckling som behövs för att kunna fullgöra detta.

Under 2002 betalades 740 MSEK (588) ut från fonden avseende kostnader för vilka Vattenfallkoncernen har betalningsansvar. Marknadsvärdet på Vattenfallkoncernens andelar i Kärnavfallsfonden den 31 december var 23 011 MSEK (20 676).

** Enligt lagen (1988: 1597, senast ändrad 1995: 1 545) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m m ska den som har tillstånd i Sverige att inneha och driva en kärnkraftreaktor betala en avgift som ett kostnadsbidrag till verksamhet som har bedrivits vid Studsvik AB och som har samband med framväxten av det svenska kärnkraftsprogrammet. Även denna avgift är baserad på den energi som levereras från reaktorn samt betalas till och förvaltas av Kärnavfallsfonden.

Not 6 - Andelar i intresseföretags resultat

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Resultatandel	-657	264	–	–
Utdelningar	–	–	13	15
Realisationsresultat vid försäljningar	–	247	8	257
Summa	-657	511	21	272

Not 7 - Avskrivningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Kostnader för sålda produkter	14 662	10 374	706	617
Försäljningskostnader	86	179	17	10
Administrationskostnader	366	271	2	2
Forsknings- och utvecklingskostnader	4	6	–	–
Summa	15 118	10 830	725	629

Not 8 - Resultat från andelar i koncernföretag

	Moderbolaget	
	2002	2001
Utdelningar *	523	4 719
Nedskrivningar *	-935	-5 113
Realisationsresultat vid försäljningar	3	-2 232
Summa	-409	-2 626

* I beloppet ingår återbetalt aktieägartillskott med 0 MSEK (3 612), vilket tidigare aktiverats.

Not 9 - Resultat från andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Utdelningar	104	227	5	10
Avkastning från tyska placeringsfonder	–	129	–	–
Nedskrivningar	-17	-89	–	-26
Återföring av nedskrivningar	24	2	–	–
Realisationsresultat vid försäljningar	118	-10	434	-16
Summa	229	259	439	-32

Not 10 - Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Ränteintäkter	2 363	1 880	1 011*	1 116*
Kursvinster	418	93	282	36
Summa	2 781	1 973	1 293	1 152

* Ränteintäkter från dotterbolag utgör 680 MSEK (481).
Rörelserelaterade kursvinster utgör för koncernen 478 MSEK (537).

Not 11 - Räntekostnader och liknande resultatposter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Räntekostnader	6 196	4 588	2 086*	2 015*
Kursförluster	190	149	99	24
Summa	6 386	4 737	2 185	2 039

Se även not 4 avseende räntedelar relaterade till avsättningar i de tyska bolagen.

* Räntekostnader till dotterbolag utgör 1 985 MSEK (1 848).
Rörelserelaterade kursförluster utgör för koncernen 111 MSEK (348).

Not 12 - Bokslutsdispositioner och obeskattade reserver

	Ingående balans	Avsättning/Upplösning(-)	Fusionerade bolag	Utgående balans
Moderbolaget 2002				
Avskrivningar utöver plan	6 368	-147	361	6 582
Periodiseringsfond Tax -97	931	-931	–	0
Periodiseringsfond Tax -98	715	–	–	715
Periodiseringsfond Tax -99	382	–	1	383
Periodiseringsfond Tax -00	841	–	1	842
Periodiseringsfond Tax -01	463	–	1	464
Periodiseringsfond Tax -02	1 365	–	6	1 371
Periodiseringsfond Tax -03	–	963	–	963
Summa	11 065	-115	370	11 320

Förändringar i obeskattade reserver var för 2002 följande: upplösning av avskrivningar utöver plan -128 MSEK, upplösning av periodiseringsfond Tax -96 -363 samt avsättning till periodiseringsfond 1 365 MSEK.

Not 13 - Skatter

Resultat före skatter och minoritetens andel i årets resultat uppgick till:

	Koncernen	
	2002	2001
Sverige, koncernbolag	6 537	3 889
Sverige, intressebolag	33	-289
Övriga länder, koncernbolag	4 107	3 054
Övriga länder, intressebolag	-690	800
Summa	9 987	7 454

Den redovisade skattekostnaden fördelas enligt följande:

	Koncernen	
	2002	2001
Aktuell skatt		
Sverige	1 089	1 221
Övriga länder	-1 891	1 881
Uppskjuten skatt		
Sverige	250	-373
Övriga länder	2 315	-562
Summa	1 763	2 167

Årets kostnad för aktuell skatt hänförlig till tidigare års resultat uppgår till -1 508 MSEK (-138):

Skillnaden mellan nominell svensk skattesats och effektiv skattesats förklaras på följande sätt:

Procent	Koncernen	
	2002	2001
Svensk inkomstskattesats	28,0	28,0
Skillnad i skattesats i utländsk verksamhet	4,1	13,5
Justering av skatt för tidigare perioder	-9,4	-1,9
Värdereglering underskottsavdrag	-0,6	5,8
Ej avdragsgilla kostnader och ej skattepliktiga intäkter, netto	6,0	-0,1
Upplösning negativ goodwill och avskrivning goodwill, netto	-12,9	-14,8
Övrigt	2,5	-1,4
Effektiv skattesats *	17,7	29,1
Skattesats, aktuell skatt **	-8,0	41,6

* Skattekostnad enligt koncernens resultaträkning i förhållande till resultatet före skatter och minoritetens andel.

** Skattekostnad enligt koncernens resultaträkning exklusive redovisad uppskjuten skatt i förhållande till resultatet före skatter och minoritetens andel.

Akkumulerade skattemässiga underskottsavdrag fördelar sig enligt följande:

	Koncernen	
	2002	2001
Sverige	395	1 000
Övriga länder	341	7 016
Summa	736	8 016

Minskningen i redovisade belopp förklaras av att skattemässiga underskottsavdrag har kunnat utnyttjas under 2002.

Uppskjuten skatteskuld respektive uppskjuten skattefordran hänförs till balansposter enligt följande:

	Koncernen	
	2002	2001
Uppskjuten skatteskuld		
Anläggningstillgångar	32 881	27 819
Kortfristiga fordringar	51	11
Avsättningar och långfristiga skulder	1 199	1 115
Kortfristiga skulder	279	-20
Underskottsavdrag m m	-	-33
Summa	34 410	28 892

	Koncernen	
	2002	2001
Uppskjuten skattefordran		
Anläggningstillgångar	272	864
Kortfristiga fordringar	855	153
Avsättningar och långfristiga skulder	1 939	2 079
Kortfristiga skulder	94	124
Underskottsavdrag m m	122	2 915
Summa	3 282	6 135

Not 14 - Minoritetens andel i årets resultat

	Koncernen	
	2002	2001
Minoritetens andel i resultat före skatter	720	1 375
Minoritetens andel i skatter	-62	-278
Summa	658	1 097

Not 15 - Immateriella anläggningstillgångar

	Koncession och liknande rättigheter		Hyresrätter och liknande rättigheter		Goodwill		Summa	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
KONCERNEN								
Anskaffningsvärden								
Ingående anskaffningsvärde	2 489	1 050	1 878	1 688	2 264	2 389	6 631	5 127
Förvärvade bolag	501	1 447	2 508	183	248	1 215	3 257	2 845
Investeringar	3 330	62	8	76	–	90	3 338	228
Försäljningar / Utrangeringar	-103	-92	-203	-2	-338	-188	-644	-282
Omklassificeringar	12	-4	-150	-9	-12	140	-150	127
Sålda bolag	–	–	–	-69	–	-1 497	–	-1 566
Omräkningsdifferens	-8	26	-3	11	-124	115	-135	152
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	6 221	2 489	4 038	1 878	2 038	2 264	12 297	6 631
Akkumulerade avskrivningar enligt plan								
Ingående avskrivningar	-1 943	-538	-719	-597	-1 291	-999	-3 953	-2 134
Förvärvade bolag	-351	-373	-1 548	-44	–	-32	-1 899	-449
Årets avskrivningar	-346 *	-1 038 *	-124**	-86**	-315	-492	-785	-1 616
Försäljningar / Utrangeringar	99	13	197	–	338	162	634	175
Sålda bolag	–	–	–	3	–	105	–	108
Omräkningsdifferens	-112	-7	12	5	56	-35	-44	-37
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 653	-1 943	-2 182	-719	-1 212	-1 291	-6 047	-3 953
Utgående planenligt restvärde	3 568	546	1 856	1 159	826	973	6 250	2 678
MODERBOLAGET								
Anskaffningsvärden								
Ingående anskaffningsvärde	340	198	789	789	13	–	1 142	987
Infusionerade anläggningar	–	–	26	–	–	–	26	–
Investeringar	1	142	–	–	–	13	1	155
Försäljningar / Utrangeringar	–	–	-2	–	–	–	-2	–
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	341	340	813	789	13	13	1 167	1 142
Akkumulerade avskrivningar enligt plan								
Ingående avskrivningar	-244	-197	-196	-165	-12	–	-452	-362
Infusionerade anläggningar	–	–	-16	–	–	–	-16	–
Akkumulerade avskrivningar köpta anläggningstillgångar från koncernföretag	–	-44	–	–	–	-11	–	-55
Årets avskrivningar	-63	-3	-34	-31	-1	-1	-98	-35
Försäljning / Utrangering	–	–	2	–	–	–	2	–
Utgående ackumulerade avskrivningar	-307	-244	-244	-196	-13	-12	-564	-452
Utgående planenligt restvärde	34	96	569	593	0	1	603	690
Akkumulerade avskrivningar utöver plan	-34	–	-569	-590	–	–	-603	-590
Bokfört värde	0	96	0	3	0	1	0	100

* Inklusive nedskrivningar på 117 MSEK (587).

** Inklusive nedskrivningar på 0 MSEK (2).

Not 16 - Materiella anläggningstillgångar

	Byggnader och mark		Maskiner och andra tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer		Pågående**** nyanläggning		Summa	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
KONCERNEN										
Anskaffningsvärden										
Ingående anskaffningsvärde **	49 941	30 964	246 887	92 676	8 255	4 085	8 493	2 958	313 576	130 683
Förvärvade bolag	15 677	19 417	66 082	148 746	1 734	4 588	922	5 331	84 415	178 082
Investeringar ***	353	207	2 309	1 023	630	383	4 771	5 122	8 063	6 735
Omföring från pågående nyanläggningar	570	417	7 340	4 660	98	70	-8 008	-5 147	0	0
Försäljningar / Utrangeringar	-689	-1 113	-5 446	-3 219	-516	-612	-98	-39	-6 749	-4 983
Omklassificeringar	-451	-295	282	50	-100	-1	-9	117	-278	-129
Sålda bolag	-	-40	-	-1 802	-	-46	-	-39	-	-1 927
Omräkningsdifferenser	-973	384	-4 988	4 753	-415	-212	-201	190	-6 577	5 115
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	64 428 *	49 941 *	312 466	246 887	9 686	8 255	5 870	8 493	392 450	313 576
Akkumulerade avskrivningar enligt plan										
Ingående avskrivningar	-18 987	-11 750	-126 830	-48 701	-6 581	-3 148	-	-	-152 398	-63 599
Förvärvade bolag	-8 499	-6 124	-37 787	-71 161	-1 333	-3 551	-	-	-47 619	-80 836
Årets avskrivningar	-1 619	-1 105	-10 639	-7 377	-745	-596	-	-	-13 003	-9 078
Försäljningar / Utrangeringar	290	370	4 619	1 781	481	530	-	-	5 390	2 681
Omklassificeringar	18	13	-132	-127	75	4	-	-	-39	-110
Sålda bolag	-	14	-	1 399	-	28	-	-	-	1 441
Omräkningsdifferenser	430	-405	2 789	-2 644	392	152	-	-	3 611	-2 897
Utgående ackumulerade avskrivningar	-28 367	-18 987	-167 980	-126 830	-7 711	-6 581	-	-	-204 058	-152 398
Uppskrivningar										
Ingående uppskrivningar	154	150	14	795	-	-	-	-	168	945
Årets avskrivningar av tidigare gjorda uppskrivningar	-	-1	-	-26	-	-	-	-	-	-27
Andra förändringar	-	-4	-1	1	-	-	-	-	-1	-3
Sålda bolag	-	-	-	-756	-	-	-	-	-	-756
Omräkningsdifferenser	-4	9	-	-	-	-	-	-	-4	9
Utgående ackumulerade uppskrivningar netto	150	154	13	14	-	-	-	-	163	168
Nedskrivningar										
Ingående nedskrivningar	-1 138	-	-1 345	-	-37	-	-14	-	-2 534	-
Förvärvade bolag	-	-1 024	-	-964	-	-36	-	-1	-	-2 025
Årets nedskrivningar	-27	-162	-1 297	-369	-6	-1	-	-12	-1 330	-544
Försäljningar / Utrangeringar	35	70	-72	8	1	-	-	-	-36	78
Andra förändringar	1	-	16	-	-9	-	13	-1	21	-1
Omräkningsdifferenser	25	-22	25	-20	1	-	-	-	51	-42
Utgående nedskrivningar	-1 104	-1 138	-2 673	-1 345	-50	-37	-1	-14	-3 828	-2 534
Utgående planenligt restvärde	35 107	29 970	141 826	118 726	1 925	1 637	5 869	8 479	184 727	158 812

* Häre ingår ett anskaffningsvärde för mark och fallrätter uppgående till 15 446 MSEK (13 032), vilka inte är föremål för avskrivning.

** Erhållna statliga bidrag, ingående balans, uppgår till 4 426 MSEK (3 416).

*** Under året erhållna statliga bidrag uppgår till 256 MSEK (1 009).

**** Under året har ränta under byggnadstid aktiverats med 271 MSEK (130).

Forts.

	Byggnader och mark		Maskiner och andra tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer		Pågående nyanläggning		Summa	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
MODERBOLAGET										
Anskaffningsvärden										
Ingående anskaffningsvärde **	16 434	16 447	11 262	11 117	198	230	825	560	28 719	28 354
Infusionerade anläggningar	41	–	994	–	8	–	26	–	1 069	–
Investeringar	33	2	148	16	29	13	420	678	630	709
Omföring från pågående nyanläggningar	178	88	845	325	–	–	-1 023	-413	0	0
Försäljningar / Utrangeringar	-25	-103	-244	-196	-43	-45	–	–	-312	-344
Omklassificeringar	–	–	–	–	–	–	-27	–	-27	–
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	16 661 *	16 434 *	13 005	11 262	192	198	221	825	30 079	28 719
Akkumulerade avskrivningar enligt plan										
Ingående avskrivningar	-4 758	-4 576	-5 464	-5 259	-146	-169	–	–	-10 368	-10 004
Infusionerade anläggningar	-11	–	-482	–	-8	–	–	–	-501	–
Årets avskrivningar	-243	-239	-370	-339	-14	-16	–	–	-627	-594
Försäljningar / Utrangeringar	11	57	166	134	41	39	–	–	218	230
Akkumulerade avskrivningar köpta anläggningstillgångar från koncernföretag	-20	–	-60	–	-16	–	–	–	-96	–
Utgående ackumulerade avskrivningar	-5 021	-4 758	-6 210	-5 464	-143	-146	–	–	-11 374	-10 368
Utgående planenligt restvärde	11 640	11 676	6 795	5 798	49	52	221	825	18 705	18 351
Akkumulerade avskrivningar utöver plan	–	–	-5 930	-5 726	-49	-52	–	–	-5 979	-5 778
Bokfört värde	11 640	11 676	865	72	0	0	221	825	12 726	12 573

* Här ingår anskaffningsvärde för mark och fallrätter uppgående till 6 785 MSEK (6 773), vilka inte är föremål för avskrivning.

** Erhållna statliga bidrag, ingående balans, uppgår till 0 MSEK (0).

Taxeringsvärden (avser svenska fastigheter)

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Byggnader	79 682	73 115	34 475	33 839
Mark	30 499	28 147	21 065	20 676
Summa	110 181	101 262	55 540	54 515

Taxeringsvärden åsätts inte ledningar och transformatorstationer.

Not 17 - Förskott och långfristiga fordringar

	Förskott till leverantör, avseende materiella anläggningstillgångar		Fordringar hos koncernföretag		Fordringar hos intresseföretag		Andra långfristiga fordringar	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
KONCERNEN								
Ingående balans	172	60	–	–	2 184	1 654	8 681	3 173
Förvärvade bolag	121	110	–	–	–	252	772	757
Nyttillkomna förskott/fordringar	147	111	–	–	1	461	356	111
Uppskjuten skattefordran	–	–	–	–	–	–	-3 452	6 135
Erhållna betalningar	–	–	–	–	-254	-181	-487	-714
Ned-/bortskrivningar	–	–	–	–	-40	–	–	-24
Sålda bolag	–	–	–	–	–	–	–	-5
Kursdifferenser	–	2	–	–	-7	–	-174	6
Omklassificeringar	-195	-111	–	–	94	-1	-642	-758
Utgående balans	245	172	–	–	1 978	2 184	5 054	8 681
MODERBOLAGET								
Ingående balans	–	–	2 525	2 447	1 837	1 397	850	1 510
Nyttillkomna förskott/fordringar	–	–	1 662	28	97	440	74	12
Erhållna betalningar	–	–	–	-23	–	–	-97	-672
Omklassificeringar	–	–	–	73	-2	–	-654	–
Utgående balans	–	–	4 187	2 525	1 932	1 837	173	850

Not 18 - Andelar i koncernföretag, intresseföretag och andra långfristiga värdepappersinnehav

	Andelar i koncernföretag		Andelar i intresseföretag		Andra långfristiga värdepappersinnehav	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
KONCERNEN						
Ingående balans	–	–	23 021	13 267	19 449	1 019
Förvärvade bolag	–	–	4 478	19 029	398	27 972
Investeringar	–	–	4 126	3 269	107	1 524
Nyemission och aktieägartillskott	–	–	10	15	–	168
Försäljningar	–	–	-423	-11 906	-736	-7 839
Omklassificeringar	–	–	-12 346	-995	-17 813	-3 109
Värdeförändring intresseföretag	–	–	-110	-297	–	–
Nedskrivningar	–	–	-6	-74	-6	-266
Sålda bolag	–	–	–	–	–	-22
Omräkningsdifferenser	–	–	-708	713	-45	2
Utgående balans	–	–	18 042	23 021	1 354	19 449
MODERBOLAGET						
Ingående balans	31 659	26 481	2 692	1 513	802	443
Investeringar/köp	629	2 357	–	2 149	4	774
Nyemission	–	1 307	–	–	–	–
Lämnade aktieägartillskott *	7 001	11 824	–	–	–	–
Försäljningar *	-232	-5 197	-5	-970	-724	-389
Fusionerade aktieinnehav	-22	–	–	–	–	–
Nedskrivningar	-942**	-5 113**	–	–	–	-26
Utgående balans	38 093	31 659	2 687	2 692	82	802

* Lämnade aktieägartillskott och försäljningar hänför sig huvudsakligen till omstruktureringar inom koncernen.

** I beloppet ingår återbetalt aktieägartillskott med 0 MSEK (3 612), vilket tidigare aktiverats.

Not 19 - Aktier och andelar

Nedanstående förteckning omfattar av moderbolaget direkt eller indirekt ägda aktier och andelar.

KONCERNFÖRETAG

	Organisations- nummer	Säte	Andel i %	Antal	Bokfört värde
Abonnera i Sverige AB	556572-9869	Stockholm	100	50 000	5
Arrowhead AB	556528-4816	Sundsvall	100	2 500	2
Arrowhead Services AB	556463-7683	Östersund	100	161 433 752	0
Elektrocieplownie Warszawskie S.A.	38 440	Warszawa	69	14 280 739	2 684
Energibolaget Botkyrka-Salem Försälj. AB	556014-7406	Botkyrka	100	24 000	35
Forsaströms Kraft AB	556010-0819	Åtvidaberg	100	400 000	91
Forsmarks Kraftgrupp AB	556174-8525	Östhammar	66	198 000	198
Försäkrings AB Vattenfall Insurance	516401-8391	Stockholm	100	200 000	200
Gestrikekraft AB	556476-9858	Stockholm	100	100 000	37
Gotlands Energi AB	556008-2157	Gotland	75	112 500	13
Kraftbyggarna Entreprenad AB	556333-2468	Luleå	100	38 000	46
Kraftbyggarna Invest AB	556497-6917	Stockholm	100	1 000	25
Nordic Power Invest AB	556377-2861	Stockholm	100	218 000	134
Produktionsbalans PBA AB	556425-8134	Stockholm	100	4 800	5
Ringhals AB	556558-7036	Varberg	74	300 000	457
Svensk Kärnbränslehantering AB *	556175-2014	Stockholm	36	360	0
SwedPower AB	556383-5619	Stockholm	100	12 500	15
SwedPower International AB	556192-6212	Stockholm	100	4 000	12
Säffle Årjäng Energi AB	556499-8689	Säffle	100	8 000	22
Vattenfall Bråviken AB	556507-8572	Nyköping	100	200	55
Vattenfall Bränsle AB	556440-2609	Stockholm	100	100	96
Vattenfall Danmark A/S	250526	Gentofte	100	80 000	24
Vattenfall Data AB	556439-0614	Stockholm	100	100	10
Vattenfall Deutschland GmbH **	(HRB) 62659	Hamburg	100	2	18 412
Vattenfall Engineering AB	556383-5643	Stockholm	100	160 000	199
Vattenfall Estonia OÜ	10142764	Tallinn	100	100	6
Vattenfall Fastigheter AB	556438-5952	Sundsvall	100	100	120
Vattenfall Normät AB	556437-8502	Luleå	100	100	283
Vattenfall Oy	1071366-1	Helsingfors	100	10 000	1 483
Vattenfall Power Management AB	556573-5940	Stockholm	100	6 570	7
Vattenfall Regionnät AB	556417-0800	Stockholm	100	8 000	11
Vattenfall Reinsurance S.A.	(B) 49528	Luxemburg	100	12 999	13
Vattenfall Service Syd AB	556417-0859	Trollhättan	100	16 000	18
Vattenfall Support AB	556438-6026	Stockholm	100	100	1
Vattenfall Sveanät AB	556438-0268	Sollentuna	100	100	1 943
Vattenfall Treasury AB (publ)	556439-0606	Stockholm	100	500	6
Vattenfall Utveckling AB	556390-5891	Älvkarleby	100	14 000	17
Vattenfall Värme Uppsala AB	556117-9929	Uppsala	100	110 000	977
Vattenfall Västnät AB	556022-0369	Trollhättan	100	10 000	626
Vattenfall Östnät AB	556215-7494	Linköping	100	1 000	579
VGS AB	556013-1574	Stockholm	100	150 000	16
VGS Hydro International AB	556417-0750	Stockholm	100	8 000	10
Västerbergslagens Energi AB	556565-6872	Ludvika	51	7 590	8
Västerbergslagens Kraft AB	556194-9784	Ludvika	58	89 726	19
Västerbergslagens Värme AB	556565-6856	Fagersta	51	5 566	6
Österede Kraft AB **	556362-8469	Stockholm	100	1 000	9 142
Övriga bolag					25
Summa moderbolaget					38 093

* Koncernen äger ytterligare 20 procent via Forsmarks Kraftgrupp AB.

** Bolaget innehar aktier i Vattenfall Europe AG.

Större aktieinnehav ägda av koncernföretag

	Säte	Andel i %
Barsebäck Kraft AB	Malmö	74
Bewag AG	Berlin	87
Hamburgische Electricitäts-Werke AG	Hamburg	97
HEW Power Venture Hanfeng GmbH	Hamburg	97
Hämeenlinnan Energia Oy	Tavastehus	100
LAUBAG Lausitzer Braunkohle AG	Cottbus	97
Pamilo Oy	Eno	100
Vattenfall Europe AG	Berlin	97

	Säte	Andel i %
Vattenfall Europe Generation GmbH	Berlin	97
Vattenfall Europe Sales GmbH	Berlin	97
Vattenfall Europe Transmission GmbH	Berlin	97
Vattenfall Indalsälven AB	Bispgården	74
Vattenfall Verkko Oy	Tammerfors	100
VEAG Kraftwerke Schwarze Pumpe GmbH	Vetschau	97
WEMAG AG	Schwerin	77

INTRESSEFÖRETAG

	Organisationsnummer	Bokfört värde				
		Säte	Andel i %	Antal	Koncernen	Moderbolaget
Direkt ägda intresseföretag						
i/s Avedøreværket 2	(LEV) 221005	Gentofte	40		14	14
Bodens Energi AB	556200-9117	Boden	40	20	51	0
Gornoslaski Zaklad Elektroenergetyczny S.A.	RHB 9861	Gliwice	32	350 000	2 040	2 149
Gulsele AB	556001-1800	Sollefteå	35	84 000	332	332
Luleå Energi AB	556139-8255	Luleå	30	54 000	176	3
PiteEnergi AB	556330-9227	Piteå	50	70 000	179	7
Plusenergi AB	556572-4696	Göteborg	50	50 000	103	170
Preem Gas AB	556037-2970	Stockholm	30	750	8	7
SwePol Link AB	556530-9829	Stockholm	48	288 000	6	3
Övriga					2	2
Indirekt ägda intresseföretag						
A-Train AB	556500-3745	Stockholm	20	1 000 000	45	–
Compania Electrica de Sochagota	46782	Colombia	25		166	–
EHA Energie Handels GmbH & Co KG	HRA 92729	Hamburg	50		13	–
Empower Oy	0659323-0	Helsingfors	34	73 731	109	–
ESAG Energieversorgung Sachsen Ost AG	HRB 965	Dresden	29		1 019	–
GESAB Berliner Gaswerke AG	HRB 44343	Berlin	32		3 875	–
Kernkraftwerk Krümmel GmbH	HRB 15033	Hamburg	50		4 914	–
Kernkraftwerk Stade GmbH	HRB 12163	Hamburg	33		1 227	–
Kernkraftwerk Brokdorf GmbH	HRB 17623	Hamburg	20		1 402	–
KOROS GmbH & Co KG	HRA 17858	Köln	95		1 527	–
Päijät-Hämeen Voima Oy	1000864-7	Heinola	29	18 698	28	–
Städtische Werke Kassel AG	HRB 2150	Kassel	25		538	–
Stadtwerke Eilenburg GmbH	HRB 12673	Leipzig	49		51	–
Stadtwerke Wittenberg GmbH	HB 2407	Wittenberg	23	22 700	28	–
Terki Oy	0953-041-1	Helsingfors	50	500	12	–
TVF GmbH	HRB 3506	Lübbenau	50	2 500	13	–
Ätvidabergs Fjärrvärme AB	556543-1607	Ätvidaberg	50	10 000	10	–
Övriga					154	–
Summa					18 042	2 687

Andra långfristiga värdepappersinnehav

	Land	Andel i %	Antal	Bokfört värde	
				Koncernen	Moderbolaget
Direkt ägda värdepappersinnehav					
Eutilia	Nederländerna	8	7 830	32	32
Jämtkraft AB	Sverige	20 *	13 000	23	23
Leksand-Rättvik Energi AB	Sverige	8	11 763	23	23
Övriga				5	4
Indirekt ägda värdepappersinnehav					
AO Mosenergo	Tyskland	1		28	–
GNS Gesellschaft für Nuklearservice GmbH	Tyskland	6		23	–
HanseNet Telekommunikation GmbH	Tyskland	20		252	–
HHPGC China	Kina	16		407	–
KOM-Strom AG	Tyskland	10		17	–
Stadtwerke Parchim GmbH	Tyskland	15		27	–
Stadtwerke Rostock AG	Tyskland	12		369	–
VEAG Beteiligungsgesellschaft mbH	Tyskland	55		69	–
Övriga				79	–
Summa				1 354	82

* Röstandelen är 16 procent.

Not 20 - Varulager m m

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Råvaror och förnödenheter				
Kärnbränsle	3 986	3 941	–	–
Olja	269	168	55	40
Kol m m	1 027	913	8	3
Material och reservdelar	1 830	1 545	2	6
Summa	7 112	6 567	65	49

Not 21 - Kortfristiga fordringar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Kundfordringar	17 833	10 654	3 599	1 642
Fordringar hos koncernföretag	–	–	5 285	10 071
Fordringar hos intresseföretag	4 319	4 074	2 454	2 461
Placeringsstillgångar i tyska bolag	4 158	4 951	–	–
Övriga fordringar	5 506	4 392	2 266	1 356
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4 225	3 038	2 473	1 499
Summa	36 041	27 139	16 077	17 029

Specifikation av förutbetalda kostnader och upplupna intäkter:

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Förutbetalda försäkringskostnader	74	21	–	–
Förutbetalda kostnader, övrigt	1 091	1 569	464	6
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, el	427	636	246	362
Upplupna intäkter, övrigt	2 633	812	1 763	1 131
Summa	4 225	3 038	2 473	1 499

Not 22 - Kassa och bank

Moderbolagets kassa- och banktillgodohavanden förvaltas av dotterbolaget Vattenfall Treasury AB. Medel på koncernkonto uppgick till 12 852 MSEK (6 978), vilka i balansräkningen redovisas som kortfristiga fordringar hos koncernföretag.

Not 23 - Eget kapital

	Aktie- kapital	Kapital- andelsfond	Övriga bundna reserver	Fritt eget kapital	Summa
KONCERNEN					
Ingående balans 2002	6 585	157	19 154	13 682	39 578
Utdelning	–	–	–	–1 030	–1 030
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital	–	1 028	–2 859	1 831	0
Omräkningsdifferenser	–	–108	–1 077	231	–954
Säkringsredovisning	–	–	–	–31	–31
Årets resultat	–	–	–	7 566	7 566
Utgående balans	6 585	1 077	15 218	22 249	45 129

Accumulerade omräkningsdifferenser i eget kapital uppgår till 344 MSEK, varav –31 MSEK avser säkringsredovisning. Av fritt eget kapital vid årets slut beräknas 10 MSEK att åtgå för avsättning till bundna reserver enligt förslag av koncernbolagens styrelser.

	Aktiekapital	Reservfond	Fritt eget kapital	Summa
MODERBOLAGET				
Ingående balans 2002	6 585	1 316	8 369	16 270
Omföring från fritt eget kapital till reservfond	–	1	–1	–
Utdelning	–	–	–1 030	–1 030
Koncernbidrag	–	–	–2 986	–2 986
Skatteeffekt på grund av koncernbidrag	–	–	836	836
Fusionsresultat	–	–	9	9
Årets resultat	–	–	4 514	4 514
Utgående balans	6 585	1 317	9 711	17 613

Vattenfall ABs aktiekapital utgörs av 131700 000 aktier à nominellt 50 kr.

Not 24 - Avsättningar

Avsättningar sker för kända åtaganden eller befarade risker efter individuell prövning.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Avsättningar för pensioner	16 643	12 722	13	26
Avsättningar för uppskjuten skatteskuld	34 410	28 892	12	12
Avsättningar för framtida kostnader för kärnkraft	6 517	6 984	–	–
Avsättningar för gruvidrift och andra miljörelaterade åtgärder/åtaganden	10 898	9 371	–	–
Negativ goodwill	15 479	18 132	–	–
Övriga avsättningar	13 631	14 855	117	101
Summa	97 578	90 956	142	139

Pensioner:

Pensionsåtaganden avseende pensioner i svenska koncernbolag är beräknade enligt sedvanliga svenska försäkringstekniska grunder. Den i balansräkningen upptagna avsättningen motsvarar dessa pensionsåtaganden netto redovisade mot tillgängligt kapital i Vattenfalls Pensionsstiftelse.

Vid utgången av år 2002 har Vattenfalls Pensionsstiftelse 17 svenska koncernbolag såsom delägare vilka upplöst sina pensionsskulder enligt Tryggandelagen genom inbetalning till stiftelsen. Pensionsstiftelsens avkastning var under året 2,5 procent (1,9).

Pensionsförpliktelser i de under 2001 och 2002 förvärvade bolagen i Tyskland är till övervägandedel sk förmånsbestämda åtaganden. I Bewag AG finns både förmånsbestämda och premiebestämda åtaganden där de förmånsbestämda åtagandena finanseras delvis genom Bewags Pensionskassa (Pensionskasse der Bewag) medan de premiebestämda åtagandena finansieras i sin helhet av nämnda Pensionskassa.

Pensionsavsättningarna i de tyska bolagen har beräknats på aktuariella grunder enligt den sk Projected Unit Credit Method enligt IAS19. Således beräknas för dessa förpliktelser en avsättning i balansräkningen och en årlig kostnad utifrån nuvärdet av den intjänade framtida förmånen.

Den i balansräkningen upptagna pensionsavsättningen för anställda i Sverige är beräknade enligt sedvanliga försäkringstekniska grunder enligt svensk praxis och uppgår till 4 285 MSEK (3 919). Motsvarande förmånsbestämda åtaganden för anställda i Sverige beräknade på aktuariella grunder enligt den sk Projected Unit Credit Method enligt IAS19 uppgår till 4 637 MSEK (4 137).

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Pensionsåtaganden	30 332	16 638	2 492	2 482
Avgår: Kapital i pensionsfonder	-13 824	-4 109	-2 492	-2 482
Andra pensionsåtaganden	135	193	13	26
Avsättningar vid årets slut	16 643	12 722	13	26

Av PRI registrerade uppgifter	3 001	2 447	1 335	1 225
-------------------------------	-------	-------	-------	-------

		Koncernen	
Avsättningar för pensioner (förändringar under 2002)			
Ingående balans			12 722
Förvärvade bolag			4 349
Periodens avsättningar			1 633
lanspråkta avsättningar			-1 643
Återförda avsättningar			-120
Omräkningsdifferenser			-298
Utgående balans			16 643

Avsättningar för uppskjuten skatteskuld:

Avser uppskjuten skatt i obeskattade reserver, avsättning för uppskjuten skatt som görs vid fastställandet av förvärsanalyser i samband med företagsförvärv samt andra avsättningar för uppskjuten skatteskuld hänförlig till s k temporära skillnader.

Avsättningar för uppskjuten skatteskuld (förändringar under 2002)			
Ingående balans			28 892
Förvärvade bolag			218
Periodens avsättningar			5 739
Omräkningsdifferenser			-439
Utgående balans			34 410

Avsättningar för framtida kostnader för kärnkraft:

I Tyskland görs avsättningar i balansräkningen av bolagen själva för framtida hantering av kärnkraftsavfall. De svenska kraftföretagen gör däremot inte motsvarande avsättningar utan betalar istället avgifter till Kärnavfallsfonden för framtida hantering av kärnkraftsavfall.

Avsättningar för kärnkraft (förändringar under 2002)			
Ingående balans			6 984
Periodens avsättningar (inkl. diskonteringseffekter)			339
lanspråkta avsättningar			-175
Omklassificerade avsättningar			-465
Omräkningsdifferenser			-166
Utgående balans			6 517

Avsättningar för gruvdrift och andra miljörelaterade avsättningar:

Avsättningar görs för återställande av mark och andra förpliktelser förknippade med koncernens tillstånd att bedriva brunkolsbrytning i Tyskland. Avsättningar görs även för motsvarande miljörelaterade åtgärder/åtaganden inom övrig av koncernen bedriven verksamhet.

Avsättningar för gruvdrift etc (förändringar under 2002)	
Ingående balans	9 371
Förvärvade bolag	1 561
Periodens avsättningar (inkl. diskonteringseffekter)	1 017
lanspråkta avsättningar	-816
Återförda avsättningar	-11
Omräkningsdifferenser	-224
Utgående balans	10 898

Negativ goodwill:

Avsättningen avser förväntade framtida förluster och kostnader som har identifierats i Vattenfalls förvärv i Tyskland, men som inte har kunnat redovisas som identifierbara skulder vid förvärvstidpunkten. Negativ goodwill motsvarande förluster och omstrukturingskostnader har för 2002 i bruttoresultatet upplösts med 3 626 MSEK (2 539).

Avsättningar för negativ goodwill	
Värde vid förvärvstillfället år 2001	20 671
lanspråkta avsättningar år 2001	-2 539
Ingående balans år 2002	18 132
Förvärvade bolag	1 417
lanspråkta avsättningar år 2002	-3 626
Omräkningsdifferenser	-444
Utgående balans	15 479

Övriga avsättningar:

Dessa avser i huvudsak avsättningar som gjorts avseende pågående eller kommande juridiska- och skattemässiga tvister samt avsättningar avseende personalrelaterade åtgärder/åtaganden. I övriga avsättningar ingår också avsättningar för garantiåtaganden.

Övriga avsättningar (förändringar under 2002)	
Ingående balans	14 855
Förvärvade bolag	2 360
Periodens avsättningar (inkl. diskonteringseffekter)	2 148
lanspråkta avsättningar	-2 765
Återförda avsättningar	-2 393
Omklassificerade avsättningar	-155
Omräkningsdifferenser	-419
Utgående balans	13 631

Not 25 - Långfristiga räntebärande skulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Obligationslån	39 679	30 185	–	–
Skulder till kreditinstitut	18 171	19 752	–	–
Skulder till intresseföretag och minoritetsägare	3 775	4 040	–	–
Skulder till koncernföretag	–	–	35 925	25 936
Övriga skulder	5 533	4 443	1	1
Summa	67 158	58 420	35 926	25 937

Av ovanstående skulder för koncernen förfaller följande belopp till betalning efter mer än fem år: Obligationslån 20 579 MSEK (21 630), Skulder till kreditinstitut 4 495 MSEK (5 617), Skulder till minoritetsägare 3 103 MSEK (2 345), Övriga långfristiga låneskulder 625 MSEK (194).

För moderbolaget förfaller av Skulder till koncernföretag 619 MSEK (619) till betalning efter mer än fem år.

Skulden till koncernföretag avser i huvudsak långfristig upplåning från Vattenfall Treasury AB.

Upplåningen i utländsk valuta är i allt väsentligt valutasäkrad.

Not 26 - Långfristiga icke räntebärande skulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Skulder till koncernföretag	–	–	3 334	3 131
Övriga skulder	1 588	1 599	356	383
Summa	1 588	1 599	3 690	3 514

Av ovanstående skulder för koncernen förfaller följande belopp till betalning efter fem år: Övriga skulder 713 MSEK (855). För moderbolaget förfaller till betalning efter fem år: Övriga skulder 356 MSEK (124).

Skulder till koncernföretag avser i huvudsak långfristig skuld till Forsmarks Kraftgrupp AB mfl för kraftavgifter. För sistnämnda skuld ska enligt överenskommelse mellan delägarna ränta inte utgå på skuldbeloppet.

Not 27 - Kortfristiga räntebärande skulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Obligationslån	3 850	9 363	–	–
Företagscertifikat	4 084	3 914	–	–
Skulder till kreditinstitut	2 340	6 132	–	–
Skulder till minoritetsägare	234	185	–	–
Skulder till intresseföretag	16 684	9 906	–	–
Skulder till koncernföretag	–	–	8 045	4 724
Övriga skulder	390	613	26	1
Summa	27 582	30 113	8 071	4 725

Not 28 - Kortfristiga icke räntebärande skulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Förskott från kunder	359	–	4	2
Leverantörsskulder	10 406	8 211	957	573
Skulder till koncernföretag	–	–	5 430	12 596
Skulder till intresseföretag	98	125	14	36
Skatteskulder	752	1 463	154	403
Övriga skulder	4 083	3 414	673	328
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	11 583	6 084	1 923	1 020
Summa	27 281	19 297	9 155	14 958

Specifikation av upplupna kostnader och förutbetalda intäkter:

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Upplupna personalrelaterade kostnader	2 426	1 330	182	158
Upplupna kärnkraftsrelaterade avgifter och skatter	171	186	–	–
Upplupna kostnadsräntor	957	678	–	–
Upplupna kostnader, övrigt	6 810	2 560	1 721	816
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader, el	327	503	20	41
Förutbetalda intäkter, övrigt	892	827	–	5
Summa	11 583	6 084	1 923	1 020

Not 29 - Ställda säkerheter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
KONCERNEN				
För egna skulder och avsättningar				
Skulder till kreditinstitut:				
Företagsinteckningar	83	165	–	–
Fastighetsinteckningar	11	37	–	–
På bank spärrade medel som säkerhet för handel på Nord Pool	3 273	–	3 273	–
Övrigt	86	83	–	–
Summa	3 453	285	3 273	–

Not 30 - Ansvarsförbindelser

	2002	2001
KONCERNEN		
Borgensåtaganden	687	456
Övriga ansvarsförbindelser	6 994	6 329
Kärnavfallsfonden	3 673	3 948
Summa	11 354	10 733
MODERBOLAGET		
Borgensåtagande varav:		
för Vattenfall Treasurys utlåning:		
till dotterbolag	21 533	22 337
till intressebolag	37	56
extern upplåning för dotterbolag	51 233	46 555
extern upplåning för andra bolag	136	215
underborgen	74	93
Kärnavfallsfonden	3 673	3 948
Kontraktsgarantier	2 417	1 792
Övriga garantier	3 831	2 922
Summa	82 934	77 918
Övriga ansvarsförbindelser		
Ersättnings- och frikraftleveranser:		
Engrosleveranser		
– Antal förpliktelser	14	14
– Effekt MW	226	226
– Energileveranser TWh/år	1,0	0,9

De av moderbolaget tecknade ansvarsförbindelserna som avser dotterbolag var 82 363 MSEK (74 632). För fullgörande av Vattenfall Treasury ABs förpliktelser har Vattenfall AB tecknat borgen.

I en del älvor finns för flera kraftstationer gemensamma regleringsanläggningar. Ägarna till kraftstationerna har betalningsskyldigheter för sin del av regleringskostnaderna.

Enligt svensk lag har Vattenfall strikt obegränsat ansvar för skador mot tredje man till följd av dammhaverier. Tillsammans med övriga vattenkraftproducenter i Sverige och Norge har Vattenfall en ansvarsförsäkring, vars ersättningsbelopp är begränsat till maximalt 5 000 MNOK för denna typ av skador.

Som ett led i koncernens affärsverksamhet förekommer utöver angivna ansvarsförbindelser garantier för fullgörande av olika kontraktsevenliga åtaganden.

Vattenfall har i sin tyska verksamhet genomfört leasingtransaktioner på kraftanläggningar. Underlag för transaktionerna är nyttjanderätten i kraftanläggningarna som hyrs ut till amerikanska motparter i sk huvudleasor på maximalt 75 år och därefter hyrs tillbaka på 24 år, sk underleasor. Hyrorna från de amerikanska motparterna har erhållits i förskott och har deponerats hos finansiella institutioner med hög kreditvärdighet för erläggande av leasingbetalningarna enligt underleasarna.

Nettobeloppet mellan erhållna hyresbetalningar och depositioner har nettoredovisats och vinst avräknats vid avtalens ingående.

I de fall leasetagarna eller andra parter/intressenter fallerar under leasingavtalen är detta förenat med kostnader som kommer att belasta Vattenfall. På balansdagen uppgick dessa kostnader till maximalt 933 MSEK, vilket belopp är inkluderat i de redovisade ansvarsförbindelserna.

I Tyskland är ansvaret för aktörer som driver kärnanläggningar obegränsat. Det obligatoriska försäkringsbeloppet för samtliga aktörer tillsammans är 2 500 MEUR. Skadekrav upp till 250 MEUR täcks genom den tyska Atomförsäkringspoolen. Skadekrav överstigande 250 MEUR upp till maximalt 2 500 MEUR täcks genom en gemensam ansvarsöverenskommelse (Solidarvereinbarung) mellan de tyska kärnkraftoperatörerna. Denna överenskommelse innebär ett åtagande för två skador under ett och samma år. Vattenfallgruppens andel av denna ansvarsöverenskommelse utgör 185,94 MEUR per skada, eller 371,88 MEUR totalt motsvarande 3 419 MSEK.

Not 31 - Åtaganden enligt konsortialavtal

Utbyggnad av produktionsanläggningar inom kraftindustrin sker ofta inom samägda företag. Varje ägare ges därvid genom konsortialavtal rätt till elkraft i proportion till sin ägarandel samtidigt som ägarna ikläder sig skyldighet att – oavsett kraftproduktion – svara för samtliga kostnader i företaget efter samma fördelning.

Vattenfalls samverkan i värmeföretag och andra företag innebär oftast ansvar för kostnadstäckning i proportion till ägarandel.

Vattenfall bär det fulla ekonomiska ansvaret för SwePol Link till och med juli 2020.

Not 32 - Medelantal anställda och personalkostnader

Medelantal anställda	2002			2001		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
KONCERNEN						
Sverige	6 279	1 704	7 983	6 387	1 760	8 147
Finland	353	214	567	503	226	729
Polen	2 519	651	3 170	2 809	753	3 562
Tyskland	17 262	5 142	22 404	8 585	2 470	11 055
Övriga länder	97	27	124	235	2 295	321
Summa	26 510	7 738	34 248	18 519	5 295	23 814

MODERBOLAGET						
Sverige	659	395	1 054	632	417	1 049
Övriga länder	8	4	12	11	–	11
Summa	667	399	1 066	643	417	1 060

Personalkostnader	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Löner och andra ersättningar	12 455	8 842	497	474
Sociala kostnader	4 461	3 390	378	352
(varav pensionskostnader)	(1 464)	(1 156) *	(171)	(137)**
Summa	16 916	12 232	875	826

* Av koncernens pensionskostnader avser 21 MSEK (24) gruppen verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och tidigare verkställande direktörer och vice verkställande direktörer. Koncernens utestående pensionsförpliktelser till dessa uppgår till 373 MSEK (198).

** Av moderbolagets pensionskostnader avser 5 MSEK (4) gruppen nuvarande och tidigare verkställande direktörer och vice verkställande direktörer. Bolagets utestående pensionsförpliktelser till dessa uppgår till 58 MSEK (52).

Ingen av styrelsens ledamöter erhåller pensionsförmån med anledning av styrelseuppdraget.

Löner och andra ersättningar	2002			2001		
	Styrelseledamöter och verkställande direktörer *	Övriga anställda	Summa	Styrelseledamöter och verkställande direktörer *	Övriga anställda	Summa
KONCERNEN						
Sverige	47	3 012	3 059	47	2 968	3 015
Finland	4	133	137	7	285	292
Polen	12	425	437	13	493	506
Tyskland	104	8 699	8 803	45	4 915	4 960
Övriga länder	2	17	19	7	62	69
Summa	169 **	12 286	12 455	119 **	8 723	8 842
MODERBOLAGET						
Sverige	11	483	494	9	462	471
Övriga länder	–	3	3	–	3	3
Summa	11***	486	497	9***	465	474

* Med styrelseledamöter och verkställande direktörer avses även styrelsesuppleanter och vice verkställande direktörer samt tidigare styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktörer och vice verkställande direktörer.

** Häri ingår tantiem med 26 MSEK (16).

*** Häri ingår tantiem med 1,6 MSEK (0,5).

Forts. Not 32 - Förmåner till ledande befattningshavare inom Vattenfall AB

Dag Klackenborg, som är styrelsens ordförande, har erhållit ett fast arvode på 270 TSEK.

Lars G Josefsson, som är koncernchef och tillika verkställande direktör i Vattenfall AB, har under 2002 uppburit lön och annan ersättning, inklusive värdet av bilförmån, med sammanlagt 6 254 TSEK, varav bonus avseende 2001 med 1 100 TSEK.

Lars G Josefsson, som är född 1950, har 60 år som ordinarie pensionsålder. Tjänstepension kommer då att utgå med 65 procent av den då aktuella lönen till 65 års ålder. Därefter utgår pensionsförmåner motsvarande ITP-planen och därutöver 32,5 procent av den del av lönen som överstiger 30 basbelopp. Den sistnämnda pensionsförmånen är tidsbegränsad fram till 80 års ålder. Efter 76 års ålder avtrappas denna med en femtedel varje följande år för att upphöra helt vid 80 års ålder. Bonus är inte pensionsgrundande till någon del.

Koncernchefen har vid uppsägning från Vattenfalls sida rätt till avgångsvederlag motsvarande maximalt 24 månadslöner. Avgångsvederlaget kan dock längst utgå till avtalad pensionsålder. Avgångsvederlagets storlek ska beräknas med utgångspunkt i den fasta lön som gäller vid tiden för uppsägningen plus en tredjedel av summan av de tre senaste årens fastställda sammanlagda rörliga löneandel/bonus. Vid ny anställning eller inkomst från annan förvärvsverksamhet ska avgångsvederlaget reduceras med belopp motsvarande ny inkomst eller annan förmån under den aktuella perioden. Avgångsvederlag utbetalas månadsvis.

För övriga ledande befattningshavare som ingår i koncernledningen eller är chefer för koncernstaber och som är anställda i Vattenfall AB, sammanlagt åtta personer, har summan av ersättningar och förmåner uppgått till 17 240 TSEK, varav bonus avseende 2001 med 2 042 TSEK.

För 1:e vice verkställande direktören gäller en premiebestämd pensionslösning med pensionsålder 60 år.

För övriga inom koncernledningen samt vissa koncernstabschefer gäller att de har möjlighet till pension från 60–65 år med 70 procent av den fasta lönen. Bonus är inte pensionsgrundande för pensionen mellan 60 och 65 år. Från 65 år gäller ITP-planen. För att marknadsanpassa pensionsvillkoren har en förstärkning av ITP-pensionen i form av sk förlängning avseende lönedelar över 20 basbelopp beslutats för vissa av nämnda chefer. Förlängningen görs med 32,5 procent av den fasta lönen i pension i intervallet.

För ovanstående ledande befattningshavare gäller att vid uppsägning från bolagets sida utgår utöver lön under avtalad uppsägningstid, 6 månader, ett avgångsvederlag på 18 månadslöner, vilket utbetalas månadsvis och med avräkning mot belopp motsvarande ny inkomst under den aktuella perioden.

Styrelsen i sin helhet beslutar om ersättningar till koncernchefen efter beredning av styrelsens ordförande. För övriga ledande befattningshavare gäller att koncernchefen beslutar om ersättningar till dessa efter samråd med styrelsens ordförande, samt att styrelsen informeras.

Bonus- och incitamentsprogram

I den svenska delen av Vattenfallkoncernen finns ett bonussystem för chefer.

Vidare finns det incitamentsprogram eller bonusprogram inom flertalet affärsenheter och bolag i den svenska delen.

Chefsbonus

Koncernchefen har enligt sitt anställningsavtal rätt till en särskild prestationsbaserad rörlig lön/bonus med max. 33,3 procent av den fasta lönen per år. Utfallet för år 2002 blev 1 665 TSEK.

För koncernledningen och koncernstabschefer kan bonus med max. 25 procent av fast lön utgå. För vissa chefer/nyckelpersoner inom staberna, max. 10–15 procent.

För affärsenhetschefer gäller bonus med max. 20 procent av fast lön. Inom affärsenhet gäller för dess ledningsgrupper, närmast verkställande direktörer för större bolag och chefer för större operativa enheter, max. 15 procent. För stabspersonal i ledningsgrupper max. 8–10 procent.

För chefer för servicebolag gäller max. 15 procent och för chef i ledningsgrupp max. 8 procent.

För 2001 har chefsbonus baserats på ekonomiska måttal, tillväxt i kassaflödet och avkastning på eget kapital på koncernnivå samt strategiska affärsprojekt, tillväxt i kassaflödet och strategiska projekt på affärsenhetsnivå, samt andra affärsmål på enhets- och bolagsnivå inom affärsenhet. Inom affärsenhet förekommer även en mindre del med ledarskapsmål.

Från och med 2002–2004 kopplas bonusprogrammet direkt till värdeskapande*. Inom ramen för programmet införs därutöver en långsiktig (3 år) komponent ("long term incentive") för koncernledning och koncernstabschefer samt affärsenhetschefer, som utgår efter år 2004 om koncernens finansiella mål överträffas. Maximal storlek på "long term incentive" är två årsbonusar. Denna "long term incentive" är inte pensionsgrundande. I övriga bonusdelar gäller ITPs regler om pensionsmedförande lön. Värdeskapandet för ägaren har bedömts bli synnerligen stort om koncernens treårsmål uppnås eller överträffas.

Inom affärsenheternas ledningsgrupper används målet för värdeskapande på koncernnivå och även det därur nedbrutna affärsenhetsmålet, även egna enhetsmål och ledarskapsmål som bidrar till att värdeskapande ökas används.

Sammantaget gäller ovanstående för cirka 100 chefer.

Bonus- och incitamentsprogram för övrig personal

Inom den svenska delen av koncernen finns olika typer av incitaments- eller bonusprogram i flertalet affärsenheter och bolag. Programmen är utformade efter respektive enhets mål och behov. Den maximala nivån är i snitt normalt cirka 15 TSEK per år.

Beslut har fattats om riktlinjer för ett nytt gemensamt incitamentsprogram för alla anställda i Sverige. Även Finland omfattas. Detta ska tillämpas på prov under två år från och med 2004. Max. 6 procent av en fast årslön kan utges. En tiondel ska vara koncernens mål för värdeskapande. I övrigt ska fokus vara på de till affärsenheten nedbrutna målen och resultatet för affärsenheten, och framförallt den egna enheten och det egna arbetet. Avsteg kan göras där det är motiverat av marknads- eller verksamhets-skal.

Styrelsen har ställt sig bakom ovanstående program.

* Värdeskapande = Den positiva förändringen avseende rörelseresultatet minus avkastningskravet på genomsnittliga nettotillgångar, där kravet satts till 11 procent.

Not 33 - Leasing

Leasingkostnader

Utrustning som koncernen hyr genom finansiell leasing och som redovisas som materiella anläggningstillgångar utgörs av:

	2002	2001
Maskiner/Inventarier		
Anskaffningsvärde	506	8
Akkumulerade avskrivningar enligt plan	101	1
Nedskrivningar	89	–
Planenligt restvärde	316	7

Framtida betalningsåtaganden i koncernen per 31 december 2002 för leasingkontrakt och hyreskontrakt fördelar sig enligt följande:

	Koncernen		Moderbolaget
	Finansiell leasing	Operationell leasing	Operationell leasing
2003	107	436	7
2004	76	420	4
2005	34	374	1
2006	15	336	–
2007	9	329	–
2008 och senare	288	2 565	–
Summa	529	4 460	12

Årets kostnader för leasing av tillgångar för koncernen uppgick till 350 MSEK. För moderbolaget var motsvarande siffror 7 MSEK.

Leasingintäkter

Vissa koncernföretag äger och driver energianläggningar åt kund. Intäkten från kund består av två delar, en fast del för täckande av kapitalkostnader och en rörlig del baserad på mängden levererad media.

Anläggningarna klassificeras enligt gängse principer, baserat på den fasta intäktsdelen, för leasing.

Anskaffningsvärdet av tillgångar redovisade under Operationell leasing uppgick per 31 december 2002 till 339 MSEK. Akkumulerade avskrivningar uppgick till –143 MSEK och ackumulerade nedskrivningar till –15 MSEK.

Framtida betalningar för denna typ av anläggningar fördelar sig enligt följande:

	Koncernen	
	Finansiell leasing	Operationell leasing
2003	13	103
2004	11	90
2005	10	78
2006	9	69
2007	8	63
2008 och senare	28	170
Avgår: Finansiella intäkter	–24	–
Summa	55	573

Not 34 - Upplysningar om revisionsarvoden m m

	Koncernen		Moderbolaget	
	2002	2001	2002	2001
Lagstadgad revision				
Ernst & Young *	13	11	5	6
Riksrevisionsverket	0	0	0	0
PricewaterhouseCoopers**	17	14	–	–
KPMG (Tyskland)	11	1	–	–
BDO (Tyskland)	8	6	–	–
Övriga	1	2	–	–
Summa	50	34	5	6
Övriga arvoden ***				
Ernst & Young	6	3	2	2
PricewaterhouseCoopers	16	12	1	2
KPMG	3	2	–	–
Arthur Andersen	3	2	–	1
Övriga	1	1	–	–
Summa	29	20	3	5

* Utöver moderbolagets revisionskostnader om 5 MSEK (6) avser kostnaderna revision av polska, finländska och tyska bolag.

** 3 MSEK (4) avser revision av nätverksamheten i Sverige och resterande belopp avser revision av tyska bolag.

*** Angivna belopp för koncernen avser huvudsakligen utredningskostnader m m gällande de tyska och polska verksamheterna.

Förslag till vinstdisposition

Koncernens fria egna kapital enligt upprättad koncernbalansräkning uppgår till 22 248 966 kkr (13 681 553). Härav beräknas 9 702 kkr bli föremål för avsättning till bundna reserver. Till bolagsstämmans förfogande står vinstmedel på sammanlagt 9 710 319 128 kronor. Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

- till aktieägaren utdelas kronor	1 485 000 000
- överföres till reservfonden kronor	0
- överföres till ny räkning kronor	<u>8 225 319 128</u>
	9 710 319 128

Förslaget till utdelning motsvarar utdelning med 11,28 kronor per aktie.

Stockholm den 20 februari 2003

Dag Klackenberg
Ordförande

Johnny Bernhardsson

Annette Brodin Rampe

Christer Bådholm

Lars Carlberg

Ronny Ekwall

Peter Fallenius

Jan Grönlund

Göran Johansson

Peter Lindell

Elisabet Salander Björklund

Kent Ögren

Lars G Josefsson
Verkställande direktör och koncernchef

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Vattenfall AB

Organisationsnummer 556036-2138

Vi har granskat årsredovisningen och koncernredovisningen tillsammans omfattande sidorna 32–73, bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Vattenfall AB för räkenskapsåret 2002. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av bolagets och koncernens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Vi tillstyrker att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i årsredovisningen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 20 februari 2003

Ernst & Young AB
Lars Träff
Auktoriserad revisor

Filip Cassel
Auktoriserad revisor
Riksrevisionsverket

Definitioner och beräkningar av nyckeltal

Förekommande värden avser koncernen 2002.

Belopp i MSEK.

Rörelsemarginal, procent

Rörelseresultat i relation till nettoomsättningen.

Rörelseresultat	13 363
Nettoomsättning	101 025
	13,2

Rörelsemarginal exklusive jämförelsestörande poster, procent

Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster i relation till nettoomsättningen.

Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster	12 916
Nettoomsättning	101 025
	12,8

Nettomarginal, procent

Resultat före skatter och minoritetens andel i relation till nettoomsättningen.

Resultat före skatter och minoritetens andel	9 987
Nettoomsättning	101 025
	9,9

Nettomarginal exklusive jämförelsestörande poster, procent

Resultat före skatter och minoritetens andel exklusive jämförelsestörande poster i relation till nettoomsättningen.

Resultat före skatter och minoritetens andel exklusive jämförelsestörande poster	9 521
Nettoomsättning	101 025
	9,4

Räntabilitet på eget kapital, procent

Årets resultat i relation till ingående eget kapital.

Årets resultat	7 566
Ingående eget kapital	39 578
	19,1

Räntabilitet på eget kapital exklusive jämförelsestörande poster, procent

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster i relation till ingående eget kapital.

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster	7 231
Ingående eget kapital	39 578
	18,3

Räntabilitet på nettotillgångar, procent

Rörelseresultat i relation till ett vägt medelvärde av periodens balansomslutning med avdrag för icke räntebärande skulder och avsättningar, räntebärande fordringar samt likvida medel.

Rörelseresultat	13 363
Nettotillgångar	127 479
	10,5

Räntabilitet på nettotillgångar exklusive jämförelsestörande poster, procent

Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster i relation till ett vägt medelvärde av periodens balansomslutningar med avdrag för icke räntebärande skulder och avsättningar, finansiella tillgångar samt likvida medel.

Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster	12 916
Nettotillgångar	127 479
	10,1

Räntetäckningsgrad, ggr

Rörelseresultat plus finansiella intäkter i relation till finansiella kostnader.

Rörelseresultat plus finansiella intäkter	16 373
Finansiella kostnader	6 386
	2,6

Räntetäckningsgrad exklusive jämförelsestörande poster, ggr

Rörelseresultat plus finansiella intäkter exklusive jämförelsestörande poster i relation till finansiella kostnader exklusive jämförelsestörande poster.

Rörelseresultat plus finansiella intäkter exklusive jämförelsestörande poster	15 907
Finansiella kostnader exklusive jämförelsestörande poster	6 386
	2,5

Kassaflödesräntetäckningsgrad, ggr

Internt tillförda medel plus finansiella kostnader i relation till finansiella kostnader.

Internt tillförda medel plus finansiella kostnader	23 492
Finansiella kostnader	6 386
	3,7

Kassaflödesräntetäckningsgrad netto, ggr

Internt tillförda medel plus finansnetto i relation till finansnetto.

Internt tillförda medel plus finansnetto	20 482
Finansnetto	3 376
	6,1

Soliditet, procent

Eget kapital inklusive minoritetens andel av eget kapital i relation till balansomslutningen vid årets utgång minskad med räntearbitrageaffärer.

Eget kapital inklusive minoritetens andel	55 089
Balansomslutning med avdrag för räntearbitrageaffärer	275 296
	20,0

Nettoskuld/eget kapital, ggr

Räntebärande skulder och avsättningar minus placeringstillgångar och likvida medel i relation till eget kapital inklusive minoritetens andel av eget kapital.

Nettoskuld	75 207
Eget kapital inklusive minoritetens andel	55 089
	1,4

Nettoskuld/nettoskuld plus eget kapital, procent

Räntebärande skulder och avsättningar minus placeringstillgångar och likvida medel i relation till räntebärande skulder och avsättningar minus placeringstillgångar och likvida medel plus eget kapital inklusive minoritetens andel av eget kapital.

Nettoskuld	75 207
Nettoskuld plus eget kapital inklusive minoritetens andel	130 296
	57,7

Internt tillförda medel/räntebärande skulder, procent

Internt tillförda medel i förhållande till räntebärande skulder och avsättningar.

Internt tillförda medel	17 106
Räntebärande skulder och avsättningar	94 838
	18,0

Internt tillförda medel/nettoskuld, procent

Internt tillförda medel i relation till räntebärande skulder och avsättningar minus placeringstillgångar och likvida medel.

Internt tillförda medel	17 106
Nettoskuld	75 207
	22,7

Rörelseresultat före avskrivningar/finansnetto, ggr

Rörelseresultat före avskrivningar i relation till finansnetto.

Rörelseresultat före avskrivningar	24 855
Finansnetto	3 376
	7,4

Rörelseresultat före avskrivningar/finansnetto exklusive jämförelsestörande poster, ggr

Rörelseresultat före avskrivningar exklusive jämförelsestörande poster i relation till finansnetto exklusive jämförelsestörande poster

Rörelseresultat före avskrivningar exklusive jämförelsestörande poster	24 408
Finansnetto exklusive jämförelsestörande poster	3 395
	7,2

Räntebärande skulder/räntebärande skulder plus eget kapital inklusive minoritetens andel av eget kapital, procent

Räntebärande skulder	94 740
Räntebärande skulder plus eget kapital inklusive minoritetens andel	149 829
	63,2

Flerårsöversikt

Belopp i MSEK	2002	2001	2000	1999	1998	1997
Resultaträkningsposter						
Nettoomsättning	101 025	69 003	31 695	27 754	27 957	28 458
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)	24 855	18 250	12 165	9 866	9 860	11 169
Rörelseresultat (EBIT)	13 363	9 959	6 688	5 515	6 067	7 376
Finansiella intäkter	3 010	2 232	1 037	542	288	561
Finansiella kostnader	-6 386	-4 737	-2 536	-1 760	-1 907	-2 498
Resultat före skatter och minoritetens andel	9 987	7 454	5 189	4 297	4 448	5 439
Årets resultat	7 566	4 190	2 970	2 538	2 664	3 399
Kassaflödesposter						
Internt tillförda medel (FFO)	17 106	13 148	5 830	6 224	6 758	7 869
Balansräkningsposter						
Likvida medel	15 473	10 340	7 543	4 860	4 439	3 961
Eget kapital	45 129	39 578	35 374	33 347	32 325	31 158
Minoritetens andel av eget kapital	9 960	19 080	4 985	2 472	2 213	2 304
Räntebärande skulder och avsättningar	94 838	88 723	50 854	32 275	27 876	26 311
Nettoskuld	75 207	55 736	43 311	27 415	23 437	22 350
Icke räntebärande skulder och avsättningar	126 349	111 662	24 046	18 569	20 942	19 099
Nettotillgångar, vägt medelvärdet	127 479	100 701	74 968	60 395	57 253	54 500
Balansomslutning	276 276	259 043	115 259	86 663	83 356	78 872
Nyckeltal (i procent där ej annat anges)						
Rörelsemarginal	13,2	14,4	21,1	19,9	21,7	25,9
Rörelsemarginal exkl. jämförelsestörande poster	12,8	12,8	15,7	19,9	21,7	25,4
Nettomarginal	9,9	10,8	16,4	15,5	15,9	19,1
Nettomarginal exkl. jämförelsestörande poster	9,4	9,2	10,5	15,4	15,9	18,5
Räntabilitet på eget kapital	19,1	11,8	8,9	7,9	8,5	11,9
Räntabilitet på eget kapital exkl. jämförelsestörande poster	18,3	10,3	4,2	7,8	8,6	11,5
Räntabilitet på nettotillgångar	10,5	9,9	8,9	9,1	10,6	13,5
Räntabilitet på nettotillgångar exkl. jämförelsestörande poster	10,1	8,8	6,6	9,1	10,6	13,2
Räntetäckningsgrad, ggr	2,6	2,6	3,0	3,4	3,3	3,2
Räntetäckningsgrad exkl. jämförelsestörande poster, ggr	2,5	2,3	2,3	3,4	3,4	3,1
Kassaflödesräntetäckningsgrad, ggr	3,7	3,8	3,3	4,5	4,5	4,2
Kassaflödesräntetäckningsgrad, netto, ggr	6,1	6,3	4,9	6,1	5,2	5,1
Soliditet	20,0	22,7	35,4	42,3	42,2	43,3
Nettoskuld/eget kapital, ggr	1,4	1,0	1,1	0,8	0,7	0,7
Nettoskuld/nettoskuld plus eget kapital	57,7	48,7	51,8	43,4	40,4	40,0
Internt tillförda medel/räntebärande skulder	18,0	14,8	11,5	19,3	24,2	29,9
Internt tillförda medel/nettoskuld	22,7	23,6	13,5	22,7	28,8	35,2
Rörelseresultat före avskrivningar /finansnetto, ggr	7,4	7,3	8,1	8,1	6,1	5,8
Rörelseresultat före avskrivningar/finansnetto exkl. jämförelsestörande poster, ggr	7,2	6,9	6,4	7,9	6,1	5,7
Räntebärande skulder/räntebärande skulder plus eget kapital	63,2	60,1	55,8	46,4	41,0	40,4
Övriga uppgifter						
Utdelning	1 485 *	1 030	990	1 500	1 500	1 500
Investeringar	39 932	43 443	23 840	7 916	4 528	4 877
Elförsäljning, TWh	188,3	149,9	83,1	86,9	83,8	78,7
Medelantal anställda	34 248	23 814	13 123	7 991	7 996	7 847

* Föreslagen utdelning.

Styrelse

Dag Klackenber

Född 1948

Styrelsens ordförande sedan 2001. VD i Svensk Handel. Ledamot i styrelsen för Handelsbanken Region Mellansverige.

Johnny Bernhardsson

Född 1952

Ledamot sedan 1995. Arbetstagarledamot Sif.

Annette Brodin Rampe

Född 1962

Ledamot sedan 2001. VD i Senea AB. Ledamot i Peab AB och Posten AB.

Christer Bådholm

Född 1943

Ledamot sedan 2002. Styrelseledamot i Green Cargo AB. Styrelseordförande i Bombardier Transportation Sweden AB och Chalmers Tekniska Högskola AB. Ledamot i Icomera AB.

Lars Carlberg

Född 1943

Ledamot sedan 1998. Arbetstagarledamot CF.

Ronny Ekwall

Född 1953

Ledamot sedan 1999. Suppleant sedan 1998. Arbetstagarledamot SEKO.

Peter Fallenius

Född 1951

Ledamot sedan 2001. Ledamot i styrelsen för SJ AB och The European Institute for Japanese Studies och ledamot av IVA.

Jan Grönlund

Född 1960

Ledamot sedan 2002. Suppleant sedan 2000. Statssekreterare i Näringsdepartementet sedan 1999.

Göran Johansson

Född 1945

Ledamot i affärsverket 1982-91, i Vattenfall AB sedan 1995, suppleant 1992-94. Kommunalråd. Ordförande i kommunstyrelsen i Göteborg. Ledamot i bland annat SKF AB, Liseberg AB och Svenska Mässan AB.

Lars G Josefsson

Född 1950

Ledamot sedan 2001. Verkställande direktör och koncernchef i Vattenfall AB. Styrelseordförande i Vattenfall Europe AG. Ledamot i Böhler-Uddeholm AG, ord. ledamot i IVAs Näringslivsråd. Ledamot i ESKOM.

Peter Lindell

Född 1972

Ledamot sedan 2002. Ämnessakkunnig på Näringsdepartementet. Styrelseledamot i SOS Alarm Sverige AB.

Elisabet Salander Björklund

Född 1958

Ledamot sedan 2002. Direktör. Ledamot i Clas Ohlson AB, Vägverket, Svenskt Trä AB och Stora Enso AB samt ett antal dotterbolag inom Stora Enso koncernen.

Kent Ögren

Född 1955

Ledamot sedan 2002. Suppleant sedan 1995. Landstingsråd i Jokkmokk. Ordförande i Jokkmokks Värmeverk AB. Ledamot i Polisstyrelsen, Norrbotten.

Lars Carlsson

Född 1951

Suppleant sedan 1991. Arbetstagarledamot Sif.

Stig Lindberg

Född 1946

Suppleant sedan 1998. Adjungerad 1992-1998. Arbetstagarledamot Ledarna.

Per-Ove Lööf

Född 1961

Suppleant sedan 1999. Arbetstagarledamot SEKO.

Revisorer

Ernst & Young AB
Lars Träff
Auktoriserad revisor.

Filip Cassel
Auktoriserad revisor
Riksrevisionsverket.

Suppleant
Staffan Nyström
Auktoriserad revisor
Riksrevisionsverket.

Koncernledning

Lars G Josefsson

Verkställande direktör
och koncernchef.

Född 1950

Matts Ekman

1:e vice VD, chef för koncernstab
Ekonomi och Finans.

Född 1946

Klaus Rauscher

Vice VD Vattenfall AB och
VD för Vattenfall Europe AG.

Född 1949

Lennart Billfalk

Direktör och chef för koncernstab
Koncernstrategier.

Född 1946

Mats Fagerlund

Direktör och chef för koncernstab
Juridik och Förvärv.

Född 1950

Alf Lindfors

Direktör och chef för Elproduktion
Norden.

Född 1946

Adjungerade till koncernledningen

Ann-Charlotte Dahlström

Direktör och chef för koncernstab
Personal.

Född 1952

Knut Leman

Direktör och chef för koncernstab
Kommunikation.

Född 1950

Magnus Groth

Direktör och chef för koncernstab
Affärsutveckling.

Född 1963

Lars Segerstolpe

Direktör och chef för Koncern-
revision.

Född 1941

Chefer för övriga koncernstaber

Ord och förkortningar

Andelskraft Flera äger rätt till el från ett visst kraftverk.

Derivatinstrument Finansiellt instrument vars värde eller värdeförändring är relaterad till ett underliggande instrument. Exempel på derivatinstrument är optioner, terminer och swapar. Derivatinstrument används ofta riskhantering.

Djupförvar Förvaringsplats för använt kärnbränsle, se vidare SKBs hemsida <http://www.skb.se>

EBIT Earnings Before Interest and Tax, rörelseresultat.

EBITDA Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization, rörelseresultat före avskrivningar.

EDF Frankrikes och Europas största kraftbolag.

EEX European Energy Exchange, elbörsen i Leipzig.

Electrabel Benelux-ländernas största kraftbolag.

Elspotmarknaden Kortsiktig fysisk handel med el på börsen.

EMAS Eco Management and Audit Scheme; EUs förordning för miljöledning och miljörevision.

EnBW Ett av Tysklands fyra största kraftföretag.

Endesa Spaniens största kraftföretag.

Enel Italiens största kraftföretag.

E.ON Ett av Tysklands fyra största kraftbolag dessutom bland annat huvudägare i Sydkraft.

EPD Environmental Product Declaration, system för certifierade miljövarudeklarationer som följer principerna för s k Typ III-deklarationer i ISO TR 14025 och syftar till kvalitetssäkrad och jämförbar information om produkters och tjänsters miljöpåverkan. Se vidare <http://www.environdec.com>

Ersättningskraft Ersättande leverans enligt vattendom till ägare av annan kraftstation i samma älv.

EW Elektrocieplownie Warszawskie S.A.

FFO Funds From Operations, internt tillförda medel.

Fortum Finlands största kraftföretag.

Gröna Certifikat Omsättningsbara bevis som utfärdas för förnybar elproduktion.

GZE Gornoslaski Zaklad Elektroenergetyczny S. A.

HEW Hamburgische Electricitäts-Werke AG.

SDA-avtal Ett bilateralt ramavtal enligt riktlinjer upprättade av International Swap Dealers Association. Avtalet reglerar parternas rättsliga åtaganden i samband med ingångna derivataffärer.

ISO 14001 Internationell standard för miljöledningssystem.

Kraftvärmeverk Anläggning för kombinerad produktion av el och fjärrvärme. Ett specialfall är då värmeproduktionen används i direkt anslutning till anläggningen i en industriell process. Det brukar vanligen benämnas mottryck.

LAUBAG Lausitzer Braunkohle AG.

Lokalnät Elnät i Sverige inom spänningsområdet 0,4–20 kV.

Nord Pool Den nordiska elbörsen.

Regionnät Elnät i Sverige inom spänningsområdet 40–130 kV.

RWE Ett av Tysklands fyra största kraftbolag.

SKB Svensk Kärnbränslehantering AB, ansvarar för hanteringen av radioaktivt avfall i Sverige.

Statkraft Norges största kraftföretag.

Storstörning Omfattande driftstörningar i elnätssystemet som får till följd att många kunder blir utan elleveranser.

Swappar Ett finansiellt instrument, ett slags finansiellt bytesavtal.

Tillgänglighet Faktisk elproduktionsförmåga i förhållande till maximalt möjlig produktion.

VEAG Vereinigte Energieverke AG.

Volatilitet Ett mått på hur mycket priset på en vara har varierat under en tidsperiod.

Värmekraft El som produceras via en uppvärmningsprocess, t ex gasturbin eller med ångprocess i ett kol- eller kärnkraftverk.

Energitermer

Effektenheter

Effekt är energi per tidsenhet

Effekt anges i watt (W)

1 kW (kilowatt) = 1 000 W

1 MW (megawatt) = 1 000 kW

1 GW (gigawatt) = 1 000 000 kW

Energienheter

Energi är effekt gånger tid

1 kWh (kilowattimme) = 1 kW under en timme

1 MWh (megawattimme) = 1 000 kWh

1 GWh (gigawattimme) = 1 000 000 kWh

1 TWh (terawattimme) = 1 000 000 000 kWh

Spänning

1 kV (kilovolt) = 1 000 volt (V)

"Ögonmått" på energi

1 kWh räcker för att driva en normal bilkylvärmare ungefär en timme eller en 11 W-lågenergilampa i nästan fyra dygn.

1 MWh räcker för att värma en villa ett par veckor, produceras på 20 minuter i Vattenfalls största vindkraftverk när det blåser bra.

1 GWh räcker för elbehovet i en stad av Lunds storlek (cirka 100 000 invånare) under åtta timmar, produceras i Harsprångets vattenkraftstation på en timme eller i kärnkraftverket i Forsmark på 20 minuter.

1 TWh räcker för att driva två stora tidningspappersmaskiner i ett år. Räcker för att driva alla Sveriges tåg, tunnelbanor och spårvagnar i fem månader. Produceras av Ringhals kärnkraftverk på 12 dagar.

vattenfall.se

vattenfall.com

